KA JINGWAN AR-SIEN U TRAI JISU

DA U REV. L. DKHAR BA.,BD.

KA JINGWAN ARSIEN U TRAI JISU

REFERENCE

Da

U Rev. L. Dkhar B.A, B D.

Ka Ihtiar Hok Trai ka Sah Bad
U Nongtholi

MEGHALAYA STATE CENTRAL
LIBRARY SHILLONG
Call No.
Date

PRINTED AT MASSAR PRINTING
Lumkshiet Lover Mawlem, Shillong 793 003

Library books will give you Joy for Long
If handled carefully with clean hands

HA KI RIEWKHUID BAROH KIBA AP KHMIH LYNTI BAD SHARAI IA KA JINGWAN PAT U TRAI JISU

REFERENCE
Not to be taken out

KA KTIEN LAMPHRANG

Nga la ju thrang bad khmih lynti la kham sienba ngan ioh pynmih ia ka kot kaba iadei shaphang ka Jingwan Arsien U Jisu Khrist. Kane ka jingangnud jong nga kam shym la long kam, tad ynda haba nga la dem diap ha ki jingduwai ba U Blei un pynshai ha nga shaphang kane ka sobjekt ka bakhraw bad kaba malan. Mynta nga sngewhun bad sngewsuk katta katta ha la ka mynsiem namar ba U Blei u la plie iad pat ia nga ha kaba thoh bad pynmih ia kane kot.

Na ki sobjekt baroh ba nga la pule ha ka Ktien U Blei, dei ia kane ba nga bang bad leit eh. Ha ka jingshisha, ka Jingwan Arsien U Jisu Khrist ka la ju long bad iai long kaba nga sngewtynnad tam ha ka jingim. Kum ka jingsngew kit ram kaba khraw la U Blei uba la leit bad isynei eh ia nga, shisha nga la pynmih ia kane ka kot khnang na ka bynta ban pynkhraw bad pyndonburom ia ka kyrteng bakhuid jong U.

Haduh mynta ym pat shym la don ka kot pule kaba thikna ba la thoh ha ka ktien khasi da u khasi kaba iadei bad ka Jingwan Arsien U Trai Jisu. **Kumta ka jingthmu jong nga ba kaba pynmih ia kane ka kot ka long ba ka jaidbynriew khasi-pnar kan ioh tip kham bha ha kine ki ïa kiba khadduh shaphang kane ka Jingmaian Bneng kaba U Blei un sa pynpaw noh shen.**

U Blei un isynei ban iarap la nga ba haba nga la pynmih ia kane ka kot, kan ym shu kut noh tang hangne, hynrei ba ngan dup nang ruh ban pynjanai ialade na ka bynta kata ka sngi ha kaba U Trai baieit jong nga un wan ban shaw noh ia ki riewkhuid jong u.

Ryngkat bad kaba wad jingiarap na kiwei kiwei ki kot bad ki jingthoh jingtar kiba iadei shaphang kane ka sobjekt, nga la thoh ruh ia kane ka kot lyngba ka jingpynkhih U Mynsiem U Blei, ki jingithuh paw bad ki jingiohi rngai.

MEGHALAYA STATE CENTRAL
LIBRARY SHILLONG
Call No .....

Ka khubor lyngkot kaba nga kwah ban buh shaphang ka Jingwan Arsien U Trai Jisu ka long kumne harum :—

" Hadien ba ngi la dep pdiang ia U Jisu Khrist kum u nongpynim bad aiti noh ialade ha u, ym don shuh ba ngin kyrmen ei-ei ha kane ka pyrthei lait tang ia ka jingwan pat U Trai. Ka jingpynim ba ngi la ioh kam long kaba shisha, lada kam kut ha ka jingwan kaba ar U Khrist. Ka jingkylla-kaba-mut, ka jingpdiang ia ka jingialam U Mynsiem bakhuid, ka jingshakri ba aiti lut bad ka jingpynkyntang ialade kan wallam ha ngi ia ka jingthiang jong ka jingtip bad ka jingkwah tip ia ka jingwan Arsien U Trai Jisu. "

Ngam lah ruh khlem da pynpaw khyndiat hangne ia ka jingsngewnguh kaba khraw ia i Bah Romiwell Sone, Tymmen Basan ka Balang Laitumkhrah, iba la ialeh shi tom bha ban pule, pynbeit ia ka kot, khamtam na ka liang ki dkhot ka Ktien U Blei kiba nga la buh ha baroh ki jingthoh jong nga. Nga sngewburom bad sngewnguh shibun eh ia i kum u Tymmen Basan Rangbah, iba la ai mynsiem bad pynshlur shikatdei eh ia nga ha kaba thoh bad pynmih ia ka kot.

Shlliong **L. Dkhar**
3rd May, 1978.

Rev. L. Dkhar

MEGHALAYA STATE CENTRAL
LIBRARY SHILLONG
Call No
Date

KA JINGKYNTHOH LYNGKOT

Nga pynpaw hangne ia ka jingsngewbha kaba khraw haba nga pule ia kane ka kot "KA JINGWAN ARSIEN U TRAI JISU" ba la thoh da une u rangbah Rev L. Dkhar, kaba nga ngeit ba ka long ka sobjekt kaba donkam eh, bad ka ban ai mynsiem shibun na ka bynta kiba bun, ki khristan bad ki bym long khristan kumjuh.

Nga sngew ba kane ka kot ka la mih hamar ka por kaba dei, haba imat ba ka pyrthei ka kham iabeh eh tang ia ka jingim kaba mynta bad kam da pyrkhat eh ia ka im ka iap jong ka lawei.

Ha la ka jong ka ktien, ngim da don ki kot kiba la thoh bad tai bniah shaphang kaba kum kane ka sobjekt bakhraw bad ba donkam, kumba la batai bniah hangne bad ba la pynshong ia ki mat jingkren baroh halor ka nongrim jong ka Ktien U Blei ka ban pynlong shisha ia ki nongpule ban nym don ka jingartatien shaphang kaei ba u nongthoh u la thoh.

Ha kaba pynkut ia kane ka jingkynthoh, nga sngew ban ong "Ba ka jingkhraw jong kane ka subjekt kam shong eh ha ka jingstad jong u nongthoh, hynrei ha ka jingkren U Blei hi da la U Mynsiem ha u nongthoh ban thoh." Nga ngeit kan da long ka jingkyrkhu kaba khraw ia kito baroh kiba ioh ban pule ia kane ka kot.

R. Sone

JINGKDEW

LYNNONG		SLA
I	Ka jingkhraw ka Jingwan Arsien U Jisu Khrist ha ka Ktien U Blei	... 1
II	Ka jingiathuh khana lyngkot shaphang ka Jingwan Arsien U Jisu Khrist bad ki jingjia hadien jong ka	... 3
III	Ki jingphla shaphang ka Jingwan Arsien U Jisu Khrist	 22
IV	Ka Jingwan Arsien U Jisu Khrist	... 27
V	Ka rukom ka jingwan U Trai Jisu	... 29
VI	Ka jingthmu U Blei bad ka por ka jingwan Arsien U Jisu Khrist	... 33
VII	Balei ba U Jisu Khrist u dei ban wan pat ?	 37
VIII	Kumno ki Riewkhuid bad ki bymman kin long ha kata ka sngi ka Jingwan kaba ar U Khrist ?	... 39
IX	Kaei ka jingkyrmen jong u Khristan ?	 44
X	Ki dak jong ka Jingwan Arsien U Trai Jisu	 48
XI	Kumno ngin tip ba ka jingwan U Trai Jisu ka la hajan ?	... 75
XII	Ka Jingpynkhreh na ka bynta ka Jingwan Arsien U Jisu Khrist	... 81
XIII	Ka Turoi kaba khadduh	 92
	BIBLIOGRAPHY	 97

LYNNONG I

Ka Jingkhraw Jong Ka Jingwan Arsien Ha Ka Ktien U Blei

Ka jingwan arsien U Jisu Khrist ka long ka Sobjekt kaba khraw tam ha ka Ktien U Blei. Ia ka jingkhraw jong kane ka sobjekt lah ban pynshisha tang na ka jingiathuh ka Ktien U Blei hi.

Lada kheiñ bha ia ka jingiathuh ka Ktien U Blei shaphang ka jingwan arsien U Jisu Khrist, ka long kumne harum :—

Kawei napdeng ki lai phew tylli ki dkhot ha ka Ktien U Blei ka kren ia kane ka sobjekt Nangta pat don haduh 318 tylli ki jingkdew kiba iadei bad kane ka sobjekt tang ha ka Testament ba thymmai, bad 250 tylli pat ki jingkdew ha ka Testament barim. Kumta baroh ki jingkdew ha ka Ktien U Blei shaphang ka jingwan arsien U Jisu Khrist ki long haduh 568 sien. Nalor nangta pat kumba haduh 3000 ki bynta ha ka Ktien U Blei la kdew lut shaphang ka jingwan arsien, kynthup ia ki proberb bad ki pharshi.

Ia ka jingwan arsien U Jisu Khrist la iathuh lypa da kiba bun ki prophet ha ka Ktien U Blei. La iathuh lypa da u Moses, u Job, u Dabid, u Isaiah, u Jeremaiah, u Dañiel, u Sekharaiah bad da kiba bun kiwei pat ki nongiathuh lypa. Ynda haba U Jisu Khrist U la wan sha kane ka pyrthei, U la iathuh dalade hi shaphang ka jingwan pat jong U. Hadien ka jingkiew noh jong U sha bneng, ki angel hajrong u lum ki olib ki la pynbna shaphang ka jingwan pat jong U. Ki Apostol pat ki la ialap shaphang jong U, ki da hukum ia ki briew ba kin kylla kaba mut na ki pop jong ki. Kiba kongsan na ki Apostol kiba la ialap shaphang ka jingwan pat U Jisu Khrist ki long u Apostol Paul, u Petros, u Ioannis, u Jakob bad u Judah.

Ka Balang U Trai Jisu ha kane ka pyrthei pat ka la pyndonkam ia ka jingwan arsien U Jisu Khrist kum ka jingphla jingngeit jong ka. Napdeng ki jingphla jingngeit

kiba khraw ha kiba la thoh ia ka jingwan arsien U Jisu Khrist ka long **ka jingphla jingngeit ki Apostol** ba la khot ha ka ktien phareng (Apostol's creed), **ka jingphla jingngeit ha ka jingialang ha Nisia** ba la khot ka ('Nicene Creed') bad **ka jingphla jingngeit ha Athanasia ba la khot** ('Athanasian Creed'). Ha kine ki sngi ki jong ngi pat ngi iohi ha kiba bun ki jaid balang bapher bapher ba la pyndonkam ia ka jingwan arsien ha ka jingphla jingngeit jong ki. Kumta haba ngi phai sha kine ki jingshisha baroh ngi shem ba ka Ktien U Blei ka hikai, ki Apostol ki la ialap bad ka balang ka phla shaphang ka jingwan arsien U Jisu Khrist.

Hapdeng kine kiei kiei baroh, ka jingphla U Jisu Khrist kaba la mih na ki rmiang shyntur jong U hi ka ieng kum **ka sakhi bah** ia ka jingkhraw jong ka jingwan pat jong U haba U ong ia kine ki ktien.:—

"Ynda kumta te ka dak U Khun u briew kan paw ha bneng ; te hangta ki jaid bynriew baroh ka pyrthei kin ia lynñiar lympat, haba kin iohi ba u wan U Khun u briew ha ki lyoh bneng da ka bor bad ka burom bakhraw. Un phah noh ruh ia ki angel jong u da ka jingsawa ba khraw ka turoi, bad kin ialum lang ia kiba la jied jong U na ki saw lyer, naduh kiba kut ki bneng haduh kiba kut jong ki" (*math 24 : 30, 31*).

KA JINGWAN ARSIEN U TRAI JISU

1 H'u lum Olib bad ki khadar,
Khadduh iawai Jisu U paw ;
Kyndit katba ki dang ia ieng.
U lyoh, ia U, la rah sha bneng.

2. Hapdeng lyngngoh bad jingshaiong.
I'u Trai la jong, kyndit shu rong ;
Arngut ki briew riam lieh ki ong,
"Balei, phi ieng khmied mo shajrong?"

LYNNONG II

Ka Jingiathuh Khana Lyngkot Shaphang ka Jingwan Arsien U Jisu Khrist bad ki Jingjia Hadien jong ka

Kat kum ka Ktien U Blei, **ka jingwan arsien U Jisu Khrist sha kane ka pyrthei ka don arbynta. Kaba nyngkong ka long ka jingwan jong U ha shitengsuin ban rongnoh ia ki riewkhuid sha bneng** Kane ka jingwan jong u kan long ha ka rukom u nongtuh Shaphang ka rukom jingwan jong u kum u nongtuh, U Trai Jisu U la dep iathuh lypa kumne :—

"Namarkata lada pham sharai, ngan wan kum u nongtuh kein, te phan ym ioh tip ha kano ka por ngan wan ha pha". (Jingpyn 3 : 3).

"Ha khmih nga wan kum u nongtuh. Suk uta uba sharai". (Jingpyn 16 : 15).

Hamar kane ka por ka jingwan jong U haba ka turoi u Angel rangbah ka la riew, kito baroh kiba la iap ha U Khrist bad kiba la iohthiah noh da ka jingngeit ha ki lum jingtep kin ia mih pat bad kin her shabneng ban iashem ia U Trai ha shiteng suiñ. Shaphang kane ka jingmihpat ki riewngeit kiba la iap ha U Trai, ka Ktien U Blei ka iathuh kumne :—

"Naba U Trai hi un wan hiar na bneng bad ka jingrisa, da ka ktien sawa u Angel rangbah, bad da ka turoi U Blei : bud kita kiba iap ha U Khrist kin ia mih pat shuwa" (1 Thess 4 : 16).

Katba kiba iap ki dangmih pat na lum jingtep, kito baroh ki riewkhuid kiba dangim ia kiba la dang pynsah haduh kata ka por, kine ruh kin her shabneng ban iashem ia U Trai ha shiteng suiñ. U Jisu Khrist hi u la dep iathuhlypa ia kane haba u ong :—

"Nga ong iaphi, ba ha kata ka miet kin don arngut ha kawei ka jingthiah, ia uwei yn shim noh, te ia uwei pat yn iehnoh. Arngut ki kynthei kin ia tylliat lem, ia kawei yn

shim noh, te ia kawei pat yn iehnoh. Arngut kin don ha lyngkha, ia uwei yn shim noh, te ia uwei pat yn iehnoh. Ki te ki da iathuh ki la ong ha u, Hangno, ko Trai? U te u la ong ia ki, kat shaba don ka met, hangta keiñ kin ialang ki pukni" (Louk. 17 : 34-37).

Ia kane ka jingwan kaba nyngkong U Trai Jisu, la khot ia ka ba ka long **"ka jingrong noh ia ki riewkhuid."**

Hadien ka jingrong noh ia ki riewkhuid na sla jong kane ka pyrthei ; ka jingkylli pat mynta ka mih. **Mano ban sah ha kane ka pyrthei ?** Ka jubab ka long ba kin sah ha kane ka pyrthei sa tang kito ki bym shym la shah rong. Ki long ki nongpop kiba la kyntait ia U Jisu Khrist. Ki long ki bymman, ki bymngeit bad ki nongmane bleithaw. Ki long ki briew ki bym shym la ioh mad ia ka jingsiewspah kaba da ka snam U Jisu u khun langbrot jong U Blei. Ka long kumjuh ruh bad kito kiba la iap ha ki pop kiba dang sah ha Lum jingtep ia kiba ym shym la pynmihpat ha ka jingtiew ka turoi. Ia kine ruh baroh yn ym pynmih pat tad haduh kata ka sngi ka jingwai noh ka pyrthei. Hadien kane ka jingjia kaba khraw, kata, hadien ka jingrong noh ia ka Balang na kane ka pyrthei, ka Ktien U Blei ka la iathuh ba **kan jia ka Jingjynjar Bakhraw lane ka Kordit Bah** ka bym pat ju jia mynno mynno bad ka ban ym jia shuh lano lano ruh ha kane ka pyrthei. Shaphang ka jingwan kane ka Kordit Bah, ka Ktien U Blei ka la iathuhlypa ;—

"Kan long ka por kaba jynjar, kat kata ym shym la don naduh ba la long ka jaid bynriew haduh kata ka por : bad ha kata ka por yn pynim ia ki briew jong me, ia kat u ban shem ba la thoh ha kata ka Kitab (Dan 12 : 1).

U Jisu Khrist pat u la dep iathuhlypa shaphang ka jingwan jong kane ka Kordit Bah kumne :—

"Naba hangta ka Kordit Bah kan long, kat kata ym pat ju long naduh myndang long ka pyrthei haduh mynta, em, lymne kan ym long shuh ruh. Te lymda pyndkut noh ia kita ki sngi, kan ym lait im kawei ka doh, hynrei na ka bynta kiba la jied, yn pyndkut noh ia kita ki sngi." (Math 24 : 21-22).

Dei hangne ba ka ïa ka jingaiei jong ki Jentil ka la wai noh.

Nangta ia kane ka pyrthei yn synshar da u **Mrad khlaw** Shuh shuh u **Khrist lamler** bad u **Nongiathuhlypa lamler** kin mih noh ban ring ia ka pyrthei sha ka jingsynshar dusmon jong ki Ia ka jingmihpaw u mrad khlaw, u Khrist lamler bad u Nongiathuhlypa lamler, ka Ktien U Blei ka la dep iathuhlypa kumne :—

"Bad ba yn ioh pynpaw noh ia uta u briew jong ka pop, u khun jong ka jingjot : uta uba ialeh pyrshah bad uba pynsarong ialade pyrshah ia baroh ba la khot Blei lane ba ju mane : kat haduh ba u shong ha ka templ U Blei u da leh Blei ialade..... .....ynda kumta yn pynpaw noh ia uta u bymñiew hukum, ia uba U Trai Jisu un pyniap da ka jingpyrsad ka shyntur jong U, bad un pynda'n noh thiaw da ka jingpynpaw kata ka jingwan jong u ; uta keiñ uba ka jingwan jong u ka long katba kum ka jingtrei jong u soitan du ka bor, bad ki dak khyllah, bad ki jingphylla ba lamler baroh" (*2 Thess. 2 : 3, 4, 8, 9*).

"Bad kaba kut ka por ka hima jong ki, haba ki la biang bha ki nonglehpalat, un mih uwei u Syiem u ba don ka khmat kaba itieng. uba sngewthuh ia ki jingong ki badum. Bad ka bor jong u kan long kaba jur, hynrei ym da ka bor jong u hi ; bad un pynjot da kaba phylla, bad un manbha bad un leh katba u mon : bad un pynjot noh ia kita kiba donbor bad ia ki riewkhuid de. Bad da ka buit jong u un pynroi ia ka jingshukor ha ka kti jong u : bad un pynkhraw ialade ha la ka dohnud bad ha ka jingsngewshngaiñ jong ki shibun un pynjot" (*Dan. 8 : 23-25*).

"Bad nga la iohi ia u mrad khlaw, uba kiew noh na ka duriaw, uba don hynñiew ki khlieh bad shiphew ki reng, bad halor kita ki reng jong u, shiphew ki Pansnelat, bad halor kita ki khlieh jong U ki kyrteng ka jingkren beiñ Blei.....te uta u Iakjakor u la aiti noh ha u ia ka bor jong u, bad ia ka khet jong u bad ia ka bor synshar bakhraw..... te baroh kawei ka pyrthei ka la sngewphylla ia uta u mrad khlaw.... .....te ki la ia mane dem ia uta u mrad khlaw, kida ong, Uei uba long kum uta u mrad

khlaw ? Uei uba lah ban ialehthma bad u ?.....Te kita baroh kiba shong halor ka khyndew kin iamane dem ia U, kiba ki kyrteng jong ki ym shym la thoh ha kata ka kitab ka jingim jong uta u khunlangbrot, ia uba la pynap la myndang long ka pyrthei" (Jyngpyn. 13 1-8).

"Bad nga la iohi ia uwei pat u mrad khlaw uba kiew noh na kata ka khyndew... .. Bad ia kata ka bor synshar baroh ka jong uta u mrad khlaw ba nyngkong u la leh hakhmat jong u, bad u pynbor ia kata ka khyndew bad ia kita kiba shong ha ka ba kin iamane dem ia uta u mrad khlaw ba nyngkong, ia uba la pynkhiah ia kata ka jingmong iap jong u. Bad u leh ia ki dak khyllah bakhraw kat ban pynhiar ia ka ding na bneng sha ka khyndew hakhmat ki briew.. ..... Bad u pynlong ia ki baroh, ia ki barit baria ruh. bad kiba khraw batri, ia kiba riewspah ruh bad ki baduk ia k ba laitluid ruh bad ki mraw, ba yn buh ha ki ia ka dak halor ka kti ka mon bad ki shyllangmat jong ki, bad ba uno uno ruh un ym lah ban thied lane ban die, hynrei tang uta uba don kata ka dak kata ka kyrteng hi uta u mrad khlaw keiñ, lane kata ka jingkhieñ ka kyrteng jong u. Hangne don ka jingstad Uta uba don ka jingshemphang, to un kheiñ ia kata ka jingkhieñ uta u mrad khlaw : namar ka long ka jingkheiñ u briew : bad kata ka jingkheiñ jong u ka long, Hynriew spah hynriew phew hynriew" (Jingpyn. 13 : 11-18).

"Bad nga la iohi lai tylli ki mynsiem bymkhuid kum ki jak id kiba mih na ka shyntur uta u Iakjakor, bad na ka shyntur uta u mrad khlaw, bad na ka shyntur uta u nongiathuhlypa ba lamler. namar ki long ki mynsiem ki ksuid kiba leh ia ki dak khyllah ; kiba leit mih noh sha kita ki syiem jong kata ka pyrthei baroh kawei, ban ialum lang ia ki sha kata ka thma jong kata ka sngi kaba khraw u Blei U Badonbor baroh" (Jingpyn. 16 : 13-14).

Da ka jingbymdon shuh ka Balang bakhuid bad ka jingmih paw u Mrad khlaw, u Khrist lamler bad u Nongiathuh lypa lamler, ka pyrthei ka nang kylla bad iai kylla sha ka jingdum bad jingsyier ba sngewshyrkhei rem jong ka Kordit Bah. Baroh shi katta katba ka Balang ka dang don ha kane ka pyrthei, ka jingiwbih ba suh sieng ki

riewngeit ka dang beh ban pynjah ia ki jingkhuslai bad jingduh jingkyrmen. Ka Balang ha pyrthei ka long "*kum u tiew lili hapdeng ki diengshiah*" (*Jingrwai u Solomon 2 : 2*). Hynrei ynda haba u tiew lili um don shuh, ka pyrthei kan dap tang da ki shiah suda. Ynda haba la rong noh ia ka Balang na kane ka pyrthei, U Mynsiem Bakhuid ruh u la phet bad kynriah noh. Dei hamar ka por kaba kum kata ba u mrad khlaw, u Khrist lamlet bad u Nongiathuh lypa lamlet kin sei lut ia ki buit runar ha ka jingsynshar dusmon jong ki. Ka pyrthei kan kiuh bad khynñiuh ha ka jingsynshar jong ki. Hynrei wat la katta ruh kin ym lah ban leh trai khlieh halor kane ka pyrthei namar U Trai Jisu hi un wan hiar pat na bneng bad ki riewkhuid jong u.

Sa kawei ka jingjia kaba donkam ka ban jia shuwa ka jingwan noh U Trai Jisu bad ki riewkhuid jong u **ka long ba U Blei un ialum pat ia ka jaid bynriew Israel sha la ka jong ka ri.** Kane ka long kawei na ki jingpyndep bakhraw kiba U Blei un leh shuwa ba U Trai Jisu un wan lem bad ki riewkhuid jong u. Shaphang ka jingialum lang U Blei ia ki jiw, la dep iathuhlypa ha ka Ktien U Blei kumne :—

"*Ha khmih, ngan ialum ia ki na ki ri baroh, sha kiba nga la beh noh ia ki ha ka jingbitar jong nga,..... bad ngan wallam pat ia ki sha kane ka jaka, bad ngan pynshongsuk ia ki : bad kin long ki briew jong nga, bad ngan long U Blei jong ki. .... bad ngan thaw ka jutang bymjukut bad ki, ba ngan ym phai lyndet na ki, ia ka ban leh bha ia ki ; bad ngan buh ia ka jingsheptieng jong nga ha ka dohnud jong ki, ba kin ym kynriah noh na nga.*" (*Jer. 32 : 37, 38, 40*).

Kat kum kane ka jingiathuhlypa ka Ktien U Blei, U Blei un phai noh sha ki bad un sa pynim ia ki. **Ha kane ka jingpynim pat jong U ia ka jaid bynriew Israel, kan long ka jingaiei kaba kyrpang na ka bynta ki Jiw.**

Katba kine kiei ki nangjia ha kane ka pyrthei, **Sa kiwei pat ki jingjia kin jia ha bneng ha kajuh ka por.** Hadien ba U Trai Jisu u la leit noh sha bneng bad la ki riewkhuid kiba u la rong noh, kan paw ha bneng (1) ka

khet bishar U Khriet. Ha kane ka khet bishar, U Jisu Khrist un shong ban ai nong, ym ban bïshar, ia kito baroh ki riewkhuid kiba u la rong noh ha kut shadem jong u. Kan long ruh ka sngi jong ka jingpynphong pansngiat ha kaba yn pynphong ha ki riewkhuid da ki pansngiat ba iapher. (2) Nangta shuh shuh **kan jia ha bneng sa ka jingkhawai shongkurim u khun langbrot.** Ha kane ka jingkhawai shongkurim u khun langbrot. U Jisu Khrist un iabam, iadih bad ialeh kmen sngewbha bad ka Balang kaba long ka Nongleit kurim jong u ia ka ba u la siewspah na kane ka pyrthei.

"To ngin ia kmen bad ngin iashad kmen, bad to ngin ia ai ka burom ha u : naba ka jingshong kurim u Khunlangbrot ka la jia, bad ka tnga jong u ka la pynkhreh ialade. Te la ai ha ka ba kan da ioh kup ia ka jaiñ linen bani, bakhuid bad ba tyngshaiñ namar kata ka jaiñ linen bani ka long kaiñ ki jinglehhok jong ki riewkhuid. Bad u ong ha nga, to thoh : suk kita ia kiba la khot sha kata ka jingiakhawai miet ka jingshong kurim uta u khunlangbrot". (*Jingpyn. 19 : 7-9*)

(3) Sa kawei pat ka jingjia ka ban jia ha bneng, katba kaei kaei ka nang jia pat ha pyrthei, ka long **ka Thma ha bneng hapdeng u Mikhal bad ki Angel jong u pyrshah ia u Iakjakor** (*Soitan*). Ha kane ka jingialehthma ha bneng, u Mikhal bad ki angel jong u kin jop thiaw bad kin shop noh arsut ia u Soitan lem bad ki Angel jong u.

"Bod ka thma ka la long ha bneng : U Mikhal bad ki angel jong u ki la ialehthma ia uta u iakjakor; te uta u iakjakor ruh bad ki angel jong u ki la ialehthma; hynrei kim shym la jop, lymne ia ka jaka jong ki ym shym la shem shuh ha bneng. Te la shop noh arsut ia uta u iakjakor ba khraw, uta u kaiñ tymmen ia uba la khot u ksuid bad u soitan, uba shukor ia ka pyrthei baroh kawei ; la shop noh arsut ia u sha ka khyndew, bad ia kita ki angel jong u la shop noh arsut lem bad u..... Naba kumta to iakmen, ko ki bneng, bad phi kiba shong ha ki. Kordit ia kata ka khyndew, bad ia ka duriaw ! naba uta u ksuid u la leit hiar ha phi, uba don ka jingbitar bakhraw, naba u tip ba u don tang khyndiat por". (*Jingpyn. 12 : 7-9, 12*).

Ka bynta kaba ar pat jong ka Jingwan arsien U Jisu Khrist ka long ka jingwan jong U bad ki riewkhuid jong U kum U Syiem ha ka bor bad ka burom bah.

Ha kane ka bynta kaba ar jong ka jingwan arsien U Jisu Khrist. U Jisu Khrist un wan phai beit na kata ka jingkhawai miet bad un wan hiar halor u lum ki Olib ban synshar ia ka pyrthei.

'Te ha kata ka sngi ki kjat jong u kin ieng halor u lum Olib, uba ha pyrshah ka Jerusalem shaphang mihngi, bad u lum Olib un kad napdeng jong u shaphang mihngi bad shaphang sepngi, te kan don ka them ka bakhraw ; te shiliang u lum kan kynriah shaphang shatei, bad shiliang shaphang shathie" (*Sekh 14 : 4*).

'Ha khmih U Trai u la wan bad ki shiphew hajar ki bakhuid jong u, ban leh ia ka jingbishar halor baroh, bad ban pynrem noh ia kita baroh ki bymriewblei, shaphang kita ki jingleh baroh ka jingbymriewblei jong ki, ia kiba ki la leh bymriewblei, bad shaphang kita ki ktien ba runar eh ia kiba ki la kren ki nongpop bymriewblei pyrshah ia u" (*Judah 14 : 15*).

Ia kane ka rukom jingwan jong U Jisu bad ki riewkhuid la batai kham bniah ha ka Kitab Jingpynpaw. Ka long ka jingwan kaba iapher na kata kaba U wan ban paw ha shiteng sumñ ban rong noh ia ki riewkhuid Ynda haba U Jisu un wan bad ki riewkhuid un wan kum U Syiem jong ki Syiem bad U Trai jong ki Trai, bad un hiar haduh khyndew. Ha ka Kitab Jingpynpaw la batai bha ruh ia kane kumne :—

"Bad nga la iohi ia ka bneng ba la plie, bad ha khmih ka Kulai balieh; bad ia uta uba shong halor jong ka la khot u Balaineh bad u Bashisha, bad ha ka hok u bishar bad u ialehthma. Te ki khmat jong u ki kum ka thylliej ka ding, bad halor ka khlieh jong u don ki pansngiat shibun; u don ruh ka kyrteng ba la thoh, ia kaba uno uno ruh um ithuh hynrei tang ma u hi. Bad la pynkup ia u da ka jainkup ia kaba la wieh ha ka snam ; bad la khot ia ka kyrteng jong U, U Ktien jong U Blei. Bad kita ki paid ia pom kiba ha bneng ki la tabud ia u halor ki kulai balieh,

kiba la kup da ka jaiñ linen bani, ka balieh bad ba khuid. Bad na ka shyntur jong u ka mih noh ka waitlam ba nep, bad da kata un da shoh ia ki kynja bynriew : te un synshar ia ki da u diengsynshar nar: bad u iuh roit ia ka jingtylliat um soh ka jingshla ka jong ka jingbitar U Blei U Ba donbor baroh. Bad u don halor ka jaiñkup, bad halor ka lbong jong u, ka kyrteng ba la thoh. U Syiem ki Syiem bad U Trai ki Trai" (Jingpyn. 19 : 11 16).

Ha katei ka bynta kaba ar jong ka jingwan arsien jong U, U Jisu **un leh ia ka jingbishar da ka hok** bad ha ka hok suda Un pynpaw noh ia ki pop ba la buhrieh baroh jong ki briew. Ngi kynmaw ba ha ka jingleit Messaiah jong U sha ka nongbah Jerusalem, U da shong halor u khun Kada Hynrei ynda haba un wan pat ha kaba arsien sha kane ka pyrthei ha ka bor bad ka burom bah **Un shong halor u Kulai Balieh. Un wan ban ialeh thma pyrshah ia u soitan bad ki nongbud jong u baroh.** Ha kata ka jingialehthma jong u un pynpaw ialade u ba khraw bor ha ka thma. Un pynmih noh ia la ka jingbitar sha kiba kut ka pyrthei baroh. **Ki khmat jong u kin long kum ki thylliej ding.** Ka jingpeit bad jingkhmih ka khmat jong u kan long kaba itieng eh namar un peit bad sam lyngba da ki khmat bnep jong u ia ka dohnud briew barieh bad ki jinglong ba shapoh tam ka jinglong briew.

Ngi dei ia ka ban kynmaw ba ka kyrteng 'Jisu Khrist' ka long ka kyrteng ba la ai ia u kum u Nongpynim jong ka pyrthei. Hynrei kata ka por jingpynim jong u ka la wai noh. Mynta pat haba un wan ha ka bor bad ka burom bah, **Yn tip ia u da ka kyrteng kum "U ktien jong u Blei".** Ka long ka kyrteng kaba ia dei eh bad ka bor, ka iktiar, ka kyrdan bad ka burom. Ha kane ka jingwan ba arsien jong u pat un ioh biang ia kata ka bor bad ka burom baroh ba la ai ha u naduh myndanglong ka pyrthei. Ha ka por ba U Jisu u wan nyngkong sha kane ka pyrthei ban pynim ia ki briew na ki pop, U la pynduh ia ka pop na ka jinglong briew baroh. Hynrei ha kata ka sngi pat jong ka jingwan jong U un shoh phat ia ki bynriew ban pynduh jait ia u briew baroh uba shongsah ha ka pop. Un pyndonkam lut khoit ia ka bor Blei ban pynkhuid ia ka

pop na ka hok, bad ia ka jingbymkhuid na kaba khuid. Bad dei kum ha kata ka por ba ki briew baroh kin dem hapoh ki khohsiew jong U namar "*ba ha kata ka kyrteng U Jisu ka khohsiew baroh kan ioh demkhrup, ki jong kiba ha ki bneng bad ki jong kiba ha ka khyndew bad ki jong kiba hapoh ka khyndew kein*" (*Phil. 2 : 10*).

Ki jaid bynriew bad ki hima ka pyrthei baroh hapoh ka jingialam jong u Nongialeh pyrshah ia u Khrist (Antichrist), kin ialeh thma ia U Trai bad ka Kynhun shipai jong U. Hynrei U Trai Jisu un sa iuh hapoh ki kjat jong u ia ki nongshun jong u baroh. Ka Ktien U Blei ka la iathuh lypa shaphang kane.

"*Te ia kata ka jingtylliat umsoh la iuh roit shabar kata ka nongbah, bad ka snam ka la mih noh na kata ka jingtylliat umsoh haduh ki lakam ki kulai jin haduh arspah mail*" (*Jingpyn. 14 : 20*).

Ha kata ka sngi ka jingwan ialehthma ka jong U Trai, un wallam ia ka kynhun shipai bakhraw jong u. Ki long ki riewkhuid ba la sait ha ka snam u khun langbrot. Kine kin bud ia u bad kin shong halor ki kulai lieh ba thaba. Hooid, kin ia wan bad U Trai ban synshar kut noh ia ka pyrthei. U Apostol Paul u pynkynmaw ia ngi baroh "*Lada ngi iaishah, ngin ia synshar ruh lem bad U* (*2 Tim. 2 : 12*).

Kumta, U Trai jong ngi un sa wan ha kawei ka sngi ban synshar ha ka hor bad ka burom bah ryngkat bad ka kynhun shipai bakhraw jong u na bneng. Ynda haba kata ka sngi kan poi, yn pyndep noh ia ka jingiathuh lypa ka Ktien U Blei. " *Ha khmih, U wan bad ki lyoh, bad ka khmat baroh kan iohi ia U, bad kita ruh kiba la sum ia U ; bad ki jaidbynriew baroh jong ka pyrthei kin ia lynñiar lympat namar jong U. Kumta shisha : Amen*" (*Jingpyn. 1 : 7*).

Hamar kane ka por ka jingwan U Jisu Khrist ynda haba u la dep iuh kjat halor u lum ki Olib, kiba sah na ki Jiw kin lait im na kata ka kordit bah bad kin sa pdiang ia U Messaiah ia uba ki la kyntait noh baroh shikatta. Shaphang ka jingjia ka ban jia ia ki Jiw ynda haba

U Jisu un wan hiar halor u lum ki Olib, la thoh kumne ha ka Ktien U Blei—

" Te kan jia ha ka ri baroh, ong U Trai, ba ar bynta ha ka kin duh noh bad kin iap noh ; hynrei shibynta yn pynsah ha ka. Te ngan ialam ia kata ka shibynta lyngba ia ka ding, bad ngan pynkhuid ia ki kumba pynkhuid ia ka rupa bad ngan phrang ia ki kumba phrang ia ka ksiar : kin khot ia ka kyrteng jong nga, bad ngan shahshkor ia ki : nga ngan ong, u Jong u paidbah jong nga ; ki ruh kin ong, U Trai u long U Blei jong nga " (*Sekh. 13 : 8, 9*).

" Bad kin khmih ha nga ia uba ki la sum ; bad kin iambriew ia u, kumba uno uno u iambriew ia la u khun marwei, bad kin sngewkthang namar jong u, kumba uno uno u sngew kthang namar uba la kha nyngkong jong u" (*Sekh.* 12 : 10).

"Te uno uno un ong ha u, kiei kine ki jingmong hapdeng ki ksangti jong me ? Ynda kumta un iathuh, kine ia kiba la pynmong ia nga ha ing ki lok jong nga " (*Sekh. 13 : 6)*

Hedien kata, U Trai Jisu un ialehthma ia u Khrist lamler bad u Nongiathuhlypa lamler. Ia kane la iathuh lypa ha ka Ktien U Blei kumne :-

"Ynda kumta yn pynpaw noh ia uta u bymñiew hukum, ia uba U Trai Jisu un pyniap da ka jingpyrsad ka shyntur jong u, bad un pyndam noh thiaw da ka jingpynpaw kata ka jingwan jong u" (2 Thess 2 : 8)

Nangta yn khum ia u soitan shihajar suem bad yn bret ia u shapoh ' *ka liewlong ba khlem trai"* (*Rev. 20:2-3*). **Ka Ktien U Blei ka la iathuhlypa ruh ba ym dei tang ki Jiw bynrei ki jaitbynriew ka pyrthei hi baroh kin ia lynñiar lympat ha kata ka angi ka jingwan Arsiem U Trai Jisu bad kin kyang jam.**

"Ynda kumta kin sdang ban ia pyrta ha ki lum bah, To hap ha ngi ! bad ha ki lum rit, To tap ia ngi !" (*Louk. 23 : 30*).

"Bad ki ia ong ha kita ki lum bah bad ha kita ki maw siang. To hap ha ngi, bad to buhrieh noh ia ngi na ka khmat uta uba shong halor kata ka khet, bad na ka jingbitar jong uta u khun langbrot" (*Jingpyn 6 : 16*)

"Te ha kita ki sngi ki briew kin wad noh ia ka jingiap, bad kin ym shem ia ka satia ; bad kin kwah eh ban iap noh, te kata ka jingiap kan phet noh na ki (*Jingpyn 9 : 6*)

Nangta un bishar ia ki kynja bynriew baroh bad un pyniakhlad ia ki langbrot na ki blang, kumba U Trai Jisu hi u la iathuhlypa :—

"Ynda u khun u briew un wan te ha ka burom jong u, bad ki angel bakhuid baroh lem bad u, ynda kumta un shong halor ka khet ka burom jong u ; bad yn ialum lang ia ki bynriew baroh ha khmat jong u ; bad un pyniakhlad ia ki uwei.na uwei pat, kumba u nongap langbrot u pyniakhlad ia ki langbrot na ki blang ; te un buh ia ki langbrot sha kamon jong u, hynrei ia ki blang sha kadiang. Ynda kumta U Syiem un ong ha kita sha kamon jong u, To wan phi ia kiba la kyrkhu jong U Kpa jong nga, to ioh ia ka hima, ia kaba la pynkhreh kein ia phi na myndanglong ka pyrthei..... .. Ynda kumta un ong ha kita ruh sha kadiang, To khie leit noh na nga, phi ia kiba la tim, sha ka ding ka hymjukut, ia kaba la buh lypa ia u Soitan bad ia ki angel jong u " (*Math 25 : 31-34, 41*).

Ha katei ka bynta kaba ar jong ka jingwan ba arsien U Jisu Khriet, kan jia ruh sa ka THMA AR-MAKEDON. Ia uta u mrad khlaw bad u Nongiathuh lypa lamler yn bret im sha ka Pung ka Ding.

"Te la kem ia uta u mrad khlaw, bad lem bad u ruh ia uta u nongiathuhlypa ba lamler uba la leh ia kita ki dak khyllah ha khmat jong u, da kit a u da shukor ia kita kiba la pdiang ia kata ka dak uta u mrad khlaw. bad ia kita kiba la ia mane dem ia kata ka dur jong u. Ia kine baroh ar la bred im kein sha kata ka pung ka ding ia kaba la thang da u kyndok. Bad ia kita kiba sah la pyniap noh da kata ka waitlam

jong uta uba shong halor kata ka kulai ; kata ka waitlam keiñ kaba mih noh na ka shyntur jong u : te ia kita ki sim baroh la pynkdang da ka doh jong ki". (Jingpyn 19 : 20, 21).

"Te ki ialum lang ia ki sha kata ka jaka ia kaba la khot ha ka Hebru, ka Armagedon" (Jingpyn 16 : 16).

Hadieu kata ka thma Armakedon Bakhraw, U Jisu Khrist un synshar pat ia kane ka pyrthei shibajar snem (Jingpyn. 20 : 4-5). Un pyniïeng ruh ia ka hi ma jong u ha kane ka pyrthei bad ka pyrthei kan dap da ka jingsuk. **Kan long ka Aiom ksiar.** Ka long ruh ka por ha kaba un pynkut noh ia kata ka Kordit Bah lane ka Jingjynjar Bah Bakhraw bad ia ka jing synshar u khrist lamler. Shaphang ka jingsynshar U Khrist la iathuhlypa ha ka ktien U Blei kumne :—

" Ha khmih, u Syiem un synshar ha ka hok " (Is. 32 : 1). " Ka ri khlaw bad ka jaka kynjah kin sngewbha ; ka ri shyiap ruh kan shad kmen, bad kan phuh kum u tiew kulah. Kan phuh kyrhai, bad kan shad kmen da ka jingkmen bad ka jingrwai keiñ ; ia ka burom u Lebanon yn ai ha ka, ia ka, jingbha tam u Karmel bad ka Sharon : kin iohi ia ka burom U Trai, ka jingbha tam U Blei jong ngi". (Is 35 : 1-2)

' Ynda kumta u briew u badkoh un rynsied kum u skei, bad u thylliej u bymnang kren un rwai : namar ha ka ri khlaw ki um kin kyrsoi, bad ki wah duit ha ka ri shyiap" (Is 35 : 6)

" Naba. ha khmih, ngan pynlong ia ki bneng ba thymmai bad ia ka khyndew ba thymmai : bad ia kiei kiei kiba mynshuwa yn ym kynmaw, lymne kin ym wan ha ka jingmut ..... Te ngan shad kmen ha Jerusalem, bad ngan kmen ha u paidlang jong nga : bad yn ym iohsngew shuh ia ka ktien jingiam ha ka, lymne ka ktien lynñiar. Naduh kata yn ym long shuh ka rta khunhung, lymne u tymmen u bym pat pyndap la ka rta :

naba u khynnah un iap shispah snem ka rta, bad u nongpop uba dang shispah snem, ka rta un long ba la tim ..... kin ym trei lehnohei, lymne pynmih sha ka jinglanot ; namar ki long u symbai jong kiba la kyrkhu jong U Trai, ki khun ki ksiew jong ki ruh lem bad ki ..... U suri bad u khunlangbrot kin ia bam ryngkat, u sing ruh un bam phlang kum u masi dap : bad ka dewmet kan long ka jingbam u bseiñ. Kin ym ia pynsniew lymne ia pynduh ha u lum bakhuid jong nga baroh, ong U Trai" (Is. 65 :17,19, 20,23,25).

Ka Jingsynshar U Khrist shihajar snem kan long ka jingsynshar jong ka hima jong u ha ka pyrthei. Katba U Jisu Khrist un dang synshar shihajar snem, ia u soitan pat yn khum bad bret sha ka liewlong khlem trai. Un sah hangta shihajar snem khnang ba un ym lah pynsniew ia ki khun u Blei. Shaphang kane, ka Ktien U Blei ka la dep iathuh lypa :—

"Bad nga la iohi ia u angel ba u wan hiar na bneng, uba don uta u shabi kata ka liewlong ba khlem trai bad u kynjri bakhraw ha ka kti jong u. Bad u la kem ia uta u iakjakor ia uta u bseiñ ba tymmen, uba long u ksuid bad u soitan bad u la khum ia u shihajar snem ; bad u la bred ia u sha kata ka liewlong ba khlem trai bad u la set ia ka, bad u la shon shap ia ka halor jong u, khnang ba un ym ioh shukor shuh ia ki kynja bynriew tad ynda la pyndep ia kata ka shi hajar snem ; te hadien kata kein ka dei ban pyllait noh ia u shi por" (Jingpyn 20 : 1-3).

Ka ktien U Blei ka la iathuhlypa ruh ba ki riewkhuid kin ia synshar bad U Khrist - shihajar snem *"Kin long ki Lyngdoh jong U Blei bad jong U Khrist (Jingpyn : 20 : 6).*

Da ka jingsynshar U Khrist shihajar snem ha kane ka pyrthei, ka pyrthei kan poi sha ka Juk Ksiar bad kan kylla long biang ka kper Eden ki por hyndai. Ia ka jingwan

poi kata ka Juk Ksiar la dep iathuhlypa shuh shuh ha ka Ktien U Blei kumne :—

" Te u Suri un shong lem bad u Khunlangbrot, U labasa ruh un dem bad u khunblang ; u khun masi ruh bad u sing samla bad u masi sngaid lang ; bad u khynnah rit un ialam ia ki, ka masi ruh bad ka dngiem kin iabam : ki khun jong ki kin iadem lang : bad u sing un bam phlang kum u masi dab. I khynnah ba dang buiñ ruh in ialehkai ha ka thliew u seiñpuh, bad i khynnah ba la iehnoh buiñ in buh la ka kti ha ka krem u seiñiong. Kin ym pynmynsaw lymne pynjot ha u lum ba kyntang jong nga baroh : namar ka pyrthei kan dap da ka jingtip ia U Trai, kumba ki um ki tap lin ia ka duriaw". (*Is 11 : 6-9*)

Ha kata ka jingsynshar U Khrist shihajar snem ia ka pyrthei, U Jisu kum U Rangbah Lyngdoh ba khraw un wan ban pynskhem ia ka khet ha Jerusalem ka nongbah jong ka hima jong u bad la iathuhlypa kumne :—

"Namar na Scion kan mih noh ka hukum bad ka ktien U Trai na Jerusalem Bad un bishar hapdeng ki jaid bynriew, bad un snenz shibun ki kynja bynriew : te kin shoh phar lyngkor ia la ki waitlam, bad ki wait tari ia la ki sum : ka jaid bynriew kan ym rah ka waitlam ban ialeh ia ka jaidbynriew, lymne kin ym hikai ialeh thma shuh" (*Is 2 : 3-4*)

Ynda la kut kata ka jingsynshar shihajar snem kan wan sa **ka Jingbishar ka Khet Balieh** ia kaba la batai ha ka Ktien U Blei kumne :—

"Bad nga la iohi ia ka khet balieh bakhraw, bad ia uta uba shong halor jong ka, na khmat jong uba ka khyndew bad ka bneng ki la iaphet noh ; te ia ka jaka ym shym la shem shuh ia ki. Bad nga la iohi ia ki baiap, ki barit bad ki ba khraw, ba ki da ienz ha khmat kata ka khet ; bad la plied ia ki kitab : bad la plied ia kawei pat ka kitab kaba long ka kitab ka jingim : te la bisha- ia kita ki baiap na kita kiei kiei ruh ia kiba la thoh ha kita ki kitab, ka-ba kum ki jingleh jong ki Te ka duriaw ka la aiti noh ia ki ba iap kiba la don ha ka ; bad ka Jingiap bad ka Hades ki la aiti noh ia kita ki ba iap kiba la don ha ki ; te la

bishar ia uwei-pa uwei baroh katba kum ki jingleh jong ki. Bad ia ka jingiap bad ka Hades la bred sha kata ka pung ka ding. Kane ka long kata ka jingiap kaba ar, kata ka pung ka ding keiñ. Te jar ia uba ym shym la shem ba la thoh ha kata ka kitab ka jingim, la bret ia u sha kata ka pung ka ding (Jingpyn 20 : 11-15).

La iathuh ruh ha ka ktien U Blei ba shuwa ba yn thang noh ia kane ka pyrthei da ka ding, **yn pyllait pat ia u Soitan bad un mih ia ka ban shukor kylleng ia ki briew kiba im ha kane ka pyrtbei. Nangta kan sa khie sa ka Thma Bah kaba khraw.** Ha kane ka thma, ki nongialeh pyrshah ia U Khrist, kata **u Gog bad u Magog kin wan ban ialeh ia ka ri Isreal, ha kaba U Trai da lade hi un pynieng ia ka lama ha u lum ba kyntaog jong u.** Shaphang kane ka thma la dep iathuh bñiah ha ka ktien U Blei kumne :—

" Te ynda la pyndep ia kata ka shi hajar snem, yn pyllait noh ia uta u Soitan na ka byndi jong u. Bad un leit mih noh ban shukor ia kita ki kynja bynriew kiba ha kita ki sawdong ka pyrthei, ia u Gog bad ia u Magog, ban pyniaseng lang ia ki sha kata ka thma ; ka jingkheiñ jong kita ka long kum u shyiap ka duriaw Bad ki la ia leit kiew halor ka pyngkiang ka khyndew, bad ki la iaker tawiar ia ka jaka shong dara kita ki riewkhuid, bad ia kata ka nongbah ia kaba la ieit : te ka ding ka la wan hiar na U Blei na bneng, bad ka la bam duh ia ki " (Jingpyn 20 : 7-9).

"Kan jia te ha kata ka sngi haba u Gog un wan ialeh ia ka ri Israel, ong U Trai U Blei, ba ka jingkhih bitar jong nga kan kiew ha ki thliew khmut jong nga . . Bad ngan phah khot ia ka waitlam ban ialeh pyrshah ia u halor ki lum bah jong nga baroh, ong U Trai U Blei, ka waitlam u briew baroh kan ialeh pyrshah ia u para jong u hi. Te ngan iasaid bad u da ka khlam bad da ka snam ruh ; bad ngan pynhap slap halor jong u, bad halor ki kynhun jong u, bad halor kiba bun ki kynja bynriew kiba don ryngkat bad u, da u lap praw ba theh bad da u phria bakhraw, da ka ding, bad da u kyndok de" (Eʿek 38 : 18, 21, 22).

"Men kyllon keiñ halor ki lum bah ki Israel, ma me, bad ki kynhun jong me baroh ruh, bad kita ki kynja bynriew kiba don ryngkat bad me : ngan ai ia me ha ki laiphew ja'd ki sim kiba bam doh, bad ha ki mrad ka khlaw ban bam duh ia me..... Bad ngan phah ka ding ha ki Magog, bad ha kita baroh kiba shong suk ha ki dewlynnong : te k'n ioh tip ba nga long U Trai ..... Te kita kiba shong ha ki nongbah ki Israel kin iamih noh, bad kin ia sliew ding da ki tiar iapom, bad kin thang ia ki, ia ki tieh rit, bad i i ki tieh bah ruh, ia ki ryntieh bad ia ki khnam ruh, bad ia ki diengduh sum, bad ia ki sum de, te kin ia sliew ding da ki hynñiew snem : kumta kin ym khardieng na lum ly nne thoh dieng na khlaw ; namar kin sliew ding da kita ki tiar iapom ; te kin lute ia kita kiba la lute ia ki, kad kin kurup ia kita kiba la kurup ia ki, ong U Trai U Blei" (Esek 39 : 4.6,9,10).

"Bad ha kata ka sngi ngan ai ka jaka tep ia u Gog h i Israel, ka them jong kita kiba leit jingleit sha mihngi na ka duriaw : bad kan khang ia kita kiba leit jingleit : te hangta kin iatep ia u Gog bad ia ki paidbah jong u baroh bad kin iakhot ia kata ka them Hamon gog" (Esek 39 : 11).

"Bad ha ka por jong ka bakut u Syiem na shathie un tur sha u : bad u Syiem na shatei un wan ialeh ia u kum ka lyer langthari. da ki ka'i iapom. bad ki shipai shongkulai, bad hun ki lieng iapom ruh. te un rung hapoh kita ki ri, bad un tap lup bad un iaid lyngba.....Bad un sher ia ki dara ka iing jong u hapdeng ka duriaw bad uta u lum ha kyntang badonburom ; pynban un poi sha ka bakut jong u, bad yn ym don ban iarap ia u" (Dan 11 : 40,45).

Dei hamar kane ka por ba U Blei un sa pynwai noh ia ka pyrthei, *Nangta kito baroh kiba la iap noh ha ki jingleh bymman naduh ka sngi ka jingrong noh iu ka Balang haduh katei ka thma bah kaba khraw ba la dep kdew kin hap ban paw ha khmat ka khet bishar U Blei ia kaba la khot* **ka Jingbishar ka kbet balieh.** *Ha kane ka jingbishar U Jisu Khrist U Khun jong U Blei un shong ha ka khet ban bishar.*

"Naba u la buh ka sngi ha kaba un sa bishar ia ka pyrthei ha ka hok da uta u briew ia uba u la thung ; shaphang kata u la ai ka jingpynskhem ha ki briew baroh, da kaba u la pynmih pat ia u na ki baiap" (Ki Kam 17 : 31).

Hamar kane ka por kan jia ka Jingmihpat kaba Ar. Ha ka por ba U Trai Jisu un wan ha shiteng suiñ ban shaw noh ia ka Balang, ka la don lypa ka jingmihpat kaba nyngkong sha ka jingim bymjukut. Kito baroh kiba la mihpat ha kaba nyngkong ki la im bad U Jisu Khrist ban synshar lem bad u shihajar snem. Hynrei ha ka jingmihpat kaba ar, baroh kito ki bym shym la shah rong sha bneng bad kiba la iap noh, lem bad kito kiba la iap ha ka jingbymman hadien ka jingrong noh kin mih pat sha ka jingbishar ba khadduh. Kumba la batai ha ka ktien U Blei (Kitab Jingpynpaw 20 : 11-15), ki jingtep kin ai noh ia ki met iap hooid ka duriaw ruh bad yn plie ia ki kitab bad ka kitab ka jingim. Yn bishar ia ki na kita ki kitab bad jar ki bym don ka kyrteng ha kata ka kitab ka jingim, yn bret ia ki sha dujok bad kin shah kordit junom la junom ha ka ding ba klang bad u ksaiñ bym ju iap.

Ha katei ka jingbishar ba khadduh lane ka Jingbishar Bakhraw ka khet balieh, kan long ka jingiam bah kaba khraw bad ka jinglynñiar ba dait bniat ia kaba u nongrwai shem mynsiem u la iathuh :—

" Ki nongpop baroh kin mihpaw,
Ha khmat ka khet U Khrist
Ka jinglynñiar bad jingdait bniat,
Junom kan long hangta ?
Ah ! kan long ka jingiam bah
Ha ka sngi bishar U Khrist."

Hadien Ka Jingbishar Ba Khadduh, U Blei Un thang Noh Ia Kane Ka Pyrthei Da Ka Ding.

"Hynrei kata ka Sngi U Trai kan wan kum u nongtuh ; ha kaba kita ki bneng kin leit noh hur, bad ki jor tynrai da kaba thang rhem kin um noh, bad ia ka khyndew bad ia kita ki jingleh ba don ha ka yn thang duh" (2 Pet 3 : 10).

" Naba, ha khmih, kata ka sngi ka wan, ka ing kum ka lawar ding ; te ki basarong baroh, bad baroh kiba leh bynman, kin long u skum : bad kata ka sngi ka ban wan kan pyningkhong ia ki, ong U Trai ki pait, kat han ym pynsah ha ki lymne u thied lymne ka tnat" (Math 4 : 1).

Ha kane ka jingthang noh da U Blei da ka ding ia ka pyrthei, U Blei un saiñ dur thymmai ia kiei kiei baroh ia ka bneng bad ka khyndew.

Shaphang ka jingsaiñ dur thymmai ia ka bneng bad ka pyrthei, ka ktien U Blei ka la iathuh kumne :—

"Bad nga la iohi ia ka bneng ba thymmai bad ia ka khyndew ba thymmai ; namar kata ka bneng ba nyngkong bad kata ka khyndew ba nyngkong ki la leit noh ; bad ka duriaw kam don sluh" (Jingpyn 21 : 1).

"Hynrei ia ki bneng kiba thymmai bad ia ka khyndew kaba thymmai, katba kum kata ka jingkular jong u, ngi ia khmih lynti, ha kiba ka hok ka shong sah" (2 Pet 3 : 13).

"Naba, ha khmih, ngan pynlong ia ki bneng ba thymmai bad ia ka khyndew ba thymmai : bad ia kiei kiei kiba mynshuwa yn ym kynmaw, lymne kin ym wan ha ka jingmut " (Isa 65 : 17).

"Namar kumba ki bneng ba thymmai bad ka khyndew ba thymmai, ia kiba ngan thaw, kin iai sah ha khmat jong nga, ong U Trai, kumta ruh u symbai jong phi bad ka nam jong phi kin iai sah" (Isa 66 : 22).

Ha kane ka jingsaiñ dur thymmai jong U Blei ia kiei kiei baroh. **Un sain dur thymmai ruh ia ka nongbah Jerusalem :—**

"Bad nga la iohi ia ka nongbah kaba khuid, ka Jerusalem ba thymmai ba ka da wan hiar na U Blei na bneng, ia kaba la khreh kum ka nongleit kurim ia kaba la pynibha khnang ia u tnga jong ka" (Jingpyn 21 : 2).

Ka Nongbah Jerusalem kaba thymmai ka long ka nongbah kaba U Blei u la kular ban pynioh ia ngi baroh tang lada ngi la pynkhreh bad pynkhuid noh ialade bad da lei lei kaba tngit bad ka bym khuid kan ym ioh rung ha ka Ha kane ka nongbah bakhuid "*Ka jingiap kan ym l ng shuh lymne ka jingsngewsih. lymne ka jingiam, lymne ka jingpang, kan ym l ng shuh : kita kiei kiei kiba mynshuwa k' la leit noh*" (*Jingpyn 21 : 4*).

"*Bad kata ka nongbah kam donkam ia ka sngi lymne ia u bnai ; ban pynshai ha ka : namar ka burom U Blei ka la pynshai ia ka, bad ka jingshai jong ka long uta u khunlangbrot.....bad ia kita ki khyrdop jong ka ym ym khang satia mynsngi ; namar ka miet kan ym long hangta*" (*Jingpyn 21 ; 23,25*).

---

3. "Une, Jisu, ba phi iohi,
Bla rong ia u na phi sha jrong ;
Ha kajuh ka rukom phin i,
Ha ki lyoh bneng jingwan kan long."

4. Mynba ha pyrthei u dang don,
U Trai Jisu U la dep ong
Shaphang ka jingwan jong U pat,
Da bun phew sien, Maham, Ialap.

5. Ki ktien pawnam U Trai Jisu
Ia ka Balang bakhuid jong U !
Nongleit kurim jong u kumno !
"Sharai, Duwai, Iai duwai ruh."

6. Ka pharshi u Nongleit-kurim,
Ba kan pynkhreh ia la U Syiem ;
Ha por shiteng synñia un wan,
"Ha khmih ! To ieng ia U ban tan".

LYNNONG III

Ki Jingphla Shaphang Ka Jingwan Arsien U Jisu Khrist.

Ka jingwan arsien U Trai Jisu ka long kawei na ki jinghikai niam shong tynrai kaba khraw tam jong ka balang. Dei ha kane, ba ka jingkyrmen baroh jong ki riewngeit ka shong. Weng noh ia kane ka jinghikai niam shong tynrai na ka balang ngin shem ba kiwei kiwei ki jinghikai niam shong tynrai ruh kim don jingmut ei ei.

Ka jingkhraw jong ka jingwan arsien U Trai Jisu kum ka jinghikai niam shong tynrai ka long namar ba ka long kaba la phla shai ha kiei kiei baroh Ha ka ktien U Blei ngin shem ia ki **hynriew jaid ki jingphla** ba la phla da u Daniel, da U Jisu Khrist hi, da ki Angel, da ki Apostol, da u Enokh bad da ka balang. Kine baroh hynriew jaid ki jingphla ki pynskhem ia ka jingshisha ba U Trai Jisu un sa wan pat ha kaba arsien sha ka pyrthei.

1 KA JINGPHLA U DANIEL :— Ka jingphla u Daniel u nongiathuhlypa ka long ka jingphla kaba shai kdar ha ka testament barim jong ka Ktien U Blei. Ha kane ka jingphla u Daniel, ngi iohi ba U Blei u la pynpaw lypa ia ka jingwan pat u khun jong u, ynda haba u la dep pynwai noh ia ka jutang barim da ka jingwan kaba shisien jong u mynba u la shah iap halor ka diengphna na ka bynta ki pop u khun bynriew. Shaphang kata ka jingpynpaw U Blei ha u, u Daniel u la phla kumne :—

"Nga la iohi ha ki jingithuhpaw mynniet, bad, ha khmih, u la wan uwei da ki lyoh bueng kum u khun u briew bad u la wan sha uta uba na mynhyndai kulong, bad ki la wallam ia u hajan jong u" (*Dan 7 : 13*).

2 KA JINGPHLA U TRAI JISU :— U Jisu Khrist u la phla da lade hi ba un sa wan pat. Ka jingphla jong u ka long ka bym bakla shuh namar ba ka mih na ka shyntur jong u hi. Namar kata u long u jingphla uba janai. Ki jingphla kiba kham kongsan jong u ki long :—

"Naba u khun u briew un sa wan ha ka burom U Kpa jong u lem bad ki angel jong u, ynda kumta un ai ha uwei pa uwei katba kum ka jingleh jong u" (*Math 16 : 27*).

"Naba kumta, phi ruh to long kiba la kloi ; naba ha ka por ha phim mut, ba u wan U Khun u briew" (*Math 24 : 44*).

"Ha khmih nga wan kloi ; bad ka norg jong nga ka don lem bad nga, ban ai nong ha uwei pa uwei baroh kat kumba long ka jingleh jong u" (*Jingpyn 22 : 12*).

3 **KA JINGPHLA KI ANGEL** :— Ka jingphla ki Angel ka long kawei pat ka jaid sakhi kaba shynna shaphang ka jingwan pat U Trai. Namar ba kim long ki briew, kumta kam don kano kano ka jingpynheh lane ka jingpynrit ia ka jingshisha jong ka. Ka jingphla ki angel ka long hakhmat ki synran hajrong u lum ki Olib hadien ba ia U Trai jong ki la rong noh shajrong ha ki lyoh, mynba ki ong ia kine ki ktien :—

"Ko rangbah Galilaia, balei phi ieng khmied sha bneng ? Une U Jisu ia uba la shim noh shajrong na phi sha bneng, un wan ha kajuh ka rukom kumba phi la iohi ia u ba u le:t sha bneng" (*Ki Kam 1 : 11*).

4 **KA JINGPHLA KI APOSTOL** :— Nalor U Jisu Khrist bad ki Angel, ki Apostol ki la phla ruh shaphang ka jingwan pat U Trai. Ka jingphla ki Apostol ka long ka jingpynskhem kaba saw ia ka jingwan pat U Trai. Ka jingphla jong ki ka long kaba shisha namar ki la iohsngew da la ki shkot na ka shyntur U Trai hi. Napdeng ki jingphla jong ki Apostol, kiba kham kongsan ki long kine :—

U APOSTOL PAUL :— *Naba U Trai hi un wan hiar na bneng bad ka jingrisa, du ka ktien sawa u angel rangbah, bad da ka turoi U Blei : bad kita kiba iap ha U Khrist kin ia mih pat shuwa"* (*1 Thess 4 : 16*).

" Kumta U Khrist ruh, haba la khia ainguh tang shisien ia u, ia ka ban bah noh ia ki pop jong kiba bun, un mih paw ha kaba arsien, khlem bah ka pop, ha kita kiba khmih lynti ia u, ia ka jingpynim " (*Heb 9 : 28*).

"Kiba ia khmih ia kata ka jingkyrmen ba suk, bad ia ka jingmihpaw ia ka burom jong U Blei Bakhraw bad U Jisu Khrist U Nongpynim jong ngi " (*Tit 2 : 13*).

U APOSTOL PETROS :— *"Khnang ba kata kaba phrang ia ka jingngeit jong phi, kaba kham kordor ia ka kiar kaba jot noh, la la phrang ruh ia ka da ka ding, yn ioh shem ia ka ha ka jingiaroh, bad ka burom bad ka jinglong burom, ha ka jingpynpaw U Jisu Khrist".*

"Naba kumta haba la panpoh noh ia ka syngkai ka jingmut jong phi, to long kiba khan adkar bad to phin iai kyrmen janai ia kata ka jingaiei ia kaba yn wallam ka phi ha ka jingpynpaw U Jisu Khrist (*1 Pet 1 : 7, 13*).

" Ba un ioh phah ia uta U Khrist, ia uba la thung khnang ia phi, U Jisu keiñ" (*Ki Kam 3 : 20*).

U APOSTOL IOANNIS :— *"Te mynta, ko ki khun hep, to iaisah ha u ; khnang ba, lada yn pynpaw ia u, ngin ioh ka jingsngewshlur, bad ba ngin ym lehraiñ ha khmat jong u ha kata ka jingwan jong u"* (*1 Ioan 2 : 28*).

" Ko hep baieit, mynta ngi long ki khun U Blei, bau ym pat la pynpaw ia kaei ba ngin sa long ; hynrei ngi tip ba, ynda la pynpaw ia u, ngin long kiba kum ma u ; naba ngin iohi ia u kumba u long hi (*1 Ioan 3 : 2*).

U APOSTOL JAKOB :— *"Namarkata to shah slem, ka para bargeit, haduh kata ka jingwan U Trai. Ha khmih uba rep u ap khmih ia u soh bakor jong ka khyndew, u da iai ap slem ia u, tad ynda u la ioh pdiang ia u slap ba shuwa bad ba khadduh. To iashah slem ruh maphi, to pynel skhem ia ki dohnud jongphi, raba kata ka jingwan U Tra ka la jan"* (*Jak 5 : 7, 8*).

5 **KA JINGPHLA U ENOKH** :— U Enokh uta u nongiathuhlypa uba hyndai tam na ki nongiathuhlypa baroh u la phla shaphang ka jingwan pat U Trai Jisu ia kaba la thoh ha ka ktien U Blei kumne :—

"Bad dei ia kine ba u Enokh ruh, uba hynñiew na u Adam, u la iathuh lypa, u da ong, Ha khmih U Trai u la wan bad ki shiphew hajar kiba khuid jong u ban leh ia ka jingbishar halor baroh, bad ban pynrem noh ia kita baroh ki bym riewblei shaphang kita ki jingleh baroh ka jingbymriewblei jong ki" (Jud 14, 15).

6 **KA JINGPHLA KA BALANG** :— Ka jingphla kaba hynriew ka long ka jingphla jong ka balang kaba paw ha ka jingphla ka jingngeit bad ka jingkhawai U Trai. Ka jingphla ka balang ka kham pher na baroh ki jingphla namar ka jingphla jong ka, ka don jingiasoh ruh bad ka jingleh ha ka jingap khmih jong ka ïa ka jingwan arsien U Trai Jisu. Ha man bad lajan baroh ki jingphla jingngeit jong ki balang bapher bapher ha ka pyrthei, ki don barabor ha ki ka jingphla shaphang ka jingwan pat U Trai. **Ha ka jingphla jingngeit jong ngi kum ka Balang Presbyterian ngi don kane ka jingphla ha ka riti jong ngi kaba ong** :— "U la iap halor ka diengphna, la tep ia u, bad u la mih pat na kiba iap ha ka sngi kaba lai. U la kiew sha ka kti kamon jong U Blei, hangta U iasaid na ka bynta la ki briew, bad nangta un sa wan pat ban pynmih pat ia kiba iap bad ban bishar ia ka pyrthei" (Artikl V).

"U Blei u la kyrkhu ia ki, ban pynpaw ia ka mynsiem U Khrist hapdeng jong ki hi bad ha ki briew baroh, ban iatrei na ka bynta ka jingpyniar ia ka Hima jong U Khrist ha kylleng ka pyrthei, ban ap ia ka jingwanmihpaw jong u ha ka burom" (Artikl IX).

Nalor ka jingphla jingngeit, ka balang ka phla ruh ia ka jingwan pat U Trai Jisu ha ka jingkhawai U Trai. Dei U Trai Jisu uba la hukum ia kane ba ngin leh barabor tad haduh kata ka sngi ba un wan pat ha kaba arsien sha kane ka pyrthei. Ka jingiashim bynta kiba ngeit ha ka

jingiabam lang ia ka jingkhawai U Trai ka long ka jingphla kaba phylla bad ba maian kaba pynpaw ia ka dak jong ka jingkyrmen ba im shaphang ka jingwan pat U Trai Jisu.

"Namar katno katno sien ruh ba phi iabam ia une u kpu, bad phi iadih ia kane ka khuri phi pynpaw ia ka jingiap U Trai tadynda un wan" (1 Kor 11 : 25).

---

7. San ngut ki Thei sotti bastad,
Ieng shrak, ki thang la ki sharak
San ngut ki Theisotti ba bieit,
Sharak kam ïng, umphñiang kim thied.

8. Kynsan ! kynsan ! jingkhang ka riew !
Ka por la slem, la dier ka miet ;
Jinglynñiar kliang sat ba sngewtieng,
Shah khang shabar ki thei babieit.

9. Ka por ka iaid ka march stet,
Hynrei ki briew ia ka ki klet ;
Jingwan arsien U Trai Jisu,
Kan wan, kan jia, ka sngi khadduh.

10. Napdeng bun bah kiba la ngeit,
Tang khyndiat eh ki da pynleit ;
La jingim bad ka por kordor,
Ioh lap ba iap ; "Pynkloi ! pynkloi !".

LYNNONG IV

KA JINGWAN ARSIEN U JISU KHRIST

Ka jingwan arsien U Jisu Khrist ka long ka jingkut jong kiei kiei baroh. Ka jingwan arsien U Jisu Khrist ka long ka tduh kaba kut (climax) jong ka histori. Ka long ka por kaba khadduh eh, kaba kut bad ka sngi kaba khrawtam. U Mr. R. G. Lee, ute u riewblei haba u batai shaphang ka jingwan arsien U Jisu Khrist u la ong kumne. Ka jingwan arsien U Jisu Khrist kan long kaba :—

"KHAM IPHYLLA BAN IA KA SNGI PENTEKOST,

KHAM KHRAW BAN IA KA JINGKYLLON KA JERUSALEM.

KHAM DONKAM BAN IA KA JINGDAP U MYNSIEM,

KHAM ITYNNAD BAN IA KA JINGKYLLA KABAMUT U NONGPOP,

KHAM SNGEWKWAH HIR HIR BAN IOHI IA KA BAN IA KA BAN LEIT NOH BAN LONG LEM BAD U TRAI".

KA SNGI KA JINGWAN U TRAI KA LONG KA POR JONG KI POR

Ka long ka por jong ka jingpyndep lut khoit ia ki jingiathuhlypa ka Ktien U Blei. Ynda haba U Jisu Un wan ha kaba arsien, yn ym don shuh ki nongiathuhlypa. Ka long ka por jong ka jingpynwai noh bad ka jingpynkut. Ka long ka por jong ka jingpyniakhlad ia ka hok na ka pop, ia ki riewkhuid na ki bymman, ia ki langbrot na ki blang, ia ki Khristan bashisha na ki Khristan kyrteng. Ka long ka por jong ka jingsiewspah janai ia ka Balang, ka por ha kaba U Nongleit kurim bad Ka Nongleit kurim ki iashem. Ka long ka por jong ka jingbishar, ka jingpynksan bad ka

jingpynrem, ka por ka jingsuk bad ka jingiam kthang, ka por ka jingkmen bad ka jingbabe junom. Ka long ka por jong ka jingiakhlad kaba junom Ka long ka por jong ka jingpyndam noh ia kiei kiei kiba la rim bad ka por jong ka jingsdang thymmai ia kiei kiei baroh.

Ka sngi ka jingwan arsien ka long ka por kaba khraw tam na ki por baroh. Ka long ka por jong ka jingpynpra noh bad ka por jong ka jingtei pat. Ka long ka por ban lum lang ia la ki jong bad ban kyntait noh ia ki bymdei la ki jong ; ka long ka por ban iohi bad ban ym iohi. Ka long ka por jong ka jingkhynñiuh jumai bajur bad ka por ka jingsawa bajam ka Turoi. Ka long ka por jong ka jingshai thaba ba phyrnai ha suiñ bneng. Ka long ka por ha kaba ki lum jingtep kiba la dam bad bym sah jingkynmaw shuh kin ang pat. Ka long ka por jong ka jingjah kiba ieit bathoiñ na sla pyrthei, khlem pat dei ka por ban iap.

Ka Sngi ka Jingwan arsien U Jisu Khrist ka long ka por jong ki khubor ba sngewtriem. Ki khubor iap mynsaw, aksiden, ba jah briew bad kiba bunjait kiba kum kita kin sawa ia ka shnong ka thaw baroh kawei. Ki ïngdak bad Telikrap Ophis kin bun kam haduh katta katta. Ki pulit bad ka shnong ka thaw kin ia lapmiet lapiong ha kaba wad ia kiba la jah noh.

Ka long ka por jong ka jingkhynwin ha sngewtriem.

Ka sngi ka jingwan arsien U Jisu Khrist ka long ka por ha kaba ka mariang hi bad ka jingpynlong baroh kawei kan shong pher. Ka khyndew kan ngam bad kan mih ryngkew ha kiba bun ki jaka ka pyrthei. Ki wah kin iaid bakla, ki lum kin tuid, ki riat kin twa bad ki duriaw kin shong pher. Ki khubor ba hap ki lum, ba twa ki ïing ki sem, ba hap ki eroplen, ba jah lynti ki wah, ba tyngkhuh ki rel, kin long kiba khlem kut. **Ka long ka por jong ki por.**

LYNNONG V

Ka Rukom Ka Jingwan U Trai Jisu.

Ka ktien U Blei ka la dep iathuh lypa ba U Trai Jisu un sa wan pat ha kaba arsien sha kane ka pyrthei. Hynrei shaphang ka rukom ka Jingwan pat jong u, ka ktien U Blei ka **la dep batai ruh ha ki dur ki bapher bapher** kiba nga ngeit kan long kaba sngewtynnad ban iohsngew shaphang jong ki. **Ia kine ki dur bapher bapher jong ka rukom jingwan jong U la** iathuh ha ka Ktien U Blei kumne harum :—

(a) **Ha ki lyoh** :- "*Ynda kumta te ka dak u khun u briew kan paw ha bneng ; te hangta ki jaidbynriew baroh ka pyrthei kin ialynñiar lympat, haba kin iohi ha u wan U Khun u briew ha ki lyoh bneng, da ka bor bad ka burom bakhraw*" (*Math 24 : 30*).

"*U Jisu u la ong ha U, Me la ong. Hynrei nga ong ruh ha phi, ba phin iohi lawei ia U Khun u briew haba u shong sha ka mon ka Bor baroh, bad haba u wan ha ki lyoh ka bneng*" (*Math 26 : 64*).

"*Hakhmih, u wan bad ki lyoh, bad ka khmat baroh kan iohi ia u, bad kita ruh ki ba la sum ia u ; bad ki jaidbynriew baroh jong ka pyrthei kin ialynñiar lympat ramar ong u. Kumta shisha : Amen*" (*Jing pyn 1 : 7*).

(b) **Ha kajuh ka rukom ba u la kiew** :— "Ynda u la lah iathuh ia kine kiei kiei ruh, haba ki dang iakhmih, la shim noh ia u shajrong, bad u lyoh u la pdiang noh ia u ba kim iohi shuh ia u. Te haba ki dang iakhmih shaiñ sha bneng, katba u dang kiew, ha khmih arngut ki rangbah ki la ia wan ieng hajan jong ki, ha ki jaiñkup balieh ; kiba la ong ruh : ko rangbah Galilaia, balei phi ieng khmied sha bneng ? Une U Jisu, ia uba lashim noh sha jrong naphi sha bneng un wan ha kajuh ka rukom kumba phi la iohi ia u ba u leit sha bneng" (Ki Kam 1 : 9-11).

(k) **Ha ka burom jong u kpa jong u** :— "*Naba U Khun u briew un sa wan ha ka burom U Kpa jong u, lem bad ki angel jong u, ynda kumta un ai ha uwei pa uwei katba kum ka jingleh jong u*" (*Math 16 : 27*).

(d) **Un wan hiar na bneng bad ka jingrisa** :— "*Naba U Trai hi un wan hiar na bneng bad ka jingrisa, da ka ktien sawa u angel rangbah, bad da ka turoi U Blei*" *(1 Thess 4 : 16).*

(e) **Ha ka burom jong u hi** :— "*Ynda u khun u briew un wan te ha ka burom jong u, bad ki angel bakhuid haroh lem bad u, ynda kumta un shong halor ka khet ka burom jong u*" *(Math 25 : 31).*

(g) **Un wan ha ka bym khmih lynti** :— "*Naba kumta, phi ruh to long kiba la kloi : naba ha ka por ba phim mut, u wan u kiun u briew*" (*Math 24 : 44*).

"*Phi ruh, to long kiba la kloi : naba ha ka por ba phim mut, ba u wan U Khun u briew*" (*Louk 12 : 40*).

(ng) **Un wan ha ka Ding ba meh** :— "*Ynda kumta yn pynpaw noh ia uta u bymñiew hukum, ia uba U Trai Jisu un pyniap da ka jingpyrsad ka shyntur jong u, bad un pyndam noh thiaw da ka jingpynpaw kata ka jingwan jong u*" (*2 Thess 2 : 8*).

(h) **Un wan kyndit** :— "*Ioh, haba U wan kyndit, un shem iaphi ba dang thiah*" (*Mark 13 : 36).*

(i) **Un wan ha ka Bor bad ka Burom bakhraw** :— "*Haba kin iohi ba u wan U Khun u briew ha ki lyoh bneng, da ka bor bad ka burom bakhraw*" (*Math 24 : 30*).

(j) **Un wan bad ki riewkhuid jong u** :— "*Khnang ia ka ban pynskhem ia ki dohnud jongphi kiba khlem jingrem ha ka jingpynkhuid ha khmat U Blei uba U Kpa jong ngi, ha kata ka jingwan U Jisu Khrist uba U Trai jong ngi lem bad ki riewkhuid jong u baroh*" (*1 Thess 3 : 13*).

(l) **Kum ka leilieh** :— "*Naba kumba ka mih noh ka leilieh na mihngi. bad ka shai haduh sepngi. kumta ruh kan long ha kata ka jingwan U Khun u briew*" (*Math 24 : 27*)

(m) **Kum u nongtuh mynmiet** :— "*Namar phi hi phi iatip biang ba kata ka sngi U Trai kan wan kumjuh kum u nongtuh mynmiet*" (*1 Thess 5 : 2*).

"Hynrei kata ka sngi U Trai kan wan kum u nongtuh" (2 Pet 3 : 10).

"Ha khmih nga wan kum u nongtuh. Suk uta uba sharai, bad uba ri noh ia la ki jaiñkup, ioh ba un iaid lyngkhuid bad ba kin iohi ia ka jinglehraiñ jong u" (Jingpyn 16 : 15).

(n) **Lem bad ki Angel :—** *"Naba U Khun u briew un sa wan ha ka burom U Kpa jong u lem bad ki angel jong u" (Math 16 : 27).*

"Ynda U Khun u briew un wan te ha ka burom jong u lem bad ki angel bakhuid baroh lem bad u" (Math 25 : 31).

"Naba uno uno ruh u ban sngewlehraiñ ia nga bad ia ki ktien jong nga, ha kane ka pateng bynriew ba klim bad ba pop, U Khun u briew ruh un lehraiñ ia uta, haba u wan ha ka burom U Kpa jong u, lem bad ki angel bakhuid" (Mark 8 : 38).

' Te ia phi kiba shah jynjar, ia ka jingjahthait lem bad ngi, ha kata ka jingpynpaw ia U Trai Jisu na bneng lem bad ki angel ka bor jong u" (2 Thess 1 : 7).

Katei ka rukom ka jingwan pat U Trai Jisu kaba ka Ktien U Blei ka la batai ha ki dur bapher bapher ka don ka khubor kaba kyrpang ruh na ka bynta jong ngi. Ngi donkam namarkata ban kylli iit ialade kaba kumno pat ka rukom jingim. **Hato ngi la pynkylla dur ne em ialade ? Hato ngi la pynitynnad ne em ia la ka mynsiem da kaba pynkhreh ialade na ka bynta ka rukom ka jingwan pat U Trai.** Lada U Trai Jisu un wan ha kano kano ka dur ruh, ngi dei ban long kiba la pynkhreh ialade kloi ioh ba u lap ba wan.

KA JINGWAN HIAR U JISU KHRIST HALOR U LUM ÖLIB BAD KI RIEWKHUID

LYNNONG VI

Ka Jingthmu U Blei Bad Ka Por Ka Jingwan Arsien U Jisu Khriat

Ka Ktien U Blei ka iathuh ia ngi ba ka por ka long ka jong U Blei. U Job u kylli ia kine ki jingkylli :—"*Balei ba U Badonbor baroh um shym la buh ia ki por ? bad balei ba kita kiba ithuh ia u kim iohi ia ki sngi jong u ?*" (*Job 24 : 1*).

Namar ba ka por ka long ka jong U Blei, kumta baroh ki jingthmu ki jong U Blei ki long hapoh ka por ka jong u. Ha ka ktien U Blei naduh kitab Jenesis haduh kitab Jingpynpaw, la pynpaw ia ki jingthmu kiba jylliew ki bym lah ïa bad ki bym lah ban shemphang ki jong U Blei na ka bynta ban pynim ia ngi ki briew. Naduh ka jinghap noh u briew ha ka pop, U Blei ha ka jingieit kaba phylla bad ka bym ju kylla jong u, **u la pynkbreh ia ka lad ban pyllait noh ia u briew na ka pop bad ka jingiap.** Kumta hamar ka jingdap biang ka ïa, **u la phah noh ia la u kbun** ba la kha marwei jong u U Jisu Khrist ban wan sha kane ka pyrthei ban iap halor ka diengphna na ka bynta ban pynim ia ngi. U Jisu Khrist hi u la ialap ia kane :— "*Naba U Blei u la ieit katta katta ia ka pyrthei katba u la aitt noh ia la U Khun ba la kha marwei; ba uei uei ruh uba ngeit ha u, un ym jot shuh, hynrei un ioh ka jingim bym jukut*" (*Ioan 3 : 16*).

Ka Ktien U Blei ka iathuh ia ngi ba U Jisu Khrist hadien ba u la iap, u la mih pat na ka jingtep ha kaba lai sngi bad hadien ba u la sah sawphew sngi ha kane ka pyrthei, u la kiew noh sha bneng nalor u lum ki Olib ha khmat ki synran jong u. Ka Ktien U Blei ka iathuh ia ngi ba haba la rong noh shajrong ia U Jisu, arngut ki angel kiba la wan ieng hajan jong ki ha ki jainkup balieh ki la ong ha ki synran jong u :—

"*Ko rangbah Galilaia, balei phi ïeng khmied sha bneng? Une U Jisu ia uba la shim noh shajrong na phi*

sha bneng, un wan ha kajuh ka rukom kumba phi la iohi ia u;ba u leit sha bneng (Ki Kam 1 : 11).

Ka jingwan kaba nyngkong ka jong U Jisu Khrist sha kane ka pyrthei ka la dep jia la jan dap arhajar snem mynta. Shwa ba U Jisu Khrist un wan ha kaba nyngkong sha kane ka pyrthei, la dep iathuhlypa da ki prophet kiba na mynhyndai kum ki jong u Isaiah, u Jeremaiah, u Esekiel, u Mikah bad kiwei kiwei shaphang ka jingkha ia u. Hadien ba la dep iathuhlypa ia ka jingwan jong u, ka pyrthei hi baroh kawei ka la ap kmang ia ka jingwan U Mesaiah u ban sa pyllait noh ia ki briew na ka pop bad ka jingiap. Hynrei ha kine ki sngi bad ki por ki jong ngi, ki riewngeit kylleng satlak ka pyrthei ki dang iai ap khmih lynti ia ka jingwan arsien U Jisu Khrist. Bun bah ruh ki dang ap hir hir ia ka jingdap biang ka por tad lano un wan ban pyndep noh ia la ka kular ba khraw jong u khnang ba kin ion leit noh bad u sha ka ri ka jingsuk.

Kat kum ka Ktien U Blei, ka jingwan arsien U Jisu Khrist ka long ka por kaba khadduh eh. **Ka long kumta namar ba U Blei un sa pynwai noh ia ka ïa jingaiei kaba u la ai baroh shikatta ha kiba ngeit bad ki bym ngeit kumjuh.** Ha ka jingshisha kan long ka por jong ka jingsdang U Blei ban pynwai noh ia kane ka pyrthei kaba jot bad kaba rem. **Haba ka ïa jingaiei ka la kut, kan wan pat sa ka jingbishar.** Kumta ka jingwan arsien U Jisu Khrist ka don ruh ka jingiasnoh bad ka sngi jingpynwai noh ia kane ka pyrthei.

Ka por jong ka jingwan kaba nyngkong U Jisu Khrist ka ia pher shibun na kata ka jingwan kaba arsien jong u. Kumba ka la don ruh ka jingpher jong ka por shuwa ka jingwan long briew U Jisu Khrist, kumta ruh kan don ka jingpher kaba khraw ha ka por shuwa ka jingwan ba arsien jong u. **Hangne ngi iohi ba ka por ka long ka jong U Blei bad ka hap baroh hapoh ka jingtbmu bakhraw jong u.** Ha kane ka jingpyniaid U Blei ia ka por kaba khadduh eh, U Blei u don ruh bad ka jingthmu bymjukut kaba ngi kum ki briew ngim lah ban shemphang. Ia kane la thoh shai kdar ha ka Ktien U Blei.

"Don ka aiom ia kiei kiei baroh, bad ka por ia ka jingthmu baroh hapoh ka bneng ; ka por ban kha, bad ka por ban iap, ka por ban thung, bad ka por ban rat noh ia kata kaba la thung..... .. ka por ban pynpra noh, bad ka por ban tei pat" (*Ekle 3 : 1,2*).

U Trai Jisu mynba u dang don ha kane ka pyrthei u la iathuh bad phla ba kata ka jingwan pat jong u ka long tang ha ka jingtip U Blei hi, ia kaba ma u ruh um lah tip lano kan long. U la kdew ba kam shong ha ka bor jong u ba un wan pat hynrei tang ha ka bor ba marwei jong u kpa jong u uba ha bneng. Ia kane U Jisu u la dep iathuh, *"Hynrei shaphang kata ka sngi bad kata ka por ruh ym don ba tip, em, wat ki angel kiba ha bneng, lymne U Khun, hynrei tang U Kpa"* (*Mark 13 : 32*).

Ka jingthmu U Blei na ka bynta ka jingwan arsien U Khun jong u ka long ka jingstad kaba um shym la ai ha u briew, hynrei kaba u la buhrieh tang halade hi. Hangne ka don ka jingstad ka bym lah shemphang bad ka bym lah ïa shuh ka jong U Blei ia kaba u Apostol Paul u la phla shaphang jong ka :—

"Ah ka jingjylliew bah ka jingkynrei spah ka jingstad bad ka jingtip U Blei ! Ah katno ba kita ki jingkut bishar jong u ki long ki bym lah ïa shuh, bad kita ki lynti jong u ki bym lah bud shuh ! Namar uei ba la tip ia ka jingmut U Trai ? lane uei ba la ju long u nongiaryllu lem jong u ? lane uei ba la ai shuwa ha u, bad ba yn ai jingai kylliang pat ha uta ? Naba na u bad da u, bad sha u long kiei kiei baroh : ha uba yn long ka burom sha ki bymjukut ! Amen" (*Rom 11 : 33-36*).

Ha ka por ba U Jisu Khrist u dang don ha kane ka pyrthei mynba u la iathuh ha ki synran jong u shaphang ka jingwan pat jong u, u la ai ruh de bad ka jingsaham ia ki ba kim dei ban da kylli eh ia ka jingthmu U Blei ha kane, namar ka long ka jong u kpa jong u : *"U la iathuh te ha ki, ym dei ia phi ban tip ia ki la lane ki aiom kiba U Kpa u la buh ha ka bor jong n hi"* (*Ki Kam 1 : 7*).

MEGHALAYA STATE CENTRAL

Ha ka jingiadei jong ka jingthmu U Blei bad ka por ka jingwan arsien U Jisu Khrist sha kane ka pyrthei, **U Jisu Khrist u long tang ma u "U Pdeng jong ka Por "**. Ka histori jong ka pyrthei, ka mariang, ka jingpynlong, u briew, ka balang bad kiei kiei baroh khoit ki shad sawdong jong u. Ha ka por ba U Jisu Khrist u la mihpaw ha u Ioannis ha ka dewlynnong Patmos u la ong"*Nga long ma nga U Alpha bad U Omega uba nyngkong bad uba khadduh, uba sdang bad uba kut*" (*Jingpyn 22 : 13*).

U Jisu Khrist u long u Jingphylla jong ki por baroh. Naduh shuwa ba yn kha ia u ha Bethlehem Judia, u la long ki khubor jingiathuhlypa ba khlem sangeh. Shibun kiba la iohsngew ia ka jingiathuhlypa shaphang jong u ki la sngewphylla shibun eh. Shibun ki la kyrmen bad la pyndap ia ki da ka jingsuk. Ka jingiap jong u halor ka diengphna bad ka jingmihpat na kiba iap ka la pynkylla khongpong ia ka pyrthei baroh kawei. Ka bor jong ka jingiap jong u ban pynim ia ki nongpop baroh ka la long ka khubor ba sngewphylla bym ju iap shuh. Ka la long ha ki por ba la leit noh bad kan iai long ka sobjekt ba phylla shuh shuh ha kine ruh ki sngi kiba khadduh. Ka jingkiew noh jong u sha bneng bad ka jingkular ba thiang jong u ban wan pat ki pynlong ka jingkyrmen ba sngewphylla ia ki briew ha ki por baroh. Ka por kaba dang sah ha kane ka pyrthei ka shong sa tang na ka bynta jong u haba un sa pynkut noh ia kiei kiei baroh. U Daniel u nongiathuhlypa ha ka jingithuh paw jong u, haba la pyni shaphang kaba kut jong kiei kiei baroh, u la kylli ia uta u briew uba la kup jaiñ linen uba la don halor ki um jong kata ka wah....."*Ko Kynrad jong nga, kaei kan long ka hakut jong kine kiei kiei ruh ? Bad u la ong, "koit, khie noh. Daniel : namar ia ki ktien la tap bad la pyndait laha haduh ka por jong kaba kut*" (*Dan 12 : 8,9*).

LYNNONG VII.

Balei Ba U Jisu Khrist U Dei Ban Wan Pat ?

Balei ba U Jisu Khrist U dei ban wan pat ? :— Kane ka long ka jingkylli kaba kiba ngeit bad ki bym pat ngeit ki lah ban kylli. Hato balei ba U Jisu u khun jong U Blei un wan pat haba u la dep wan shisien ? Hato ka jingwan kaba nyngkong ka jong U ban pynim ia ngi kam pat biang ? Hato ka jingiap jong U halor ka diengphna ban siewspah ia u nongpop kam trei kam ei ei ?

Ha kaba jubab ia kine ki jingkylli, ka Ktien U Blei ka la iathuh ia ki daw jong ka jingthmu ka jingwan Arsien U Jisu Khrist kum ka jingpyndep ia ka. Kita ki daw jong ka jingthmu ka jingwan Arsien U Trai kilong kiba la buh kumne harum :—

(1) **Ban pyndep ia ka jingpynim ha ki riewkhuid** :— *"Kumta U Khrist ruh, haba la kñia ai nguh tang shisien ia u ia ka ban bah noh ia ki pop jong kiba bun, un mihpaw ha kaba arsien, khlem bah ka pop, ha kita kiba khmih lynti ia u, ia ka jingpynim" (Heb 9 : 28).*

(2) **Ban pyndonburom ia ki riewkhuid jong U** :— *"Ynda un wan ha kata ka akher ka sngi, ban ioh pyndonburom ha ki riewkhuid jong u, bad ban long uba iphylla ha kita baroh kiba ngeit" (2 Thess 1 : 10).*

(3) **Ban bishar ia ka pyrthei** :— *"Naba u la buh ka sngi, ha kaba un sa bishar ia ka pyrthei ha ka hok, da uta u briew ia uba u la thung ; shaphang kata u la ai ka jingpynskhem ha ki briew baroh, da kaba u la pynmih pat ia u na kiba iap" (Ki Kam 17 : 31).*

"Nga hukum ha khmat U Blei, bad U Jisu Khrist uba U Trai, u ban sa bishar ia kiba im bad ia kiba iap, bad da kata ka jingmihpaw jong u bad ka hima jong u" (2 Tim 4 : 1).

"Hakhmih U Trai u la wan bad ki shiphew hajar kiba khuid jong u, ban leh ia ka jingbishar halor baroh, bad ban pynrem noh ia kita baroh ki bymriewblei, sha-

phang kita ki jingleh baroh ka jingbym riewblei jong ki, ia kiba ki la leh bymriewblei bad shaphang kita ki ktien ba runar eh ia kiba ki la kren ki nongpop bymrlewblei pyrshah ia u" (Jud 14 : 15).

(4) **Ban pynmih pat ia kiba iap :—** *"Naba U Trai hi un wan hiar na bneng bad ka jingrisa. da ka ktien sawa u Angel rangbah, bad da ka turoi U Blei bad kita kiba iap ha U Khrist kin ia mih pat shuwa" (1 Thess 4 : 16).*

(5) **Ban pynduh noh ia ka jingiap :—** *"Namar ka dei ia u ban synshar tadynda u la pyndem ia ki nongshun jong u baroh hapoh ki kjat jong u. Ka nongshun kaba khadduh ia kaba yn sa pynduh kà long ka jingiap" (1 Kor 15 : 25, 26).*

(6) **Ban synshar :—** *"Kata ka hima ka jong ka pyrthei ka la jia long ka jong U Trai jong ngi, bad U Khrist jong u : te un synshar keiñ sha ki bymjukut ki bymjukut" (Jingpyn 11 : 15).*

(7) **Ban shimti ia ka balang ha ka burom :—** *"Ynda kumta mangi kiba dang im, ia kiba la pynsah, yn rong noh ia ngi lem bad ki ha ki lyoh, ia ka ban iashem ia U Trai ha ka sutñ bneng : te kumta ngin iai long junom junom lem bad U Trai" (1 Thess 4 : 17).*

(8) **Ban pdiang ia ngi sha lade hi :—** *"Ynda nga la leit noh, bad ba nga la khreh iaphi ka jaka, ngan wan pat, bad ngan shimti iaphi ha lade hi, ba ha kaba nga long ma nga, phi ruh phi lah ban long" (Ioan 14 : 3).*

(9) **Ban pynshai ia kiei kiei ba la buhrieh jong ka jingdum :—** *"Kumta te phi wat bishar ei ei ruh ha bym pat poi ka ïa, tadynda U Trai u la wan, u ban pynshai ia kiei kiei ba la buhrieh jong ka jingdum, bad u ban pynpaw ruh ia ki jingthmu jong ki dohnud" (1 Kor 4 : 5).*

(10) **Ban pynjot ia ka khyndew :—** *"Hynrei kata ka sngi U Trai kan wan kum u nongtuh ; ha kaba kita ki bneng kin leit noh bur, bad ki jor tynrai da kaba thang rhem kin um noh, bad ia ka khyndew bad ia kita ki jingleh ba don ha ka yn thang duh" (2 Pet 3 : 10).*

LYNNONG VIII.

Kumno Ki Riewkhuid Bad Ki Bymman Kin Long Ha Kata Ka Sngi Ka Jingwan Kaba Ar U Khrist.

Ka sngi jong ka jingwan kaba ar U Khrist sha ka pyrthei kan long ka sngi kaba khrawtam na ki sngi baroh jong ka bneng shajrong bad ka khyndew shapoh. Kan long ka sngi kaba phylla tam ha ka Kalender jong ka hima ki bneng kaba U Blei u la buh kyrpang naduh ki 'rta bad ki ïa bymjukut. Kan long ka sngi kaba khraw tam wat ha ka jingim jong U Jisu Khrist hi. Ka burom kaba U Jisu un phong ha katei ka sngi kan long ka burom kaba ha khlieh tam na ki burom baroh. U Blei kum u kpa uba ha bneng un pynkup halor la u khun baieit jong u ia ka burom bneng bakhraw kaba U Jisu Khrist um pat ju kup mynno mynno ruh wat naduh ba "*la pyniap la myndang long ka pyrthei*" (*Jingpyn 13 : 8*). Ha katei ka jingpynpaw ia U Jisu Khrist, U Kpa bad U Khun kin ia ioh lang ia kata ka burom bah ki bneng kaba U Kpa hi u la pynkhreh ym tang na ka bynta ialade, hynrei ruh na ka bynta la U Khun ba marwei jong u bad ki riewkhuid.

Shaphang ka jinglong khraw ba kyrpang jong katei ka sngi, ka Ktien U Blei ka la batai kumne harum :—

Kan long ka sngi jong "*ka jingpynpaw ia U Jisu Khrist uba U Trai jong ngi*" (*1 Kor 1 : 7*).

Kan long "*ka sngi ka jong U Blei*" (*2 Pet 3 : 12*).

Kan long ka sngi "*ha ka jingpynpaw U Jisu Khrist*" (*1 Pet 1 : 7*).

Kan long "*ka jingpynpaw ia ka burom jong U Blei Bakhraw bad U Jisu Khrist U Nongpynim jong ngi*" (*Tit 2 : 13*).

Kan long "*ka sngi U Jisu Khrist uba U Trai jong ngi*" (*1 Kor 1 : 8*).

Ha ka sngi ka jingwan kaba ar U Khrist, ki riewkhuid bad ki bymman kin ioh la ki jong ki jong ki bainong katba kumba long ki jingleh jong ki. Ki riewkhuid kin ioh pdiang ia kaba bha bad ki bymman bad ki riewbymhok pat kin ioh pdiang ia kaba sniew. Shaphang ka jingwanpaw jong katei ka sngi, U Jisu Khrist hi u la dep iathuhlypa ban maham ia ki briew baroh haba u ong :—

"Uta u bym hok, to un nangleh bymhok ; bad uta uba tngit, to un nang tngit ; bad uta uba hok, to un nang lehhok ; bad uta u bakhuid, to un nang khuid. Ha khmih nga wan kloi ; bad ka nong jong nga ka don lem bad nga ban ai nong ha uwei uwei baroh kat kumba long ka jingleh jong u" (*Jingpyn 22 : 11,12*).

Na ka bynta ki riewkhuid, ka jingwan kaba ar U Khrist ka long ka jingwan i kaba kyrpang U Blei ia ki. Ka long ka jingwan kaba U Blei un pyndep bad ai noh lyngba u khun jong u ia ka hok baroh kaba dei sha ki riewkhuid jong u. Hamar ba la pynpaw noh ia katei ka sngi, ki riewkhuid ha kaba shi khyllipmat kin iohi ia katei ka sngi kaba U Blei un pynpaw kyrpang ha ki. Ki jingkylla bakhraw kum ka jingshondur kamera kin long ha ki riewkhuid. Yn pynkylla dur ym tang ia ki met bad ki jaiñphong jong ki, hynrei ruh wat ia ka sur ktien bad ka jingmut jingpyrkhat jong ki. Shaphang kumno ki riewkhuid kin long ha kata ka sngi ka jingwan kaba ar U Khrist, ka Ktien U Blei ka la iathuh kumne harum :—

1. **Kin long kum ma u** :— *"Ko hep baieit, mynta ngi long ki khun U Blei, bad ym pat la pynpaw ia kaei ba ngin sa long ; hynrei ngi tip ba, ynda la pynpaw ia u, ngin long kiba kum ma u"* (*I Ioan 3 : 2*).

2. **Kin iohi ia u kumba u long hi** :— *"Naba ngin iohi ia u kumba u long hi"* (*I Ioan 3 : 2*).

3. **Kin ym lehrain haba u wan** :— *"Te mynta, ko ki khun hep, to iai sah ha u ; khnang ba lada yn pynpaw ia u, ngin ioh ka jingsngewshlur, bad ba ngin ym lehraiñ ha khmat jong u ha kata ka jingwan jong u"* (*I Ioan 2 : 28*).

4. **Kin long kiba khlem pop** :— "*Haba iai khmih lynti ia ka jingpynpaw ia U Jisu Khrist uba U Trai jong ngi ; u ban pynneh skhem ruh iaphi haduh kaba kut, khnang ban long kiba khlem pop ha ka sngi U Jisu Khrist uba U Trai jong ngi*" (*1 Kor 1 : 7,8*).

'*Te ha uta uba lah ban ri kyndong iaphi bakhlem jynthut, bad ban pynleng ia phi ba khlem pop hakhmat ka burom jong u ha ka jingkmen bakhraw eh*" (*Jud : 24*).

5. **Kin long kiba khlem jingrem** :— "*Khnang ia ka ban pynskhem ia ki dohnud jongphi kiba khlem jingrem ha ka jingpynkhuid ha khmat U Blei uba U Kpa jong ngi, ha kata ka jingwan U Jisu Khrist uba U Trai jong ngi lem bad ki riewkhuid jong u baroh*" (*1 Thess 3 : 13*).

6. **Kin phong ia ka met ka burom** :— "*Nangta ruh ngi ia ap khmih lynti ia u Nongpynim, U Jisu Khrist uba U Trai ; u ban thaw thymmai ia ka met ka jinglong rangli jong ngi ia ka ban pynlong ia ka shidur bad ka met ka burom jong u*" (*Phil 3 : 20,21*).

7. **Kin long kiba la ri sumar haduh ka jingwan i jong u** :— "*Sha ka jingioh kynti ka bym pyut, bad ka bym bit tngit, bad ka bym sep noh, ia kaba la ri ka bneng khnang iaphi ; ia kiba la sumar da ka bor U Blei da ki jingngeit khnang ia ka jingpynim, ia kaba la khreh ban pynpaw ha ka ta kaba khadduh*" (*1 Pet 1 : 4,5*).

8. **Kin long kiba la pynjanai haduh kata ka sngi U Jisu Khrist** :— "*Ba nga da ngeit skhem ia kane hi, ba uta uba la sdang ha phi ia ka jingleh ba bha, un pynjanai ia ka haduh ka sngi U Jisu Khrist*" (*Phil 1 : 6*).

9 **Kin paw lem bad u ha ka burom** :— "*Ynda la paw U Khrist, uba ka jingim jong ngi, ynda kumta phi ruh phin paw lem bad u ha ka burom*" (*Kol 3 : 4*).

10. **Kin ioh kmen da ka jingkmen ka bakbraw** :— "*To kmen noh ; ba ha kata ka jingpynpaw ia ka burom*

jong u, phi ruh phin ioh kmen da ka jingkmen kaba khraw" (1 Pet 4 : 13).

11. **Kin iohpdiang ia ka pansngiat ka burom** :— *"Te ynda la pynpaw ia U Nongaplangbrot Rangbah, phin ioh pdiang ia kata ka pansngiat ka burom ka bym sep noh" (1 Pet 5 : 4).*

"Naduh mynta ia nga la buh ia kata ka pansngiat jong ka hok, ia kaba U Trai, uta U Nongbishar Bahok, un ai ha nga ha kata ka sngi : bad ym tang ha nga hi, hynrei ha kita baroh ruh kiba ieit ia kata ka jingmihpaw jong u" (2 Tim 4 : 8).

12. **Kin ioh rung ha bneng** :— *"Ynda kumta U Syiem un ong ha kita sha ka mon jong u, to wan, phi ia kiba la kyrkhu jong U Kpa jong nga, to ioh ia ka hima ia kaba la pynkhreh keiñ ia phi na myndang long ka pyrthei" (Math 25 : 34).*

13. **Kin synshar bad u sha ki bymjukut** :— *"Lada ngin iaishah, ngin ia synshar ruh lem bad u" (2 Tim 2 : 12).*

"Bad ka niet kan ym long shuh ; te kim donkam ia ka jingshai ka sharak, lymne ia ka jingshai ka sngi ; naba U Trai uba U Blei un pynshai ha ki ; bad kin synshar sha ki bymjukut ki bymjukut" (Jingpyn 22 : 5).

Na ka bynta ki bymman :—Ka sngi ka jingwan kaba ar U Khrist kan long ka sngi jong ka jinglanot bad ka kordit. Kan long ka sngi jong ka jingiambah kaba khraw. Ki nongpop bad ki bymman baroh kin iohi ia katei ka sngi kum ka sngi ka jingdum bad ka sngi ka jingbishar. Katei ka sngi kan sam peiba ia ki dohnud jong ki bad kaba rieh tam jong ka jingim kan paw lut khoit ha ka jingpynpaw ia U Sngi Ka Hok. Ka Ktien U Blei ka la iathuh ia ngi ba ha katei ka sngi ka jingwan kaba ar U Khrist, ki bymman kin long kumne harum :—

1. Kin iohi ia ka ngi ba ka wan lap ia ki kum u nongtuh :— *"Hynrei kata ka sngi U Trai kan wan kum u nongtuh"* (*2 Pet 3 ; 10*).

2. Kin lyngngoh ha ka jingwan jong u :—*"Katba ki dang ong, ka jingsuk bad ka jingskhem bha ; ynda kumta ka jingjot ba kyndit kyndit kan ngat ha ki, kum ka jingsuh-khun ha ka briew kaba punkhun ; bad kin ym ioh lait shuh da lei lei"* (*1 Thess 5 : 3*).

3. Kin iohi ia ki kti U Jisu ba ki la pynmong :— *"Te uno uno un ong ha u, kiei kine ki jingmong hapdeng ki ksangti jong me ? Ynda kumta un iathuh, kine ia kiba la pynmong ia rga ha ïing ki lok jong nga"* (*Sekh 13 : 6*).

4. Kin lyoñiar lympat ha ka jingwan jong u :— *"Ha khmih u wan bad ki lyoh, bad ka khmat baroh kan iohi ia u, bad kita ruh kiba la sum ia u ; bad ki jaid byuriew baroh jong ka pyrthei kan ia lynñiar lympat namar jong u"* (*Jingpyn 1 : 7*).

5. Kin Shah Khang Shaber Ka Jingkhang :— *"Te kita kiba la kloi ki la leit hapoh lem bad u sha ka jing-khawai shong kurim ; te la khang ia ka jingkhang. Hadien kata te ki la wan ruh kita kiwei ki theisotti, ki da ong, Ko kynrad, kynrad, to plie ia ngi ! u la iathuh te u la ong, shisha nga ong ha phi, Ngam ithuh ia phi"* (*Math 25 : 10-12*).

6. Kin shah ia ka jingpynshitom kaba bym-jukut :— *"U da pynhiar kput ha kita ki bym ithuh ia U Blei ; bad ha kita ki bym kohnguh ia ka gospel ka jong U Trai Jisu jong ngi ; ki ban shah ka jingpynshitom, ka jingpynjot bymjukut keiñ na khmat U Trai bad na kata ka burom ka bor jong u"* (*2 Thess 1 : 8, 9*).

LYNNONG IX

Kaei Ka Jingkyrmen Jong U Khristan ?

Ka jingkyrmen jong u Khristan ka don ka jingiapher kaba khraw katta katta na ka jingkyrmen jong u bymngeit. U bym pat pdiang lane ithuh ia U Jisu Khrist kum u nongpynim jong u um lah ban kyrmen ei ei ruh na kane ka pyrthei. Lada u kyrmen ei ei ruh, kata ka jingkyrmen jong u ka iadei pynban tang bad kiei kiei ki jong kane ka khyndew ha kaba u pynshong nongrim ia la ka jingim. Kaba kum kane ka jaid jingkyrmen kam long satia ka jingkyrmen kaba shisha. Ka ktien U Blei hi ka la ong. :—

"Naba ka jingkyrmen uba khlem Blei ka long aiu, la u ioh myntoi ruh, haba U Blei u shim noh ia ka mynsiem jong u ?" (*Job 27 : 8*).

"Ka jingkyrmen jong uba khlem blei kan iap duh noh " (*Job 8 : 13*).

Ia ka jingkyrmen jong u Khristan pat la pynshong nongrim ha ka jingkulai ia ka jingwan pat U Trai Jisu. Kane ka jingkyrmen jong u ka thew ia ka ban sa wan, ka ban sa jia bad ka ban sa long. Kumba u la ngeit bad pdiang ia U Jisu Khrist ha ka jingim jong u, u dei ruh ban don ka jingkyrmen ia ka jingwan pat U Trai Jisu u ban sa siewspah janai ia u. **Lada u Khristan um don ka jingkyrmen ia ka jingwan pat U Jisu Khrist, kata ka kdew shai ba um pat la ioh ia ka jingpynim U Jisu bad ba ka jingphla Khristan jong u ka long kaba lamler.** Namar kata kum ki khristan kiba la ngeit bad pdiang ia U Jisu Khrist ha ka jingim jong ngi, ngi dei ruh ban iai ap kyrmen ia ka jingwan arsien jong u da kaba iai duwai bad iai sharai man ka por.

Ka jingkyrmen ia ka jingwan pat U Trai Jisu ka dei ban long ka jingkyrmen kaba man ka sngi jong u Khristan. **Kane ka jingkyrmen kan long doh long snam ynda haba ngi la pdiang ia ka jingsait khuid bad ka jingpynkyntang kaba da ka snam jong u, bad khamtam eh ha kaba ei ialade eha u man ka khyllipmat.**

Ka jingkyrmen u Khristan ia ka jingwan pat U Trai ka long ka jingkyrmen kaba khraw tam na ki jaid jingkyrmen baroh. Ka long ka jingkyrmen kaba phylla bad kaba maian katta katta. Kiba don kane ka jingkyrmen ki iai im sngi da kaba ap khmih lynti hir hir tad lano uta u Baieit jong ki un wan ban shaw noh ia ki.

Ka Ktien U Blei ka iathuh ia ngi ba ka jingkyrmen u Khristan ia ka jingwan arsien U Jisu Khrist **ka don saw tylli ki jinglong ba donkam** (characteristics) ia kiba ngi dei ban sumar kyndong ia ki man ka sngi. Kita ki jinglong ki long ia kiba ngan batai kumne harum :—

1. Ka Jingwan Arsien U Jisu Khrist Ka Long Ka Jingkyrmen Basuk Ia U Khristan

Hapdeng kane ka pyrthei kaba dap tang da ki jingjynjar bad ki jingkhuslai ba pynjaw ummat, ka Jingwan arsien U Jisu Khrist ka long tang ma ka ka jingkyrmen basuk ia u Khristan.

"*Kiba iakhmih ia kata ka jingkyrmen basuk, bad ia ka jingmihpaw ka burom jong U Blei Bakhraw bad U Jisu Khrist U Nongpynim jong ngi*" (*Tit 2 : 13*).

Lait na kane ngim don haei haei ruh ba ngin kyrmen. Ngin ioh ban mad ia kane kà jingkyrmen basuk tang da kaba ngi pdiang ia U Trai Jisu U Syiem ka jingsuk hapoh ki dohnud jong ngi. Ka pyrthei bad kiei kiei ki jingkyrmen babha tam jong ka kim lah da lei lei ban ai jingsuk ia ngi. Dei tang ka jingwan arsien U Jisu Khrist ka ban pynshad kmen ia ka mynsiem jong ngi wat lada ka pyrthei kam lah ban ai jingsuk ia ngi.

2. Ka Jingwan Arsien U Jisu Khrist Ka Long Ka Jingkyrmen Bakhuid.

Ka sngi ka jingwan arsien U Jisu Khrist ka long ka sngi ha kaba un wan ban shimti ia ki riewkhuid na kane ka pyrthei. Da lei lei un ym wan ban shimti ia kiba ingit bad kiba jakhlia. Kumba u long uba khuid, un ym wan

ban shimti ia kiba tngit bad kiba jakhlia. Kiba tngit bad ki bym khuid kin ym lah ban iohi ia u. Namar kata lada ngi kwah ban iohi ia u ha kata ka sngi, ngin hap ban pynkhuid ia lade man ka khyllipmat. Ka jingwan arsien jong u, kumta, ka ai jingkyrmen ia ngi baroh ban long kiba la pynkhuid noh ialade man ka sngi na ki pop jong ngi. Ka Ktien U Blei ka ong :—

"Te uwei uwei baroh uba don kane ka jingkyrmen ha u, u pynkhuid ia lade, kat kumba ma u u long uba khuid" (I Ioan 3 : 3).

3: Ka Jingwan Arsien U Jisu Khrist Ka Long Ka Jingkyrmen Ba Don Burom

Kum kiba ngeit baroh katba ngi dangim ha kane ka pyrthei ngi long kiba khlem burom. Ka burom kaba ngi ioh ha kane ka pyrthei ruh kam long satia ka burom kaba shisha. Ka burom jong ka pyrthei kam long ei ei haba ia nujor pat bad kata ka burom kaba U Trai un sa pynpaw ha ngi. Ynda haba U Trai Jisu un wan ban pynphong ha ki met rangli jong ngi ia ka burom jong u ha ka burom bah bakhraw, hangta kan long ka jingpyndonburom ia la ki jong kiba u la siewspah na kane ka pyrthei. Kum kiba ngeit ngi dei ban iai ap khmih lynti ia kata ka sngi ka jingwan pat jong u kaba long keiñ ka jingkyrmen ka burom. Ka Ktien U Blei ka iathuh ia ngi :—

"Namar kata ka jinglong trai shnong jong ngi ka long ha bneng ; nangta ruh ngi ia ap khmih lynti ia U Nongpynim, U Jisu Khrist uba U Trai : u ban thaw thymmai ia ka met ka jinglong rangli jong ngi, ia ka ban pynlong ia ka shidur bad ka met ka burom jong u, katba kum kata ka jingpyntrei da kaba u lah ruh wat ban pyndem ia kiei kiei baroh ha lade" (Phil 3 : 20, 21).

"Namar kaei long ka jingkyrmen jong ngi, lane ka jingkmen, lane ka pansngiat ka jingleh burom ? Ym long ma phi ha khmat U Jisu Khrist uba U Trai jong ngi ha kata ka jingwan jong u ?" (I Thess 2 : 19).

4 Ka Jingwan Arsien U Jisu Khrist Ka Long Ka Jingkyrmen Ba Togen

Hapdeng kane ka pyrthei kaba pynkhuslai, pynshitom jingmut bad kaba dap da ki jingjynjar, ka don sa kawei pat kaei kaei kaba pynsah dum barabor ia ka jingmut jingpyrkhat u briew. Kata ka long ka jingdum bad ka jingkhuslai ba pynpait dohnud ha ka por ba iap briew. Ka jingkhlad noh kiba ha ïing ha sem, baieit bathoiñ, ki lok ki jor hapdeng jong ngi ka buh ia ngi barabor ha ka jingsahnud, ka jingsngew raitong bad ka jingpait dohnud. Hynrei hapdeng kita ki jingduh jingkyrmen ba pynkahdum ia ngi, ka jingwan arsien U Jisu Khrist ka ai ka jingkyrmen ba pyntngen ia ngi :—

"Hynrei ngim mon ia phi ban ym tip, ko para bangeit, shaphang kita kiba iohthiah, ba phin ym sngewsih kum kita kiwei ki bym don ka jingkyrmen. Namar lada ngi ngeit ba U Jisu u la iap bad ba u la mihpat, Kumta ruh ia kita kiba la iohthiah ha U Jisu, U Blei un wallam lem bad u" (*I Thess 4 : 13, 14*).

"Naba kumta to phin ia pyntngen paralok da kine ki ktien" (*I Thess 4 : 18*).

"Wat khih khuslai na ka dohnud jong phi : to ngeit phi ha U Blei, to ngeit ha nga ruh. Ha ka ïing U Kpa jong nga don bun ki jaka shong neh ; lymda kumta, nga la iathuh ha phi ; naba ngan sa leit noh ban khreh ka jaka ia phi. Ynda nga la leit noh, bad ba nga la khreh ia phi ka jaka, ngan wan pat, bad ngan shimti ia phi ha lade hi, ba ha kaba nga long ma nga, phi ruh phi lah ban long " (*Ioan 14 : 3*).

11. Shaphang ka sngi bad ka kynta
Jong ka jingwan u Trai jong nga ;
Ym don ba tip tang u Blei hi,
Haba un wan u syiem jong ngi.

LYNNONG X

Ki Dak Jong Ka Jingwan Arsien U Trai Jisu

Ha ka jingiadei bad ka jingwan pat jong u, U Trai Jisu um shym la iathuh lypa shaphang kata ka sngi lane ka por jong ka jingwan jong u. Ha ka jingiakren jong u bad ki synran jong u, u la maham lypa ia ki ba kam dei satia ia ki ban kylli shaphang ka por lane ka sngi jong ka jingwan pat jong u haba u la ong ia kine ki ktien :—

"Ym dei ia phi ban tip ia ki ïa lane ki aïom kiba u Kpa u la buh ha ka bor jong u" (*Ki Kam 1 : 7*).

Namar kata haba ki synran jong u kim tip satia ia ka sngi jong ka jingwan jong u, ki la leit ha U Jisu jar jar ha kawei ka sngi katba u dang shong halor u lum ki Olib bad ki la kylli ia u kine ki jingkylli :—

"To iathuh ha ngi, lano ba kine kiei kiei ruh kin long ? bad kaba kumno ka dak ka jingwan jong me, bad ka bawai noh kane ka pyrthei " (*Math 24 : 3*).

La U Trai Jisu um shym la iathuh lypa shaphang ka por lane ka sngi jong ka jingwan pat jong u, hynrei u la dep iathuh lypa ba shuwa ba un wan pat ha kaba arsien sha kane ka pyrthei, kin jia ki dak ha ka suiñ bneng, ha ka pyrthei, hapoh ka khyndew bad ha ka duriaw ruh. Ia kine ki dak la ju khot ia ki ba ki long **'Ki Dak Jong Ka Por'**

Ki dak jong ka por ki long ki jingjia kiba dei ban jia long kum ka jingpyndep ia ki jingthoh bakhuid ba la iathuh lypa ha ka Ktien U Blei. Lymda la pyndep lut khoit ia ka jingthoh ka Ktien U Blei, U Trai un ym wan. Namar kata shuwa ba U Trai Jisu un wan pat, dei ban pyndep ia ki jingthoh bakhuid. Kumta shuwa ba un wan pat ha ka ba arsien, ki dak ki dei ban jia. Ynda hadien ba ki dak baroh ki la dep jia, un sa wan pat. U Jisu Khrist u la pynskhem shaphang ka jingpyndep ia ki jingiathuhlypa Ka Ktien U Blei haba u ong ia kito ki ktien ;—

"Shisha, nga ong ha phi, kane ka pateng bynriew kan ym leit noh, tad ynda la pyndep noh ia kine kiei kiei baroh. Ka bneng bad ka khyndew kin leit noh, hynrei ki ktien jong nga kin ym leit noh satia" (*Math 24 : 34, 35*).

Ki dak jong ka por ki long ki jingjia ki bym jia tang ha kawei ka por lane ka kynta lane ka khyllipmat. Kim long ruh ki jingjia kiba shu jia shisien jia lang ha ka pyrthei baroh ha kajuh ka por. Hynrei ki jingjia jong ki ki iapher na kawei ka dong jong ka pyrthei sha kawei pat bad na kawei ka por sha kawei pat ka por. Kumta ka por jong ki jingjia hi ka long kaba jrong katta katta. Ngi donkam ban kynmaw ba la jan dap arhajar snem ba U Trai Jisu u la dep kiew noh sha bneng. Naduh kato ka por ba u dang im ha ka pyrthei, u la dep iathuhlypa ia ki jingjia ki ban sa jia kum ki dak jong ka jingwan ba arsien jong u. Namar kata, lada ngi kheiñ ia ka por ka bajrong naduh ka sngi ba u la kiew noh sha bneng haduh mynta ka spah snem kaba arphew, ki don shibun ruh na ki jingjia kiba u la dep iathuh lypa ba kin sa jia. bad kiba la dep jia. Don pat ruh kiwei ki jingjia kiba u la dep iathuhlypa ba kin sa jia, hynrei ki bym pat jia. Kumta hapdeng kine ki arhajar snem, ngi donkam ia ka ban bishar bad peitthuh bha ia ki dak jong ka por. Ngi im mynta ha **'KI IA KIBA KHADDUH'** Ki long ki ïa kiba donkam katta katta ha ka jingim jong ki riewngeit namar ki dak ki la nang paw ter shi ter kum ka jingsdang ban pyndep lut khoit ia ki jingthoh bakhuid. Namar ba ia ki jingiathuhlypa Ka Ktien U Blei la nang iai pyndep ter shi ter, kumta ngi tip ruh ba ka jingwan U Trai ka la hajan. U Trai Jisu u la maham lypa ia ngi shaphang ki jingjia bad ki dak jong ki por ba khadduh haba u la ong :—

" Kumjuh ma phi ruh, haba phin iohi ia kine kiei kiei baroh to tip ba ka long hajan, ha ki jingkhang" (*Math 24 : 33*).

Ki dak jong ka jingwan arsien U Trai Jisu ki don ka jingiadei ruh bad ka jingwai noh ka pyrthei. Kat kum ka jingthmu bad ka jingpynkhreh ka jong U Blei ia ka por

kaba khadduh eh, **Ka Ktien U Blei ka la iathuh ba kin don shibun bah ki dak ki ban paw ha ka pyrthei bad ha kaba kut pat kan mih kawei ka jingjia kaba iadei bad ka jingpynwai noh ia ka pyrthei. Kata ka jingjia ka long ka jing wan arsien U Jisu Khrist sha kane ka pyrthei.** Dei namar kane ka daw ba ki synran U Jisu Khrist ki la kylli ia kane ka jingkylli kaba donkam :

"*Kaba kumno ka dak ka jingwan jong me, bad kaba wai noh kane ka pyrthei?*" (*Math 24 : 3*).

Ki dak jong ka jingwan arsien U Trai Jisu kin long kiba bun katta katta ha ki dong ka pyrthei. Lada ngan pyrshang ban iathuh bad batai lut ia ki hangne, kan shim shibun ka por bad ka kotsada. Hynrei ngan iathuh tang ia kiba kongsan. **Mynta to ngin ia phai sha ki dak ba la iathuh lypa ha Ka Ktien U Blei ban ia bishar bad khan halade marwei marwei khnang ba ngin nang ruh ia ka ban pynkbreh ia la ka mynsiem shuwa ba U Trai Jisu un wan pat ha kaba arsien.**

1. **Ka Jingialap ia ka Gospel** :— Ka jingialap ia ka Gospel ka long kawei na ki dak jong ka por. Shuwa ba U Trai Jisu un wan pat ha kaba arsien, ka Balang ha kaba u la aiti ia ka komishon ba khraw, ka dei ban pyndep ia ka jingphla shaphang ka jingpynim bakhraw jong u ha khmat ki kynja bynriew baroh. U Jisu hi u la iathuh kumne :—

"*Te ia kane ka gospel jong ka hima yn ialap ha ka pyrthei baroh, ia ka ban long ka jingphla ha ki kynja bynriew baroh; ynda kumta kein kan jia kata kaba kut*" (*Math 24 : 14*).

2 **Ka Ribaibal ha ka pyrthei** :—Ka Ktien U Blei ka la iathuh lypa ba ha ki sngi kiba khadduh, U Blei un sa theh noh ia U Mynsiem Bakhuid ha ka pyrthei ban pynkynduh ia ki bym pat ngeit bad kiba la ngeit kumjuh. **Kane kan long ka ïa jingaiei ia ki briew baroh shuwa** ba U Trai Jisu un wan pat ha kaba arsien. Shaphang kane, U Blei u la dep kren lyngba u Joel u nongiathuhlypa kumne :—

Te kan jia hadien kata, ba ngan theh buk ia la U Mynsiem halor ka doh baroh, bad ki khun shynrang bad ki khun kynthei jong phi kin iathuh lypa, ki tymmen jong phi kin phohsniew ki jingphohsniew, ki samla jong phi kin iohi ia ki jingithuhpaw, bad halor ki shakri shynrang bad ki shakri kynthei ngan theh buk ia la U Mynsiem ha kita ki sngi" (*Joel 2 : 28, 29*).

3. **Ka jingialum lang ia ki Jiw** :— Ka jingia lum lang ia ki Jiw sha la ka jong ka ri ka long kawei pat ka dak kaba shai jong ka jingwan pat U Trai. Mynta ngi iohi ba ia kane ka dak ba la nang iai pyndep ha pyrshah ki khmat jong ngi. Ia ka jingwan phai pat ki Jiw sha la ka jong ka ri, la dep iathuhlypa ha ka Ktien U Blei kumne:—

"Namar ngan shim ia phi napdeng ki jaid bynriew, bad ngan ialum ia phi na ki ri baroh, bad ngan wallam ia phi ha ka ri jong phi hi (Esek 36 : 24).

Shaphang ka jingroi bad jingsan jingkiew jong ka hima Israel pat, U Jisu Khrist u la dep iathuhlypa naduh ba u dang don ha ka pyrthei haba u ong ia kito ki ktien :—

"To nang te ia ka pharshi na u dieng dumbur haba ka tnat jong u ka la khie lung, bad ka sei sla, phi tip ba ka lyiur ka ka jan" (*Math 24 : 32*).

4. **Ka Hima Roman** :— Ha ka Ktien U Blei. la dep iathuhlypa shaphang ka jingmih paw ka hima kaba khraw bor ha ka pyrthei kaba long kawei na ki dak jong ka por khadduh. Kata ka hima ba khraw bor ka long ka Hima Iurope ba khlain bor kaba kynthup shiphew tylli ki ri kiba ker sawdong ia ka duriaw Mediterenean hapoh ki pud jong kata ka hima Roman hyndai. Namar ba kane ka hima kan ieng ha ki pud ka hima Roman hyndai, la ju khot ruh ia ka ka hima Roman kaba mynta. Ki nongpule ia ka Ktien U Blei ki iathuh ba kane ka jingmih jong kane ka Synjuk hima ha ri Iurope mynta ba ki khot "**Ka E. C M.** " lane ka **European Commom Market** lane **(United States of Europe)** kan ialam sha ka jingpyndep ia

ki jingiathuhlypa ka Ktien U Blei kiba iadei bad kita ki shiphew tylli ki hima ka ri Iurope. Ia kine la dep iathuh lypa ha ka kitab u Daniel bad ka kitab Jingpynpaw kumne :—

"Bad shaphang kita ki shiphew tylli ki reng, na kane ka hima shiphew ngut ki syiem kin mih" (Dan 7 : 24).

"Bad kita ki shiphew reng ia kiba me la iohi, ki long shiphew ki syiem ki bym pat shym la pdiang ia ka hima ; hynrei ki iapdiang ia ka bor kum ki syiem, ia tang shipor, lem bad uta u mrad khlaw" (Jingpyn 17 : 12).

5. Ka Jingiasoh lang ki balang ha ka pyrthei: —Ka jingiasoh lang ki balang ha ka pyrthei ka long kawei pat ka dak kaba shai jong ki sngi khadduh. Ia kane ka jingiasoh lang ki balang la ju tip ia ka ha ka ktien Phareng kum ka **'Church Union'**. Ka jingkhih mynta jong ki balang ha ka pyrthei ban iasoh lang kawei ka don ki jingbha bad ki jingsniew. Ka jingbha kaba mih na kane ka long ba kiba ngeit shisha ki iohi ba la pyndep ia ka ha ka mynsiem ka jingduwai U Trai Jisu kum u rangbah lyngdoh, haba u la duwai " *Ba baroh kin ialong shitylli kum ma me, "Ko Kpa, ha nga, nga ruh ha me, ba ki ruh kin ialong shitylli ha ngi : ba kata ka pyrthei kan ioh ngeit ba la phah ma me ia nga" (Ioan 17 : 21).* Ka jingsniew pat kaba don ha kane ka jingkhih ka long ba ka lam sha ka kynja jingseng ia ka longniam lehniam kaba kynja briew ka bym don ka jingiadei bad ka mon ba khuid U Blei. Ka Ktien U Blei ka iathuh ia ngi ba ha kita ki sngi kiba khadduh kan mih tang kawei ka balang kaba kynja pyrthei ba la batai iaka kum ka Nuti bad ia kaba la maham ia ngi ban nym iasoh da lei lei bad ka. Shaphang kane ka Ktien U Blei ka la dep maham lypa ia ngi kumne :-

"To iamih noh na ka u paidlang jong nga, ba phin ym iashang lem bad kita ki pop jong ka, bad ba phin ym ia pdiang na kita ki jingiapthem jong ka. Naba kita ki pop jong ka ki la ia kot haduh ka bneng, bad U Blei u la kynmaw ia kita ki jingleh bymman jong ka" (Jingpyn 18 : 4,5).

6. **Ka jingroi ha ka jingtip bad ka jingstad** :—Kane ka long kawei ruh ka dak jong ka por kaba kut. Nga ngeit ba ym don shuh ka juk kaba kum kane kaba ngi im ha kaba u briew u la kiew sha ka jingstad kaba palat liam. Ngin sa nang iohi shuh shuh ba ka jingstad bad jingroi ha ka jingtip kin nang kham khraw kham khraw katba nang mih ki sngi ki por. Ia kane ka dak la dep iathuhlypa ha ka Ktien U Blei ba ka dei ban jia, khnang ban pyndep ia ka jingthoh bakhuid.

"Hynrei, me, ko Daniel, to tap ia ki ktien, bad to pyndait laha ia ka kitab, haduh ka por jong kaba kut keiñ : bun kin long ki ban phet shane shatai, bad ka jingtip kan roi" (*Dan 12 : 4*).

7. **Ka Jingphaidien jong ka balang** :— Ka Ktien U Blei ka la iathuh lypa ba shuwa ba U Trai Jisu un wan pat ha ka ba arsien kan jia ka jingphaidien kaba khraw jong ki ba ngeit. Haba kane kan jia, bun bah kin hap noh na ka jingngeit bad bun bah kin len noh ia U Jisu Khrist U Nongpynim uba ki la pdiang. Ia kane ka dak ngi iohi ba ka la nang jia bad iai jia. Ka Ktien U Blei hi ka la dep ong *"Naba kata kan ym wan, lymda jia shuwa kata ka jingphaidien"* (*2 Thess 2 : 3*).

"Hynrei U Mvnsiem u ong shai, ba ha ki ïa ki ba khadduh, don ki ban hap noh na ka jingngeit : da kaba pynshah shkor ha ki mynsiem bashukor, bad ha ki jinghikai ki ksuid" (*1 Tim 4 : 1*).

8. **Ka Jingpynshitom beiñ ia ka balang** :—Ka jingpynshitom beiñ ia ki riewngeit **ka long kawei na ki dak kiba dum tam jong ka por khadduh** Kumba ka la jia ha ki por U Jisu Khrist, kumta ruh kan nang kham khraw ha ki sngi shuwa ba un wan pat. Ka balang kaba im bad kaba shisha ka dei ban iaid lyngba ka ding. Kane ka dei ban long ia u riewngeit, kumba ka Ktien U Blei ka la ong *"Bad baroh kiba mon ban im riewblei ha U Khrist Jisu kin shah lehbeiñ"* (*2 Tim 3 : 12*).

Ka jingpynshitom ia ki riewngeit kan long nabar bad napoh. Shaphang ka jingpynshitom beiñ ia ka balang, U Trai Jisu u la dep iathuh lypa kumne :—

"Ynda kumta kin ai noh ia phi ha ka shitom, bad kin ia pyniap noh ia phi. bad phin long kiba la shun da ki kynja bynriew baroh na ka bynta ka kyrteng jong nga. Ynda kumta te shibun kin ia thut, bad kin iadie paralok, bad kin iashun paralok " (*Math 24 : 9, 10*).

"Hynrei to ia sumar na ki briew, naba kin ia ai noh ia phi ha ki jinghishar, bad kin ia sympat ia phi ha ki Synagog jong ki, yn ialam ruh ia phi ha khmat ki lyngskor bad ki syiem na ka bynta jong nga, ia ka ban long ka jingphla ha ki ba I ha ki Jentil" (*Math 10 : 17, 18*).

9. Ki Sngi Jingjynjar bah bakhraw :— U Trai jong ngi U Jisu Khrist u ladep iathuh lypa ba shuwa ba un wan pat ha ka ba arsien sha kane ka pyrthei. kin wan ki sngi jingjynjar bah ba khraw. U Trai Jisu u khot ia ki ba ki long ka **Kordit bah**. Ha ka ktien phareng la khot ia ki **"The great tribulation"** Shaphang kane ka kordit bah, U Trai Jisu u la iathuh lypa kumne :—

"Naba hangta ka kordit bah kan long, kat kaba ym pat ju long naduh myndang long ka pyrthei haduh mynta, em, lymne kan ym long shuh ruh. Te lymda pyndkut noh ia kita ki sngi. kan ym lait im kawei ka doh ; hynrei na ka bynta kiba la jied, yn pyndkut noh ia kita ki sngi" (*Math 24 : 21, 22*).

Ka jingjynjar bah bakhraw lane ka kordit bah ka long kum ka jingkordit jong ka dujok ding. Ha ka kitab jingpynpaw (lynnong hynriew haduh phra) la thoh bha shaphang ki jaid jingjynjar kum (1) ka thma (2) ka nemsniew (3) ka jingiap thngan (4) ka jingkhynñiuh jumai bakhraw (5) ka jingpynshitom beiñ ia ki bangeit (6) u phria (7) ka ding (8) ka khlam (9) ka tdem (10) ki jingiapthem ba shyrkhei (11) U pyrthat bad (12) ka leilieh.

Ia ka jingwan jong ki sngi jingjynjar la nang iohi wat mynta hi. Ka Ktien U Blei ka la iathuh ruh ba ka kordit bah ka bakhraw kan khie hadien ka jingrong noh ia ki riewkhuid na kane ka pyrthei.

10 Ka jingmihpaw u nongialeh pyrshah ia U Khrist (Anti Christ).

Ka jingmih paw jong une u nongialeh pyrshah ia U Khrist ba la khot ha ka ktien phareng u **Anti Christ** ka long kawei pat ka dak jong ka por shuwa ka jingwan arsien U Jisu Khrist.

Uei une u Anti Christ lane uta u Nongialeh pyrshah ia U Khrist ? Ki don shibun ki dkhot na ka Ktien U Blei kiba kdew shaphang ka jingsynshar lah duh jong une u briew uba khyllah, uba phylla, uba triem u ban synshar ia ka pyrthei shipor. U long u briew uba wan na dujok ba la otsher da u Soitan. Ka Ktien U Blei ka la kren shaphang ka jingmih jong u ha ki ïa kiba khadduh kumne :—

"*Ko khun hep, ka long ka por ba khadduh : bad kumba phi la iohsngew ba uta uba ialeh pyrshah ia U Khrist u wan, wat mynta ruh la mih noh shibun kiba ialeh pyrshah ia U Khrist ; nangta keiñ ngi tip ba ka long ka por ba khadduh*" (*Ioan 2 : 18*).

Ha ka kitab jingpynpaw, ia une u Anti Christ la ju batai ia u kum u **Mrad khlaw** uba khyllah tam bad uba phylla tam.

'*Bad nga la iohi ia u mrad khlaw uba kiew noh na ka duriaw ..... bad halor kita ki khlieh jong u ki kyrteng ka jingkren beiñ Blei ..... Te u la ang ia ka shyntur jong u ia ka ban kren beiñ ia U Blei .... Bad la ai bor ha u ban ialeh thma bad kita ki riewkhuid bad ban jop noh ia ki ..... Te kita baroh kiba shong halor ka khyndew kin ia mane dem ia u kiba ki kyrteng jong ki ym shym la thoh ha kata ka kitab ka jingim jong uta U Khunlangbrot, ia uba la pyniap la myndang long ka pyrthei*" (*Jingpyn 13 : 1-8*).

Haba ngi phai sha ki jingjia ha ka pyrthei ngi tip ba ka pyrthei **ka dang kyan sha ka jingkha ia utei u briew uba phylla.** Une u briew un sa long uba khlaiñ shibun eh uba don ruh ka jinglah ban pyndem bad synshar ia ka pyrthei hapoh ka mon jong u. Ka Baibl ka la kren shuh shuh shaphang une u Lahduh :—

"Bad da ka buit jong u un pynroi ia ka jingshukor ha ka kti jong u ; bad un pynkhraw ialade ha la ka dohnud, bad ha ka jingsngew shngaiñ jong ki shibun u pynjot" (*Dan 8 : 25*).

11 Ka Hima Russia :— Kawei pat na ki dak jong ka jingwan arsien U Trai Jisu ba la iathuh lypa ha ka Ktien U Blei ka long ka jingieng rasong ka hima Russia. Shaphang ka jingkhrawbor ka hima Russia la iathuh lypa ha ka Ktien U Blei ba ha ki sngi kiba khadduh, ka hima Russia bad la ki kynhun shipai ba iateh lok kan wan hiar thma ia ka hima Israel, hynrei kin ia kynduh ia ka jingshah jop kaba khraw katta katta. Ia ka jingiathuh lypa ka ba iadei bad kane ka hima Kommunist, la dep iathuhlypa kumne :—

"Ko Khun u briew, to thew la ka khmat sha u Gog, uba na ka ri Magog, u Syiem ka Rosh, ka Meshek bad ha Tubal, bad to iathuh lypa pyrshah ia u ..... Te men wan na ka jaka jong me na sha ki bakut ka shatei, ma me, bad ki babun ki kynja bynriew ryngkat bad me, ma ki baroh ki da shong ha ki kulai, u paitbyllien bad ki shipai ba donbor.... .. kan jia te ha kata ka sngi. haba u Gog un wan ialeh ia ka ri Israel, ong U Trai U Blei, ba ka jingkhih bitar jong nga kan kiew ha ki thliew khmut jong nga" (*Esek 38 : 2, 15, 18*).

(Ka ktien **Rosh** ka mut **'U Nongialam'** lane ka **"Dngiem"** kaba long ka dak jong kane ka jaid bynriew. Haba ngi peit ia ka map, ngi iohi ba ka ri Russia ka don shaneng jong ka Palestine).

12 Ki Hima Radbah ka ri Mihngi :— Ha ka Ktien U Blei, la iathuhlypa ruh shaphang ka jingmih paw bad

ka jingsan kaba kyndit kyndit ki hima mihngi sha ka jinglong bakhraw bor ha ki jingialehthma baroh. Ka Ktien U Blei ka la iathuhlypa shaphang kane :—

"*Bad uta uba hynriew u la theh noh ia ka pliang jong u halor kata ka wah bakhraw, ka Iuphratis; te ka um jong ka ka la rigad noh, ba yn ioh khreh ia ka lynti bah ia ki syiem kiba na mihngi..... kiba leit mih noh ska kita ki syiem jong kata ka pyrthei baroh kawei, ban ialum lang ia ki sha kata ka thma jong kata ka sngi kaba khraw U Blei U badonbor baroh.....Te ki ialum lang ia ki sha kata ka jaka ia kaba la khot ha ka Hebru, ka Armagedon*" (*Jingpyn 16 : 12,14,16*).

Ia kane ka jingiathuh lypa ka Ktien U Blei la sdang ban iai pyndep ha ka jingkhlain bor kaba kyndit kyndit jong ka hima Shaina. Nalor ka hima Shaina, ngi iohi shuh shuh sa ia kiwei pat ki artylli ki hima bakhraw kiba la sdang khie bor Kita ki long ka hima India bad Japan kiba long ki hima radbah ka ri mihngi.

13 Ki Sngi u Noah:— Ka Ktien U Blei ka la iathuhlypa ruh shaphang ka jingwan urlong ki sngi u Noah ha ki ïa kiba khadduh shuwa ka jingwan pat U Trai Jisu Ki sngi u Noah ki long ki por hyndai ha kiba ki briew ki la im ha ka jingthala bad ka pop. Namar kane la pop kaba la jyrsieh, U Blei u la kut jingmut ban pynjot noh ia kane ka pyrthei. Kumta u la pynshlei ia ka pyrthei da ka um. Tang ia u Noah bad ka ïing jong u hi, U Blei u la ri pynim da ka ïing-lieng kaba u la phah thaw ha u namar ba ki long kiba hok. Ha kine ki por kiba mynta ruh, ki sngi u Noah hyndai ki la sdang ban urlong biang. Kumba ka la long ha ki por u Noah, kumta ruh kan long kata ka jingwan U khun u briew. U Trai Jisu u la iathuh lypa da lade hi shaphang kita ki sngi u Noah kumne :—

"*Te kumba la long ki sngi u Noah, kumta ruh kan long kata ka jingwan u khun u briew. Naba kumba ka la long ha kita ki sngi kiba mynshuwa kata ka jingshlei ba ki iabam ki iadih, ba ki iashong kurim ki ia pynshong kurim,*

tad ynda kata ka sngi ba u Noah u la leit hapoh kata ka jinglieng. bad kim shym la suidñiew, tad ynda ka la wan kata ka jingshlei, bad ka la rong noh ia ki baroh, kumta ruh kan long kata ka jingwan U khun u briew" (Math 24 : 37-39).

14 Ki Sngi U Lot:—Kat kum ka jingiathuh ka Ktien U Blei, ka jingwan mihpaw ki sngi u Lot ka long kawei pat na ki dak jong ka por shuwa ba ka sngi ka jingwan U Trai kan jia long. Napdeng ki pop kiba bun jong ki nong Sodom bad Gomorah ha ki sngi u Lot, la iathuh ha ka Ktien U Blei ba ka pop kaba khraw tam jong ki ka long ka jingialeh sang para shynrang (Homosexuality) *Leb 20:13.*

Kane ka pop kaba khraw tam kaba la kynrei ha ki sngi u Lot ka la kynrei ruh ha kine ki sngi khamtam ha ki ri kiba shai tam kum ha Amerika bad kiwei kiwei ki ri dohlieh. U Trai jong ngi U Jisu Khrist u la dep maham lypa shaphang ki sngi u Lot kumne :—

"Kumjuh ruh kumba ka la long ha ki sngi u Lot; ki la iabam, ki la iadih ki la iathied, ki la iadie, ki la iathung, ki la iatei : hynrei ha kata ka sngi ba u Lot u la mih noh na Sodom. U Blei u la pynhap slap da ka ding bad da u kyndok na bneng, bad u la pynjot noh ia ki baroh. Kumta ruh kan long ha kata ka sngi ha kaba yn pynpaw ia U Khun U briew" (Louk 17 : 28-30).

15 Ka Jinglong mynsiem ba shisha kan nang khriat nang khriat :—

Kane ka long ka dak kaba sniew jong ki por khadduh ba la nang iohi ruh ha ki sngi jong ngi wat mynta ruh. Ka daw jong kane ka long baroh namar ba ka pop ka la nang bun. U Trai Jisu u la iathuh lypa shaphang ka jingwan kitei ki sngi ba *"Ka jingieit kiba bun kan man khriat" (Math 24 : 12).*

Haba ka jinglong mynsiem ka kylla khriat, ka pyanurom shibun ia ka jinglong jingim Khristan. Ka pynhiar

dor ia ka jingphla Khristan. Ka khate nadong shadong ia ka jinglong khuid. Ki balang ki swai bad ki iap. Ki sharak jingshai ki lip noh, ki jingiaseng ki dait thah bad ka balang ka hiar ha ki bynta baroh. U Trai Jisu u la dep maham lypa ia ka balang Laodikaia shaphang kane :—

"Nga ithuh keiñ ia ki jingleh jong pha, ba pham long ka ba khriat lymne ka bashit: Ah nga la kwah dik dik ba phan da long ka ba khriat lane ka bashit! Kumta naba pha long kaba shu syaid, khriat ruh em, shit ruh em, ngan sa prie noh ia pha na ka shyntur jong nga" (Jingpyn 3 : 15, 16).

16. Ki Jingkylla ha ki Hima, ki Syiem bad ki rukom jingsynshar :—

Ha kine ki por kiba mynta, ngi iohsngew bad iohi ia ki jingkylla kiba khah khah ha ka liang ki jingsynshar, bad ki sorkar ha ki ri kylleng ka pyrthei. Ngi ngeit ba ym don ka jingkylla kaba khraw kaba ngi la iohi khah khah ban ia kum ha kine ki sngi bad ki por kiba mynta. Ka jing, shongsyier ki nongsynshar, ka jingbymneh ki sorkar, ki jingkylla kiba jia khah khah ha ka jingaiti bad jingshimti ia ka rukom jingsynshar, ki thma markynti bad ki jingiapait iapra hapdeng ki hima bad ki para nongsynshar ki long ki jingjia kiba shu jia la jan man ka por.

Shaphang kane ka rukom jingkylla ha ka liang ka jingsynshar khadar bad ki bor synshar, ka Ktien U Blei ka la dep iathuhlypa kumne :—

"Kumne u ong U Trai U Blei : To pynkynriah ia ka meiter, to law noh ia ka pansngiat : kane kan ym long shuh kajuh : to kyntiew ia u bapoh, bad pynpoh ia uba hajrong. Ngan pynkyllon, pynkyllon pynkyllon, ia ka : kane ruh kan ym long shuh, haduh ba u la wan uba ka hok jong u ka long ; bad ngan ai ia ka ha u" (Esek 21 : 26,27).

17. Ka Jinglen ia ka jingwan arsien U Jisu Khrist :—

Katba ki sngi ki nangjan sha kaba kut bad katba ka jingwan U Trai ka la nang hajan, la iathuhlypa ha ka Ktien

U Blei ba shibun bah kin mih ki briew kiba len ia ka jingwan arsien U Trai Jisu. Kane ka long ka dak kaba sniew tam namar ha pyrshah ki jingshisha baroh ba la thoh ha ka Ktien U Blei, yn len wat ia kata kaba shisha tam kaba long "Ka jingwan pat U Trai." Shaphang kane ka jingmihpaw jong kane ka dak la dep iathuhlypa ha ka Ktien U Blei kumne :—

"Ha ki sngi kiba khadduh kin wan ki nangkren beiñ da ka jingkren beiñ, kiba iaid katba kum ki jingkwah brai la ki jong hi, bad ki da ong, hangno kata ka jingkular ia ka jingwan jong u? namar naduh kaba kita ki kpa tymmen ki la iohthiah noh, kiei kiei baroh ki iaisah kumba ki ju long naduh myndanglong ka pyrthei" (2 Pet 3 : 3 4).

18. Ki kali motor bastet :— Ka long kaba sngewphylla ban pyrkhat ba ha Ka Ktien U Blei la iathuhlypa shaphang ka jingstad kaba palat ka jong u briew ka ban ialam sha ka jingshem ia ki kali motor bastet. La ñiew ia ka jingmih jong ki kali mator bastet kum kawei na ki dak jong ka por. Ka jingshem ka jong u briew ia ki kali motor bastet ka long ka dak jong ka jingkiew ka jingstad saian ka jong u briew kaba ha khlieh. Ha kine ki sngi kiba mynta la iohi ia kane ka jingstad ka jong u briew kaba la pynlyngkot shibun eh ia ka jingleit jingwan la ha duriaw. la ha tyngkew ne la ha suiñ La iathuhlypa ia ka jingmareh ki kali motor bastet naduh ka testament barim da u prophet Nahum :—

"Ki kali iapom ki her lamwir ha ki lynti shnong, ki iatynrkhuh para ki ha ki lynti bah: ka jingi ia ki ka long kum ki jingtbeh ding, ki her kum ki leilieh" (Nahum 2 : 4).

19. Ki dak ba ka sahit bad ki met bneng :— Shuwa ba U Jisu Khrist un wan pat ha kaba arsien, la iathuhlypa ha Ka Ktien U Blei ba kin paw shibun ki dak ha ki met bneng bad ka sahit Ia kane ka jingpaw ki dak ha ka sahit bad ki met bneng la ñiew da kiba bun ba ka long ka dak kaba stet kaba maham ia ngi ba ka jingwan U Trai ka la hajan. **Kiba kumno kita ki dak?** U Trai Jisu hi u la dep iathuhlypa kumne :—

"Ki dak ruh kin long ha ka sngi bad ha u bnoi bad ha ki khlur" (Louk 21 : 25).

"Ki briew ki da iap ler da kaba sheptieng bad da kaba ap lyngngoh ia kita kiei kiei ruh ki ban sa jia thred ha ka pyrthei : naba yn pynkhih ia ki hor jong ki bneng. Ynda kumta te kin iohi ia U Khun u briew ba u da wan ha u lyoh, da ka bor bad ka burom bakhraw" (Louk 11 : 26,27).

20. Ki dak ha ka duriaw :— Ha kajuh ka jingiathuhlypa ka jong U Jisu Khrist, u la iathuh ruh shaphang kiei kiei ki ban sa jia ha ka duriaw, ban pyni ba ym don ruh kano kano ka jingpynlong ka jong U Blei, la ha ka suiñbneng, ne halor ka ryngkew ne hapoh ka duriaw kaba long khlem ka jingpynkhih ka jong U Blei shuwa kata ka jingwan arsien U Trai Jisu Ha ka jingiathuhlypa jong u, U Jisu Khrist u la dep iathuhlypa kumne :—

"Ha ka khyndew ka jingjynjar jong ki jaid bynriew, ki da sngew lyngngoh namar ka jingkyrhuh ka duriaw bad ki jingat phyllung" (Louk 21 : 25).

Haba ngi phai sha ki jingjia kiba jia ha kine ki sngi kylleng ka pyrthei, ngi iohi da la ki jong ki khmat ba ia ka jingiathuh lypa U Trai Jisu la nang iai pyndep ter shi ter ha pyrshah ki khmat jong ngi.

21. Ki Khrist lamler, ki Nongiathuhlypa lamler bad ki Nongialam bakla ba shukor :—

Ka jingmih jong ki Khrist lamler, ki nongiathuhlypa lamler bad ka jingkynrei jong ki nongialam bakla ba shukor ki long kawei pat ka dak kaba paw tyngkreiñ jong ka jingwan pat U Trai. U Trai Jisu u la dep maham lypa ia ngi shaphang kane :—

"Te U Jisu u la iathuh bad u la ong ha ki, To sumar ba uno uno ruh un ym shukor ia phi. Naba bun kin ia wan ha ka kyrteng jong nga, ki da ong Ma nga uba U Khrist, bad kin shukor ia shibun" (Math 24 : 4,5).

"*Bun ki nongiathuhlypa lamler ruh kin mih, bad kin shukor ia shibun*" (*Math 24 : 11*).

" *Ynda kumta lada uei uei ruh un ong ha phi. Ha khmih, hangne uba u Khrist, lane hangtai ; phi wat ngeit. Naba ki Khrist lamler, bad ki nongiathuh lypa lamler, kin mih, bad kin pyni ia ki dak ki bakhraw bad ki jingphylla, kat ban shukor, lada lah, wat ia kiba la jied*" (*Math 24 : 23,24*).

22 Ki Jinghikai Niam ba bakla :—Kane ka long kawei pat ka dak jong ka jingwan arsien U Trai. Ha kine ki sngi ki jong ngi, ngi iohsngew shibun ki nonghikai niam ba bakla ba ki da par sian sha ki ïing jong ki riewngeit ban ialam bakla noh ia ki na ka jingngeit bakhuid bad ba shisha. Kiei ki jaid bad ki rukom jinghikai niam ba khyllah ba ngim iohi shuh kum ha kine ki por ? Shibun bah wat na ki bym pat ngeit ruh ki la shah rong noh ha ki jinghikai bakla. Ka Ktien U Blei kam shym bakla haba ka la iathuh lypa shaphang ka jingmih ki jinghikai niam ba bakla :—

"*Hynrei u mynsiem u ong shai, ba ha ki ïa kiba khadduh, don ki ban hap noh na ka jingngeit ; da ka ba pynshah shkor ha ki mynsiem ba shukor, bad ha ki jinghikai ki ksuid, da ka jingleh arsap ki briew kiba kren lamler, ba la thangsaw ia ka jingiatip lem jong ki kum da u nar saw*" (*1 Tim 4 : 1, 2*).

23 Ka pop kan man bun :— Kane ka long kawei pat ka dak kaba sniew tam jong ki ïa ki bakhadduh. Ka jingmanbun bad jingkharoi ka pop ha kane ka pyrthei kan ktah shibun eh ia ka jinglong jingim bad jinglong mynsiem u Khristan. U Trai Jisu u la dep iathuhlypa shaphang kane haba u ong " *Te namar ba ka pop kan man bun, ka jingieit ki babun kan man khriat*" (*Math 24: 12*). Ia katei ka jingiathuh lypa U Jisu Khrist, ngi iohi ba la nangiai pyndep ha kine ki sngi ki jong ngi. Katba nang mih ki sngi bad ki por, katta ka pop ruh ka nang kharoi. Ha ki por hyndai, ka pop kam da bun eh haduh katta

katta. Hynrei ha kine ki sngi ki jong ngi kam long shuh kumta. Ki jingsniew kiba lai phew jaid ki nang kiew bad nang mih na kawei ka sngi sha kawei pat. Kumba kawei pa kawei ka step ka wan, kumta ka wan rah ryngkat ruh bad ki jingsniew kiba bun jait jong ka.

24 Ki Jingkhynñiuh Jumai, ka Nemsniew bad ka Khlam :—

Kine ki long ki lai tylli ki dak kiba sniew kiba U Trai Jisu u la dep jer kyrteng lang ia ki, ki ban jia ha kane ka pyrthei shuwa ka jingwan arsien jong u. Ha ka jingiathuhlypa jong u u la dep ong kumne :—

" *Ki jingkhynñiuh jumai ki bajur kin long ruh, bad ha shibun ki jaka ki nemsniew bad ki jingiap them ruh*" (*Louk 21 : 11*).

Ki Jingkhynñiuh Jumai :—Kane ka long kawei na ki lai tylli ki dak kiba U Trai Jisu u la jer kyrteng lang ia ki. Ha kine ki sngi kiba mynta, ngi la nang kham iohi ia ka jingkhynñiuh Jumai kaba khah khah bad kaba la nang jur man ka por ha kylleng ka pyrthei. Ka jingkhynñiuh jumai ka lah ban jia na ka jingshongpher ka mariang bad ka meiram-ew, kumba la ju tharai bad kheiñ da ki riewstad saian. Hynrei ki klet pat ban kynmaw ba ki jumai bad ki jingkhynñiuh jumai ki long ka jingbuh beit U Blei. Ha kine ki **laiphew sau snem ba la lah**, ka la don ka jingkiew ha ka jingkhynñiuh jumai kum ha ri Japan, Ecuador, Peru, Iran, Turkey, Algeria, Afghanistan, Mongolia, China, Alaska, Morocco, Chile, Libya, Yogoslavia, Greece, Elsalvador, Uganda bad Russia.

Ka Nem sniew :— Ka Ktien U Blei ka la iathuhlypa ba ka nem sniew ka dei ban jia ban pyndep ia ka plan bad ka jingthmu ka jong U Blei. Ka nemsniew ka thew kham bunsien ia ka jingkyrduh bam bad ka jingrem dor ka bam ka dih bad ki mar ki mata. Ka jingkhim khait ka rep ka riang, ka jingsniew ka mariang bad kaba nang khraw man la ka sngi, ka pynkloi ia ka jingwan ka nem-

sniew. Ha kane ka spah snem ka jong ngi, ngi iohi da la ki khmat ba ka nemsniew ka ieng ha ki jingkhang jong ngi. Ka nemsniew kaba khraw tam kan sa jia ha ki sngi khadduh shwa ba U Trai Jisu un wan pat. Ngin ym lait ban iakynduh ia ka lada ki sngi jingjynjar bakhraw kin wan kloi. Ha ka Ktien U Blei la pynsyriem ia kane ka nemsniew ba ka long u **Kulai baiong** (*Jingpyn 6 : 5*).

Ka Khlam :—Haba ka nemsniew ka jia ha kano kano ka jaka, ka wallam ruh ryngkat bad ka ia ka jingiap them, ka iap pang bad ki jingpang thaw jingiap ba shyrkhei laiphew jaid. Ha kine ki sngi kiba mynta, ki briew kylleng ka pyrthei ki shong syier namar ka khlam. Ka jingkylla dur ka mariang, ka jingkylla sniew ka lyer, ka jingsniew ka um dih, ka jingsniew ka thung ka tep bad ka rep ka riang, bad ki thma ba ialeh man ka por ki nang pynroi ia ki khñiang jingpang laiphew jaid.

Ha kine ki por kiba mynta, lada ngi phai sha ka jingiathuh lypa U Jisu Khrist, ngin iohi ba ki khlam ki la khie ha kylleng ka pyrthei bad kiba pyntriem, bad pynrit mynsiem ia ki briew. Shisien haba ka khlam ka la wan, ka sar naphang bad briew bad mrad. Ha ka kitab jingpynpaw ngin shem ba ka khlam kam dei ka jingleh ka jong u ksuid lane ka jong u briew. Hynrei dei u Blei U ba pynlong ia ka.

"*Te ki la iakren beiñ ia ka kyrteng jong uta U Blei uba don ka bor halor kine ki jingiap them ; te kim shym la kylla ka bamut ban ai burom ha u*" (*Jingpyn 16 : 9*).

25 Ki Thma :— Ki thma la ki la ju jia naduh ki por hyndai hynthai, hynrei ka long kaba sngewphylla ban tip ba ki thma ruh ki long ki dak jong ki por kiba khadduh. Baroh shi katta ngi iohsngew ia ki thma bad ki jingbyrngem thma tang ha ki kot pule histori. Hynrei mynta ki thma ki la khie harud iing jong ngi. Kum ka jaid bynriew ngi la mad da lade hi ia ki artylli ki thma bah bakhraw kiba la khie ha ka pyrthei. Mynta pat da ka jingshem bad jingthaw ia ki tiar thma ba thymmai bad ki bomb ba

sngew shyrkhei, kawei pa kawei ka jaid bynriew ban iada ia lade, ka pynkieng bad taiar tiar thma na ka bynta ka jingialeh ha kano kano ka por Ka jingkhih thma bad ki jingialeh thma ki jia khah khah ha kine ki por ha kylleng ki ri bad ki jaka ka pyrthei. Ki hima bakhraw bor ha ka pyrthei kum ki ri Amerika, Russia, Bilat, Shaina bad Phrans ki pynkhreh thma ia lade man ka sngi kum kiba la kloi na ka bynta kano kano ka por. U Trai jong ngi U Jisu Khrist u la iathuh lypa ba ki thma bad ki jingialeh-thma ki dei ban jia shwa ka sngi ka jingwan jong u haba u ong ia kito ki ktien :—

"*Bad phin sa iohsngew shaphang ki thma bad ki jingbna ia ki thma : to sumar, phi wat sngew khuslai : naba ka dei ba kine kiei kiei baroh kin long ; hynrei kaba kut kam pat la jia. Naba ka kynja bynriew kan ieng ialeh ia ka kynja bynriew, bad ka hima ruh ia ka hima*" (*Math 24:6,7.*)

26 Ka Jingbymshah Shkor ia ki Jinghikai bajanai :—Ka Ktien U Blei ka la iathuh shai kdar ba ha ki ia ki bakhadduh, bun napdeng ki Khristan kin ym nud ne sngewtynnad ban kren ne sngap ia ki ktien ka jingshisha kiba long ka jinghikai ba janai. Ka jingbymshah shkor ia ki jinghikai bajanai ka long ruh khamtam eh ha ki bymngeit. Namar ba kim ngeit, kumta ruh kim kloi ban pdiang ne shah shkor ia ka jingshisha. La ialap bad pynsngew ha ki ia ka khubor ka jingpynim, hynrei namar ka jingdum kaba don hapoh jong ki, kim kloi satia ban pdiang ia ka khubor babha U Jisu Khrist. Ka Ktien U Blei kala dep iathuh-lypa shaphang kane :—

"*Namar ka por kan jia haba kin ym shah shkor ia ka jinghikai ba janai, hynrei haba ki don ki shkor badait, kin ia kynton ha lade ia ki nonghikai katba kum ki jingkwah brai jong ki hi ; bad kin pynphai noh iala ki shkor jong ki na ka jingshisha, bad kin phai kkmat sha ki puriskam*" (*2 Tim 4 : 3, 4).*

27 Ka Jingpynkbih ha kylleng ka pyrthei :— Ha ki sngi ki bakhadduh shuwa ba U Trai Jisu un wan pat ha kaba arsien sha kane ka pyrthei, la iathuhlypa ha ka Ktien U Blei ba U Blei un pynkbih ia kiei kiei baroh ha bneng sha jrong bad ha ka khyndew shapoh. U Blei un pynkbih khnang ia kine kiei kiei ban pynpaw ia ka burom jong u bad ban pynkulmar ia ki briew khnang ba kin dup tip bad sngewthuh ba ym don ka lad shawei pat ba kin ioh lait im hynrei tang da kaba ki phai khmat sha U Jisu Khrist bad ban ngeit ha u. Ka jingpynkhih U Blei ia kiei kiei ha kylleng ka pyrthei ka long shibynta na ka jingthmu (plan) jong u ban ktik ia ki briew baroh hangno ka tynrai ka jingwad bad ka jingshem ia kiei kiei baroh kan long. Ia kane ja dep iathuhlypa ha ka Ktien U Blei ba kan sa jia kumba U Blei hi u la kren da lade :—

"Naba kumne u ong U Trai ki pait : Sa shisien pat sa shibit eh, te ngan pynkhih ia ki bneng, bad ia ka khyndew, bad ia ka duriaw, bad ia ka dew rkhiong, bad ngan pynkhih ia ki jaid bynriew baroh" (*Haggai 2 : 6, 7*).

28 Ka Niam kaba kynja pyrthei :— Shuwa ba U Trai jong ngi U Jisu Khrist un wan pat ha ka ba arsien sha kane ka pyrthei la iathuhlypa ha ka Ktien U Blei ba kan sa mih ka niam kaba la saiñdur ha ka rukom kaba kynja pyrthei ba la pyniaid ruh da ki dustur bad ki rukom pyrthei. Kane ka jingpyniaid kaba kynja pyrthei kam long tang ia ka jingmane Blei, hynrei, ka ktah ruh haduh ka rukom jingpyniaid bad jingsynshar balang. Ha kane ka jaid niam yn ym lah ban pyniapher ia ki langbrot na ki blang. Ka long ka niam kaba iakhleh jaktung bad ki ei kiei kiba kynja pyrthei. Ka long ka niam kaba khyllah, ka niam kaba kynja pyrthei, kaba sngew pyrthei, kaba mut pyrthei, kaba kam pyrthei, kaba iaid pyrthei bad kaba leh pyrthei. Ka long ka niam kaba isih ia kiei kiei kiba kynja mynsiem, ka niam ka bym lah ban ithuh ne ialap shaphang ka jingim bymjukut, ka niam kaba kut tang ha ki rongphong, ka niam ka bym don ka jingim, ka niam ka bymdon ka tynrai jinglong riewblei, ka niam kaba sawa kyrteng, ka long **ka niam leit dujok**. Ia kane ka niam yn

ialam khmat da ki nongialam ki bym riewblei bad kiba kynja doh Shaphang kane ka niam U Trai Jisu u la dep maham lypa ia ka kumne :—

"Nga ithuh ia ki jingleh jong pha, ba pha don ka kyrteng ba pha im hynrei pha lang ka baiap. To long pha kaba sharai, bad to pynskhem ia kita kiei kiei ruh kiba sah, ki ban sa iap noh: namar ngam shym shem ia kita ki jingleh jong pha kiba la dap janai ha khmat U Blei jong nga" (Jingpyn 3 : 1-2).

29 Ka Niam Jadu Myntro :— Ka Niam jadu myntro ka long ka niam kaba tang ma ka ha ki por hyndai hynthai bad ki pateng pakit ba la leit noh La ju kheiñ ba ka niam jadu myntro ka long ka niam rim. Ha kiba bun ki jaka bad ki ri ka pyrthei, kane ka niam kam ju don shuh kumba ka la sdang ban jah noh wat na kane ka ri jong ngi ruh. Hynrei kaba sngewphylla ban tip ka long ba ha kine ki khyndiat snem kiba la leit noh, la iohsngew bad iohi ia ka jingkhie im thymmai jong kane ka niam khyllah. Ha ka jingshisha, ka jingmih paw biang jong kane ka niam ba shyrkhei ka la pynkyllon kram wat ia kiba bun bah ki riewngeit jong U Trai Jisu, bad bun bun ruh na ka balang ki la leit hi ban shah hikai ha ki jinghikai jong ka. Ka jingkhie im ka bastet jong kane ka niam u soitan, ka la nangjia ha ki ba bun ki ri khristan kiba long ki ri kiba shai tam ha ka pyrthei, Ban jer kyrteng ia kiba kum kita ki ri ki long ki ri Amerika, Bilat Phrans, Jermani Sepngi, bad Itali. Shaphang ka jingmih paw biang jong kane ka niam ngim dei ban sngewphylla ei ei ruh. Ka Ktien U Blei ka la iathuhlypa ba shuwa ba U Trai Jisu un wan pat ha kaba arsien shá kane ka pyrthei, kane ka niam ka dei ban mih paw biang. Ka Ktien U Blei ka la dep iathuhlypa kumne :—

"Hynrei U Mynsiem u ong shai, ba ha ki la kiba khadduh, don ki ban hap noh na ka jingngeit; da kaba pynshah shkor ha ki mynsiem bashukor, bad ha ki jinghikai ki kawid" (1 Tim 4 : 1).

Haba shim kyllum ia ka jingmut jong ka niam jadu myntro ka mut ka niam jong **"Ki mynsiem ba** *shukor*" bad **"ki jinghikai ki ksuid"**

Ban jer kyrteng ia kiba bun jaid ki jingleh bad jinghikai jong ka ki long : ki jingleh byrtong, ka jingleh myntor, ki jingkren byrtong, ka jadu, ki kuboit ki snaiap, ki terap, ki bleithaw, ki Ashtaroth, ka khan, ka shat, ki puriskam kai bathala, ka phohsniew, ka jingpeit kti, ki ksuid tynjang, ki jingpeit khlur, ka jingpeit bnai, u klong u skaw, ka taro, ka ai bih, u thlen, ka ban, ka shwar, kaba khan por, ka puja, ki puri, ka nusib, ka syrngiew, ka rngiew, ka jingpeit kot, ka jingbatai bnai, ka knia ka khriam ba bun jait, kaba thang jingiwbih ha ka syiem ka bneng, ka kren rngai, ka jingiakren bad ki nongiap, ka jingkyntip, ki shyieng iap, ka it bneng, ka snam, kaba pyniaid lyngba ia ka ding bad ki rukom jinghikai ksuid ba bunjaid.

30 Ka Jingstad saian :— Kane ka juk kaba ngi im ka dei ka juk jong ka jingstad saian. Bun na ngi ngi tip ia ka jingwan nyngkong jong ka telephone bad bun jaid ki kor ki bor katba ym lah shuh ban niew kyrteng ia ki. Ki jaid bynriew ki ia bun kam ha kaba ia mareh thong ban kiew shaphrang ha ka liang ka jingstad saian. Ka jingtip bad ka jingstad u briew ka la roi lut ha ki liang baroh. Ka jingleit kiew sha ka met bneng, ka jingpyrshang ban shong shnong ha ka haw haw bad ki met bneng ki iathuh ia ngi shaphang ka pot kaba kut ruh jong ka jingstad u briew. Palat nangne U Blei un ym shah shuh ia u briew ba un kiew ha ka jingstad ioh ba un klet ia U Nongthaw. Shaphang kane la dep iathuhlypa ha Ka Ktien U Blei kumne :—

"*La me kiew shajrong kum ka pukni, bad la me buh la ka skum hapdeng ki Khlur, ngan pynhiar ia me nangta, ong U Trai*" *(Obadaiah 1 : 4).*

31 Ki Jingiateh kulor Jingiasuk :— Kane ka long kawei pat ka dak kaba paw ha ki sngi khadduh kum ka

jingpyndep ia ki jingiathuhlypa ka Ktien U Blei. Ki jingiateh kular jingiasuk hapdeng ki seng bapher bapher bad hapdeng ki hima jong ka pyrthei ka mih na ki jingbymiashong suk hapdeng ki jaid bynriew, bad ki thma kiba khie ha kylleng ka pyrthei. Ha kine ki khyndiat snem kiba mynta ngi la iohi ia ki artylli ki seng dorbar bah hima pyrthei kiba tyrwa ia ka jingsuk bad ka jingpyniasuk kawei ka long ka **League of Nations** kaba la duh noh Kawei pat ka long ka **United Nations Organisations (Ka seng dorbar ki hima ka pyrthei ka ba dang neh baduh mynta)**. Kane ka seng dorbar bah ki hima ka dang trei kam jur baduh mynta ban pynlong ki jingpyniasuk bad ki jingkular iateh iasuk. Hynrei kine ki long tang ki plan bad ki jingleh thaw briew suda, namar u briew um lah da lei lei ban ai jingsuk ia u briew, lait tang U Jisu Khrist uba lah ban wallam, ia ka jingsuk ba neh ha ka pyrthei. Ia kiei kiei la nang iai pyndep ha ki jingiathuhlypa ka Ktien U Blei kumne harum :—

"Ki ia ong ka jingsuk, ka jingsuk; haba ym don ka jingsuk" (Jer 6 : 14).

"Katba ki dang ong, ka jingsuk bad ka jingskhem bha, ynda kumta ka jingjot ba kyndit kndit kan ngat ha ki, kum ka jingsuh khun ha ka briew kaba punkhun ; bad kin ym ioh lait shuh da lei lei" (1 Thess 5 : 3).

32. **Ka Jingbym ioh kam ioh jam ki briew :—** Kane ka long kawei pat ka dak ka basniew jong ki sngi khadduh shuwa ka jingwan arsien U Trai Jisu. Ka long ka jingsdang jong ka jingjynjar u briew. Ynda haba ki briew kim ioh kam ioh jam, kin sdang sa ka tuh ka thiem, ka lute, ka shohnoh, ka pyniap bad kaba leh ki kam runar ba bun jaid. Ha ki sngi bad ki por kiba mynshuwa eh, kata, ha ki por hyndai, la iathuh ha ka Ktien U Blei ba ki briew kim ju bylla ne siew bainong. Ha kitei ki por, ki briew ki dap ki biang nadong shadong. Ha sngap, ka Ktien U Blei ka iathuh kumne harum shaphang kata ka jinglong ki juk mynshuwa:—

Namar mynshuwa kita ki sngi ym shym don bainong ia u briew, lymne ka jingbylla ia u mrad" (Sekh 8 : 10).

Hynrei ha kine ki sngi bad ki por kiba mynta kam shym long shuh kumta. Ka jingroi briew kaba man la ka sngi, ka jingbun kiba nang kiba stad bad ka jingduna pat ka kam ka jam ka buh ia ki briew ha ki jingeh kiba bun. Namar kane bun bun ki samla kiba la dep pule ki shu shang khlem kam kalem jam. Nangne pat ka pynkha shibun bah ki jingialeh, ki jingiapyrshah sorkar, ki jingiakhih ba bun jaid.

33 Ki jinglyngngoh bad ki jingsheptieng :— Ka Ktien U Blei ka la iathuhlypa ba ha ki sngi kiba khadduh shuwa ba U Trai un wan pat, ki briew kin dap tang da ki jingkhuslai, ki jingsngewsheptieng, ki jingsngewlyngngoh bad ki jingbymsngew thikna bad ka jingrit mynsiem suda. Ki briew ki shu dap tang da ka ma bad ka ngiew suda. Lada shong ha iing ruh shu khaweit. Lada mih shabar pat ruh, shu ym sngewthikna ka leit ka wan bad ka iaid ka ieng. Ki briew kim sngewthikna shaphang la ka jong ka jingim bad ha ka jingim jong ki ka dap tang da ka jingbymsngew shngaiñ. U Trai Jisu u la dep iathuhlypa shaphang kane ka jinglong ka ban sajia haba u ong kumne :—

"Ki da sngewlyngngoh.... ki briew ki da iapler da kaba sheptieng bad da kaba ap lyngngoh ia kita kiei kiei ruh ki ban sa jia thred" (Louk 21 : 25-26).

34 Ki Jingialeh makynti ha ka Iing ha ka Sem :— Kane ka long kawei pat ka dak kaba paw tyngkreiñ kaba U Trai Jisu u la dep iathuhlypa shaphang ka longiing long sem bad ka jingiadei kur dei jaid ha kita ki sngi kiba khadduh. Shaphang kane, U Trai Jisu u la dep iathuhlypa kumne :—

"U Para te un ai noh ia u para sha ka ban iap, bad u kpa ruh ia la u khun, bad ki khun kin ieng ialeh ia ki kmie ki kpa, bad kin pyniap ia ki" (Mark 13 : 12).

"Wat mut ba nga la wan ban buh ka jingsuk ha ka pyrthei : ngam shym la wan ban buh ka jingsuk, hynrei ka

wait. Naba nga la wan ba u briew un ialeh bad la u kpa, ka khun ruh bad la ka kmie, ka pyrsa kurim ruh bad la ka syngken kurim. Bad ki nongshun u briew kin long kiba na ïing jong u hi" (Math 10 : 34-36).

Kumta lada ngi phai sha ki jingjia kiba jia ha man la ki ing ki sem ki jong ngi ha kine ki sngi, ngi shem ba la nang pyndep ia ka jingiathuhlypa U Jisu Khrist.

35 Ka Jinglum Spah:— Kane ka long kawei pat ka dak jong ki por ba khadduh. Kat shaba ngi phai, ngi iohi ia ka jingiabeh spah bad jinglumspah jong ki briew. Katba ki briew ki nangiohspah, katta ki nangkwah. Kim don jinghun satia ha kaei kaba U Blei U la ai ha ki. Ia ka jinglumspah la ñiew ha ka Ktien U Blei kum ka jingkwah lalot U Trai Jisu u la maham shaphang ba ka jingiabeh spah kam pynmyntoi satia ia ka mynsiem. U hi u la ong kumne :—

"Naba u briew un myntoi aiu, lada un ioh ia ka pyrthei baroh, bad un duh noh ia la ka mynsiem ? lane u briew un iapli daei ia la ka mynsiem ?" (Math 16 : 26).

Ka ktien U Blei ka iathuh ia ngi ba ka jingieit sbai ka long ka tynrai jong ki jingsniew baroh.

" Namar u thied jong ki kynja basniew baroh long kata ka baieit sbai : ia kaba, don kiba haba ki beh eh, la ialam lakla ia ki na ka jingngeit bad la dung ia ki hi da kiba bun ki jingsngewsih" (1 Tim 6 : 10).

36 Ka Jinglynïar bad ka Jingiam jong kiba riewspah:— Kane ka long kawei pat ka dak kaba paw ha ki sngi ba khadduh shuwa ba U Trai Jisu un wan pat ha kaba arsien sha kane ka pyrthei. Bunsien ki bariewspah khwan myntoi ki sngew ialade kum kiba la kyrkhu bad kiba suk tam ha ka pyrthei. Hynrei kim ju poi pyrkhat shaphang ialade ka ba kumno ka spah ki la lum ki la lang. Ki la klet ia lade ba ki bam ia ka umsyep ki baduk kiba shitom. Namar kane ka pop kaba khraw, U Blei un sa pynkordit ia ki ha ka

akher ka sngi kumba u Isaiah u Nongiathuhlypa u ïa dep iathuhlypa :—

"*Kordit ia kita kiba pyniasoh ia ka ïing sha ka ïing, kiba pynbteng ia ka lyngkha sha ka lyngkha, haduh bym don jaka shuh, bad ba la pynshong marwei ia phi hapdeng ka ri*" *(Isa 5 : 8).*

Ynda haba kata ka sngi bishar kan poi, ki riewspah kiba la pyniarspah ialade da ka jingbym hok kin sa iam bad lynñiar ha khmat ka khyndew. Ka Ktien U Blei ka la dep maham lypa kumne :—

"*To mynta phi kiba riewspah, to iam da lynñiar eh namar kita ki jinglanot khop jong phi kiba wan ha phi... Ha khmih, kata ka bainong jong kita ki nongtrei kiba la ot ia ki lyngkha jong phi, ia kaba la bat klop noh ma phi, ka kyang kyrpad ; te kita ki jingkyang jong kita kiba la ot ki la leit bsut sha ki shkor U Trai ki paid*" *(Jak 5 : 1-4).*

37 Ka Jingdih buaid :— Kane ka long kawei pat ka dak kaba sniew jong kine ki ïa kiba khadduh. Kiei ki jaid jingdih buaid bad ba pynbuaid kiba ngim shem shuh ha ki ne ki sngi ? Ka jingkyrni dih kiad, kynja, kani bad ki jaid jingdih ba har rukom ki la hiar thma ia ki ïing ki sem jong ki briew ha man la ki dong ki shnong bad ki nongbah. Bun bah ki samla ba lui lui bad ba shisha, kynthei bad shynrang ki la ngop bad kyllon ha kine ki jaid jingdih ba pynbuaid. La iathuh ba ha ri Amerika, kane ka jaid jingsniew ka la palat katta katta kat haduh ba ki samla shongskul bad kollej ki la long kum kiba lamwir. Ka Ktien U Blei ka la iathuh ia ngi ba kumba ka la long ha ki sngi u Noah '**ba ki iabam ki isdih**" *(Math 24 : 38)*, kumta ruh kan long ha kita ki sngi shuwa ba u khun u briew un wan pat ha kaba arsien sha kane ka pyrthei.

38 Ka Jingkynrei ka Jingsniew :— Kane ka long kawei pat ka cak jong ki sngi khadduh ka ban jia long shuwa ka jingwan arsien U Trai Jisu sha kane ka pyrthei. Kine ki sngi kiba ngi im ki long ki sngi jong ka jingkyn-

rei ha ka liang ki jaid jingsniew baroh. Kine ki jaid jingsniew pat ki nangkharoi na kawei ka sngi sha kawei pat ka sngi. Kine ki jia naphang bad haphang. Ki ktah ym tang ia ka liang ka jingim briew shimet. Hynrei ki ktah ruh ia ka longïing longsem, ka imlang sahlang, ka shnong ka thaw bad wat ia ka balang hi ruh.

Ki jaid jingsniew ha ki sngi kiba mynta ki la bun palat eh. Lada jer kyrteng ia ki baroh ngin ym lah ban leh kumta. Ki jingsniew kiba kham paw khmat mynta ka long ka jingawria, ka jingbuaid, ka jingiaid shikar, ka jingklim, ka jingshoh noh, ka jingiakhalai, ka iathong, ka jingnuti, ka jingiashoh iadat, ka jingpyniap briew, ka jinglute, ka jing leh sang, ka shongsang, ka jingleh khlemrain, ka ktien sih, ka jingbam sap, ka jingleh jubor, bad kiwei kiwei kiba bun bah ki jaid jingsniew. Ka Ktien U Blei ka iathuh ia ngi ba ki jaid jingsniew kiba jia mynta ki la long thik kum ha kita ki sngi shuwa ba U Blei un pynshlei noh ia ka pyrthei da ka um :—

"*Te U Blei u la khmih ia ka pyrthei, bad, ha khmih ruh, ka la pyut sniew ; naba ka doh baroh ka la lah pynpyut plak ia la ka lynti ha ka pyrthei* (*Jen 6 : 12*).

Ka Ktien U Blei ka la iathuhlypa ruh ia ngi ba ki briew kiba sniew kin nang bun nang bun ha kine ki sngi ki jong ngi.

"*Hynrei ki briew basniew bad ki nongshuker kin nangsniew nangsniew*" *(2 Tim 3 : 13)*.

39 Ki rukom briew ba pher bad ba khyllah :— Ka Ktien U Blei ka la iathuhlypa ruh ia ngi ba shuwa ba U Trai Jisu un wan pat ha kaba arsien sha kane ka pyrthei, kin mih ki rukom briew lane ki jaid briew kiba pher na ka jinglong briew ba shisha kaba U Blei u la thaw. Shaphang kane, ka Ktien U Blei ka la ong kumne :—

"*Hynrei to tip ia kane ba ha ki sngi ki bakhadduh kin wan ki por bashitom. Namar ki briew kin long kiba ieit*

tang ialade, kiba ieit sbai, kiba kren sarong, kiba lehkhraw, kiba kren sniew, ki bym kohnguh ia la ki kmie ki kpa, ki bym sngewnguh, ki bymkhuid, kiba khlem ieit ia la kakynja kiba khlem map, kiba kren siar, ki bymsuidñiew, kiba runar, ki bym ieit ia ka babha, ki nongdie lok, kiba hangamei, kiba lehmeng, kiba ieit ia ki jingsngewbha khamtam ban ia kaba ki ieit ia U Blei ; kiba don ka dur ka jingriewblei, hynrei kiba la len ia ka bor jong ka (2 Tim 3 : 1-5).

Ha kaba pynkut noh ia kane ka lynnong kaba iadei bad ki dak ka jingwan arsien U Trai Jisu ia kiba nga la pyrshang ban shu kdew bad iathuh lyngkot kawei hadien kawei, ka shong shibun eh ha ngi kumno ba ngin bishar bad khan ha lade marwei marwei da kaba pynskhem noh ialade ha ka jingpynim U Trai Jisu. Ki sngi bad ki por ki nangiaid ter shi ter. Lada ngi pyndei ia ki jingjia kiba mynta man ka sngi ha ka pyrthei bad kitei ki dak kiba nga la dep iathuh, ka pynkynmaw ia ngi shaphang ki kyntien U Trai Jisu kiba u la dep kren lypa mynta u dang im ha ka pyrthei haba u ong :—

"Te haba kine kiei kiei ruh ki sdang ban jia long, to khmied bad to mied ia la ki khlieh, naba ka jinglaitim jong phi ka la jan" (Louk 21 : 28).

12. Katba dang iaid ki sngi ki ia,
Ki dak ka por ki paw phylla ;
Ban pyndep khoit ka ktien U Blei,
Jingwan arsien U Trai ka dei.

13. Ynda Jisu un wan ban rong,
Jingmihpat ba nyngkong kan long ;
Riewkhuid b'la iap bad ba dang im,
Shajrong kin her sha la U Syiem.

14. Namar ki dak ki la dang paw ;
Lapmiet, ngim dei ban shu bishar,
Ia ki dak ho ! ha ka sahit,
Ioh lap b'u wan kyndit, kyndit.

LYNNONG XI

Kumno ngin tip ba ka Jingwan U Trai Jisu ka la hajan ?

U Trai Jisu u la maham lypa ia ngi ba ym don mano mano ruh kiba lah ban tip ia ka por, ka sngi lane ka tarik jong ka jingwan pat jong u. **Wat ma u hi ruh uba long U Khun ba marwei jong U Blei um don jingtip satia shaphang kane. U la iathuh ruh ba kane ka shong teng ha ka bor jong U Kpa jong u uba ha bneng.** Haba ngi pyrkhat bha ia kane ngi lah ban sngewphylla bad sngewlyngngoh ha lade marwei marwei. Hynrei ka long sha lyndet ka bor jong ngi ban kylli tohkit ia kane namar ka long ka **Jingmaian Blei** ia kaba ngim dei ban tip ne ong ei ei shaphang jong ka.

La U Blei um shym la ai ha ngi ia ka jingtip shaphang ka por bad ka sngi jong ka jingwan arsien jong U, hynrei ngi lah ban tip ba ka Jingwan U Trai ka la hajan, tang lada ngi bishar bad peit thuh ia ki dak jong ka jingwan jong u kiba jia na kawei ka por sha kawei pat ka por. Namar kata la U Blei um shym la ai lut ha ngi ban tip ia ka por jong ka jingwan pat jong U, hynrei kaba sngewtynnad ban tip ba long ba U la ai te ia ka jingstad ban bishar ia ki dak ka jingwan U Khun jong U. U Trai Jisu hi u la dep kren shaphang kane haba u ong :—

"*Kumjuh ma phi ruh, haba phin iohi ia kine kiei kiei baroh, to tip ba ka long hajan, ha ki jingkhang*" *(Math 24 : 33).*

Ba ngin sngewthuh kham bha ia kane ka lynnong, ha ba ngi bishar bad peit thuh ia ki dak jong ka por, i **kum ba ki ia pyrshah kawei ia kawei ne iapom kawei ia kawei pat.**. Teng teng ka long ka bym sngewlah ngeit ba ka jing khie jong ka ribaibei kan ia iaid ryngkat bad ka jingkhriat ha ka jinglong mynsiem, ka jingialap ia ka Gospel bad ka jingpynshitom beiñ ia ki khristan lane bad ka jinginih ki Khrist lamler Ia kane ngim dei ban sngewphylla, namar U

Blei um shym la ai ha ngi ba ngin shu sngewthuh da kaba suk ia ka Ktien U Blei, hynrei ruh ba ngin da sngewartatien shaphang jong ka. **Hangne ka don ka jingstad ka jong U Blei** kaba u la pynpaw ruh tang ha ka kitab ba khuid jong u kaba long "**ka Syiem jong ka jingstad**" (Queen of Science). Dei namar kane ka daw ruh ba U Trai Jisu u la dep iathuhlypa shaphang ki jingartatien bad ka jingbymngeit ki ban mih ha kylleng ka pyrthei ha kata ka por jong ka jingwan pat jong u haba u ong :—

"Hynrei ynda wan U Khun u briew, un shem ne em ia ka jingngeit ha ka pyrthei ?" (*Louk 18 : 8*).

Namar kata ngim dei ban sngewphylla ba ka jingwan arsien U Trai Jisu ka leh ban jia ha kano kano ka por ba ki briew kim poi pyrkhat, kim poi kynmaw; ha ka por ba ki dang ia peit lane dong ia bishar ia ki dak.

Ki dak jong ka por kiba ka Ktien U Blei ka la dep iathuhlypa ki la nang jia bad iai jia ter shi ter. Lada ngi shim ia kawei pa kawei ka dak bad pyndei ia ka bad ki jingjia kiba jia na ka por sha ka por, ngin shem ba bun napdeng jong ki ki la dep jia. Don pat napdeng jong ki kiba la kim pat shym la jia lut, hynrei kin sa jia shen bad kloi ruh khnang ban pyndep lut khoit ia ki jingthoh bakhuid.

Kine ki sngi kiba ngi im mynta ki long ki sngi kiba khadduh. Ki long ki sngi jong ka jingpyndep ia ki dak jong ka por. Nga ngeit ym don ruh kawei ka sngi kaba ngi iaid lait kaba ka Ktien U Blei kam shym la dep kren lypa. Ki jingjia kiba jia bad iai jia ha ka mariang, ka saiñ bneng, ka duriaw, ki hima, ki nongsynshar, ka saiñ, hima, ka imleng sahlang, ka shnong ka thaw bad ka jingim briew baroh phar ki kdew ba kane ka juk kaba ngi im mynta ka long ka juk ha kaba la pyndep stet katta katta ia ki jingthoh bakhuid bad ki jingiathuh lypa. Ha pyrshah jong ka jingpyndep ia kine kiei kiei baroh, ka Ktien U Blei ka don ban maham ia ngi kumne :—

"Ko khun hep, ka long ka por ba khadduh" (1 Ioan 2 : 18)

Namar ba kane ka juk kaba ngi im ka long ka por ka bakhadduh, ngi tip ruh ba ka jingwan U Trai Jisu ka la hajan eh. U St Augustine, uta u riewkhuid jong ka balang hyndai u la kren lypa shaphang kumno ba ngin leh haba ki sngi khadduh kin wan mynba u ong kumne :—

"Ka sngi khadduh ka long kaba rieh, namar ia kawei pa kawei ka sngi dei ban sharai" (The last day is a secret, that everyday may be watched).

Katba kawei pa kawei ka sngi ka nang iaid stet, katta ruh ngi la nang jan sha kaba kut jong kiei kiei. Kumba ka jingim u briew ha kane ka pyrthei ka don ka jingkut, kumta ruh kiei kiei ki dak kiba paw man ka sngi ki ieng kum ki sakhi kiba shai ba kaba kut jong kiei kiei baroh ka la jan keiñ. Ka Ktien U Blei ka la dep maham jur ia ngi shaphang kane :—

"Namar sa tang shibit eh, te Uta u ba wan un wan, had un ym pyntud" (Heb 10 : 37).

Kitei ki dak kiba la nang iai paw tyngkreiñ ki ai jingmaham ruh ia ngi ba ka jingwan U Trai ka lah ban jia ha kano kano ka por. Namar kata U Trai Jisu u la maham lypa ia ngi ba ngim dei ban ñiewsting ne leh bymsuidñiew wat tang khyndiat ruh ioh ba kata ka sngi kan lap ia ngi kyndit kyndit kum ka jingriam.

"Namar kata to sumar ialade, ioh kumno kumno ba ki dohnud jong phi kin sngewkhia da kaba bam lalot, bad da kaba buaid, bad da ki jingkhuslai pyrthei. bad ba kata ka sngi kan lap kyndit ia phi kum ka jingriam: naba kumta kan ngat ha kita baroh kiba shongsah ha sla ka khyndew baroh. Namar kata to sharai phi ha la ka sngi da kaba duwai, ba yn ioh ñiew ia phi kiba bit bad lait noh na kine kiei kiei baroh ki ban sa jia, bad ban ieng hakhmat U Khun U Briew" (Louk 21 : 34-36).

Ka jingbishar bad jingpeitthuh jong ngi ia ki dak jong ka por kam pat biang satia ia ngi ban shu ong ne ngeit ba

ka jingwan pat U Trai ka la hajan. Nalor ba ka long ka badonkam ba ngin bishar ia ki dak jong ka jingwan arsien U Trai Jisu, ngi donkam ruh ban kynmaw barabor ba **ka jingdap Arhajar Snem ka la jan.** Lada ngi phai sha ka histori ka Ktien U Blei bad pule bha ia ka. **ngin shem ba ha man la ka Arhajar Snem**, ka shait jia ka jingjia kaba khraw tam kaba ktah ym tang ia ka jaid bynriew Jiw, hynrei ruh ia ka pyrthei barah kawei.

Na ka jingkheiñ snem kat kum ka Ktien U Blei, kata naduh ka kper Eden baduh u Abraham ka long Arhajar snem Naduh u Abraham pat baduh ka por ka jingkha ia U Jisu Khrist ka long Arhajar Snem. Na kane ngi kynmaw biang biang ruh ba naduh ba la kha ia U Jisu Khrist baduh kine ki snem kiba ngi im mynta ka la jan dap sa Arhajar Snem. Ki riewstad Baibl lane ki riewpule Baibl (Bible scholars and students). Ki kheiñ ba ka histori jong u khun bynriew ha sla jong kane ka pyrthei kan kut hapoh 7000 (Hynñiew hajar) snem. **Kumta lada ngi kheiñ naduh ka por u Adam baduh kine ki snem ki jong ngi ka la jan dap 6000 (Hynriew hajar) snem Nangne ngi lah ban sngewthuh shai ba ka jingwan pat U Trai ka lah ban jia ne kan jia hapoh kane ka 7000 (Hynñiew hajar) snem. Dei hapdeng 6000 (Hynriew hajar) snem bad 7000 (Hynñiew hajar) snem ba kan jia ka jingrongnoh ia ki riewkhuid.** Dei hapdeng kitei ki hajar snem ruh ba ka jingsynshar U Khrist shi hajar snem kan long ha kane ka pyrthei ynda haba un wan pat bad ki riewkhuid sha ka pyrthei. Kumta na kane ka jingkheiñ snem ngi tip bad sngewthuh shai ba **ka jingwan dap jong ka Arhajar Snem kan wallam ka jingjia bad ka jingkylla bakhraw katta katta ia ka histori jong ka pyrthei hi.** Ka jingwan dap jong ka arhajar snem ka dei ban long namar kata kum ka jingmaham ia ngi baroh ba ka jingwan pat U Trai ka la jan. **Sa tang khyndiat snem kan sa dap noh Arhajar Snem** te kumta ka Ktien U Blei ka la maham jur lypa ia ngi kiba im ha kane ka pateng mynta da kine ki ktien :—

"Naba kata ka jingwan U Trai ka la jan" (Jak 5 : 8).

Nalor ba ka Arhajar snem kan sa dap shen, ngi lah ban tip ruh na ki jingjia kiba pher bad kyrpang ha man ki jaka ha ki ri ka pyrthei ka jingwan U Trai ka la hajan shisha. Lehse ngi lah ban sngewphylla shaphang **kita ki jingjia kiba pher bad kyrpang, kiba U Blei da lade hi u kren beit beit ha ki briew lyngba ki jingiohi paw, ki jingphohsniew, ki jingiohi rngai bad lyngba ki jingkren da ki Angel bad ki Nonglam Ktien jong U hi.**

Kiba kum kine ki jingjia ki la jia khah khah ha man la ki jaka jong ka pyrthei, kum ha ri India, Jermani, Amerika, bad ha kiwei kiwei ki ri jong ka pyrthei. Ban jer kyrteng khyndiat ia kita ki jingjia ki long kumne harum :—

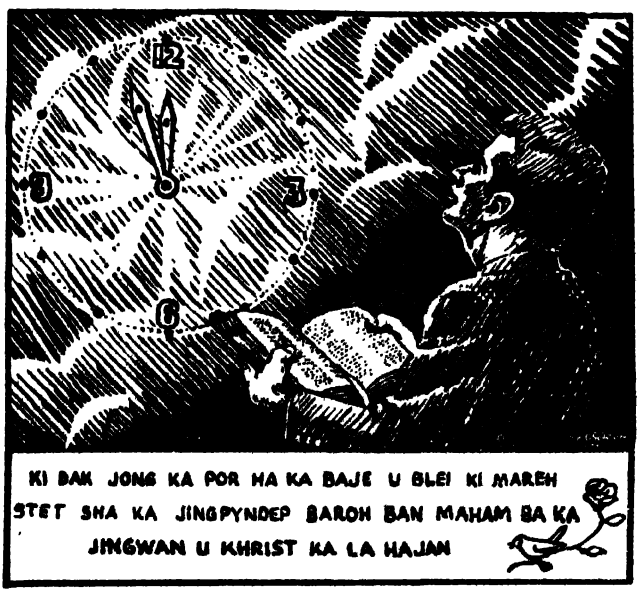
(1) Ha kata ka nongbah **Phaladelphia** jong **ka ri Amerika,** la iathuh ha ki kot khubor ba arngut ki Rangbah ki la kyntiew ha ka kali ia uwei u briew uba iaid ha lynti. Katba ki dang iathuhkhana bad kylli jingkylli ia u, kyndit kyndit u la ong ia kine ki ktien ha ki "*U Trai un wan shen*", bad u la jah noh.

(2) Ka la long kumjuh ruh bad kawei ka jingjia *ha ri Jermani* ha kaba shilok ki la ñiah ia ka kali ha kawei ka surok. Katba ki dang iañiah kumta baroh shilok, ki la kyntiew ia kawei ka khynnah samla. Kata ka khynnah mar shu dep ong "*U Trai un wan shen*", ka la jah noh.

Ka la long kumta ruh bad kiwei kiwei ki jingjia kiba la jia wat **hapoh kane ka ri Khasi-Jaintia jong ngi.** Don bun bun ki khynnah, ki samla bad ki tymmen kiba la ioh ia ki jingphohsniew bad ki jingiohipaw bad ki jingiohi rngai ba U Trai u la jan ban wan.

Kumta ha kaba pynkut noh ia kane ka lynnong ngi lah ban tip ba ka jingwan U Trai ka la hajan tang da kaba ngin kynmaw ban phai sha kitei ki **laitylli** kiei kiei kiba nga la dep kdew haneng. Kita ki long **kaba nyngkong,** ki dak jong ka dor, **kaba ar.** ka jingdap ka arhajar snem bad **kaba lai** pat na ki jingjia ba pher bad ba kyrpang kiba U Blei U kren beit ha ki briew shaphang ka jingjan ka sngi ka jingwan pat U Trai.

Halor kine ki laitylli ki jingshisha jong ki jingshisha. Ko parabangeit bad paralok baroh, ka Ktien U Blei ka la dep kren ban maham ia nga bad iaphi. "*U Trai u la jan*" *(Phil 4 : 5).*

15. Ha pyrthei, ko riewngeit duwai
Khaïi, To trei, Ialap, Sharai ;
Namar U Trai U la jan wan
Ban shaw ia phi, sha ïing un lam.

LYNNONG XII

Ka Jingpynkhreh Na Ka Bynta Ka Jingwan Arsien U Jisu Khrist

U Trai Jisu u la iathuhlypa da lade hi ba un sa wan pat ha kaba arsien sha kane ka pyrthei. Hynrei shaphang ka por kaba thikna jong ka jingwan pat jong u, U Trai Jisu um shym la ai jingtip satia. U lah ban wan ha kano kano ka por kaba ngim khmih lynti bad poi kynmaw. U hi u la ong kumne :—

"Namar kata to sharai, naba phim tip lano uta U Trai ka Iing u wan ha kaba la janmiet, ne shiteng synñia ne ha ba riewsyiar, ne mynstep" (Mark 13 : 35).

La U Trai Jisu um shym la ai jingtip satia ia ka por kaba thikna jong ka jingwan pat jong u, hynrei kawei ka ba u la dep mahsm lypa ia ngi ka long ba ngi dei ban long ha la ka sngi kiba pynkhreh ialade. Namar ba u lah ban wan ha kano kano ka por, u la shu hukum ba ka dei ia ngi ban sharai kum ki shakri babha, **ban ap khlem da pud ia ka jingwan U Kynrad jong ngi.** Namar ba ym don ba tip ha kano ka por ba un wan, ka dei ia u briew baroh ban sharai, ioh ban shem ia ngi ki bym shym khreh.

U Jisu Khrist u pynsyriem ialade ba u long kum u briew uba leit jingleit sha ka ri bajngai bad u ban sa wan phai pat. Shaphang kane u la dep ong kumne harum :—

"Namar u khun u briew u long kum u briew uba leit jingleit sha kawei pat ka ri : uba la iehnoh ia la ka Iing, ta1 uba la ai ha la ki shakri ka bor, ha uwei uwei ruh ka kam la ka jong ka jong, bad uba la hukum ruh ia u nongap jingkhang ban sharai" (Mark 13 : 34).

Ngi dei ban kynmaw ba U Trai Jisu ha ka jingwan, pat jong u, un wan ban shaw tang ia kito kiba la pynkhreh. Namar kata ngi donkam ban long kiba pynkhreh ia lade man ka khyllipmat. **Shaphang ka rukom jingpynkhreh**

ka Ktien U Blei ka don bun ki jinghikai ban hikai ia ngi kumno ban pynkhreh ialade. Kita ki jinghikai ki long kumne harum :—

Kaba nyngkong :— Ba ngin pynkhreh ialade na ka bynta ka jingwan pat U Trai ngi dei **ban thied lypa ia ka tiket jong ka jingkha arsien.** Ha kata ka sngi ka jingwan arsien, U Trai Jisu un wan ban shaw tang ia kito kiba la kha arsien. Namar kata lada ngim don kane ka tiket kaba donkam katta katta, ngin ym ioh leit tyngkat bad U Jisu ynda haba un wan ban shaw ia ngi. Ka jingkha arsien ka long ka tiket kaba iadei eh bad u nongleit jingleit sha bneng. Lymda ngi ioh bad deng lypa ia kane ka tiket, ngin ym ioh leit noh bad U Trai ynda haba un wan shaw ia ki riewkhuid jong u. U Jisu Khrist u la dep ong : *"Lymda kha ia u briew na ka um bad na U Mynsiem, um lah ban leit hapoh ka hima U Blei" (Ioan 3 : 5).*

Kaba ar :— Ban pynkhreh ialade na ka bynta ka jingwan arsien U Trai Jisu, **ngi donkam ia ka jingkylla kaba mut kaba man ka por.** Kane ka jingkylla kaba mut ka thew ym tang ia ki bym pat ngeit hynrei ia kiba la ngeit ruh kumjuh. Namar ba ngi long baroh ki nongpop, kam biang ia ngi tang namar ba ngi la ioh jingbaptis naduh dang khyllung. Kam biang ruh ia ngi tang ba ngi la wan jingiaseng tista bad bam na ka miej U Trai. Kam biang ruh ia ngi tang ba ngi la don kyrdan ha ka balang. U Jisu Khrist u la maham jur ia ngi ba ngi dei ban kylla kaba mut na ki pop jong ngi, Lymda ngi la kylla kaba mut na ki pop ba ngi leh man ka sngi. yn shem ia ngi baroh kiba la shah kyntait noh. U Jisu Khrist u la kren shai haba u ong :— *"Nga ong ha phi, Em ; hynrei lymda phi kylla kaba mut, phi baroh phinjot noh kumjuh" (Louk 13 : 3).*

Kaba lai :— Ban pynkhreh ialade na ka bynta ka jingwan arsien U Jisu Khrist, ngi donkam **ban pynkhuid ia lade.** Ynda haba U Jisu un mihpaw ha shiteng suiñ ha ka jingtyngshaiñ bad ka burom bah, ngim lah ban iohi ia u da ki khmat pop jong ngi. Ngin ym nud ruh ban khmih sha u katba ka jingtngit ka dang sah ha ngi. Namarkata khnang ba ngin long kiba bit ban iohi ia u, ngi dei ban pynkhuid

noh ialade. Ka Ktien U Blei ka ong : " *Te uwei pa uwei baroh uba don kane ka jingpynkhreh ha u. u pynkhuid ia lade, kat kumba ma u u long uba khuid*" *(1 Ioan 3 : 3).*

Shwa ba kata ka sngi bakhraw kan poi, ngi dei ban kylli ïŧ ialade. Hato ngi la ioh map ne em ia ki pop jong ngi ? Hato ngi la sngewskhem ba U Jısu u la sait ia ki pop jong ngı ? Hato ka jingtngit ka dang sah ne em hapoh jong ngi ?

Kaba saw :— Ba ngin pynkhreh ialade na ka bynta ka jingwan arsıen U Trai Jisu, ngi donkam ban long kiba sharai ialade man ka sngi da ki jingduwai ba jur. Ki riew-ngeit kiba ap kyrmen ia ka jingwan pat U Trai ki dei ban im sngi ha ka jingpynkyntang bad ka jingsumar khuid ia lade ha ka pyrthei khnang ba kin ym hap ha ki jingpynshoi. Kin lah ban leh ia kane tang da kaba ki ia duwai khlem da pud. Ka Ktien "**Sharai**" ka mut **Sharai ialade bad ia kiwei ruh.** U Trai Jisu hi u la maham da lade hi haba u ong ia kine ki ktien harum :—

"*Suk uta uba sharai, bad ubɔ ri noh ia la ki jaiñkup, ioh ba un iaid lyngkhuid, bad ba kin iohi ia ka jinglehraiñ jong u*" *(Jingpyn 16 : 15).*

"*Ia kaba nga ong te ha phi, nga ong ha baroh, to sharai*" *(Mark 18 : 37).*

U Apostol Pettos pat u la maham ia ngi shaphang ka jingwan kata ka sngi ba khadduh haba u ong, "*Hynrei kata kaba kut kiei kiei baroh ka la jan keiñ : namar kata to phin khan adkar, bad to phin sharai shapharg ki jingduwai*" (*1 Pet 4 : 7*).

Kaba sau:—Bangin pynkhreh ialade na ka bynta ka jingwan arsien, **ngi donkam ban trei smat ia ka kam U Kynrad.** Namar ba U Trai un sa wan kloi, ngim dei satia ban long kiba alhia bad jaituh. Ngi dei ban long kiba smat ha kaba shakri ia u bad pynroi ia ka Gospel ka Jingpynim jong u.

U Jisu Khrist mynba u dang im ha kane ka pyrthei u la pynkynmaw ia ngi u da ong: "*To phin khaïi tad ynda nga wan*" *(Louk 19 : 13).*

Ka Ktien **khaïi** hangne ka thew ia ka jingpynroi ia ki sap bad ki talent da kaba ngin pyndonkam jur ia ka por ha kaba khaïi ia ka hima jong u, kum, ka jingialap ia ka gospel, kaba kyrsiew ia kiba ioh thiah, kaba kyrshan ia kiba tlot ba swai bad kaba pynim pat ia kiba la jan iap. Na ka bynta kane, ka Ktien U Blei ka la dep maham jur ia ngi shaphang ka jingma jong ka jingshongsuk haba ka ong. "*Kordit ia kita kiba shongsuk ha Seion (Amos 6 : 1)*

U Apostol Paul u ban ban pynkynmaw ia ngi da ki ktien sneng jong u haba u ong kumne harum :—

"*Naba kumta, ko para hangeit ba ieit jong nga, to long phi ki'ba iaineh skhem, bad ki bym kynriah noh, bad kiba man kyrhai wan la ka sngi ha ka kam U Trai, haba phi tip skhem ba kata ka jingtrei minot jong phi kam ju long kaba lehnohei ha U Trai*" *(1 Kor 15 : 58).*

Kaba hynriew :—Haba ngi pynkhreh ialade na ka bynta ka jingwan pat U Trai, **ngi donkam ban pynjanai ialade da kaba ngi im noh ka jingim kaba iadei dur bad ka gospel U Jisu Khrist.** Ka jingsiewspah ia ka por bad ka jingkamai ia ka hok kum ki lad ban pynskhem bad pynneh ialade ha ka Jingpynim U Trai ki long kiba donkam katta katta. Ka Ktien U Blei ka ong : "*Tang ba ka rukom ka jingim jong phi ai kan iadei bad ka Gospel U Khrist*" *(Phil 1 : 27).*

Khnang ba ngi lah ban im kat kum ka gospel, ngi dei ia ka ban iehnoh noh ia ki jinglong barim bad ki pop ba bun jaid Ka jingphla khristan bad ka jingim khristan ki dei ban ia iaid lang. Kumba ngi im, kumta ngi dei ban phla. Kumba ngi phla, kumta ruh ngi dei ban im.

Kaba hynñiew :— Ban pynkhreh ialade na ka bynta ka jingwan pat U Trai, **ngi donkam ban kup ia ka jingiaieit parabangeit.** Ngi dei ban long kiba kloi ban iamap, kiba

iashongsuk noh parabangeit, kiba bret noh ia ka jingkthang bad ka jingbishni, kiba iehnoh noh ia ki jingmut bymman bad ba runar. Shaphang kine kiei kiei, U Jisu Khrist u la dep maham lypa ia ngi kumne :—

"To iaid katba phi iadon kata ka jingshai, ba kaba dum kan ym ioh lap ia phi : namar uta uba da iaid ha ka ba dum, um tip keiñ shaei u leit" (Ioan 12 : 35).

Kaba phra:— Ban pynkhreh ialade na ka bynta ka jingwan arsien U Jisu Khrist, ngi **dei ban long ba la ka sngi kiba pyniasuk noh ialade bad U Blei.** U Blei jong ngi u long U Blei uba bitar shla. Ynda haba un phah pat ia la U Khun sha kane ka pyrthei, un pyndep ruh ia ka jingbishar lyngba jong u. Kumta shuwa ba U Trai un wan pat ha kaba arsien, shuwa ba ngin ia kynduh ia kata ka sngi bakhraw; ngi dei ban long kiba la pyniasuk kloi kloi bad u. Ngin lah ban leh ia kane tang da kaba ngi pdiang ia ka jingpyniasuk kaba da ka snam ba kordor ka jong U Jisu Khrist U Khun ba marwei jong u, ia uba u la phah khnang sha kane ka pyrthei ban iap halor ka diengphna na ka bynta ki pop jong ngi. Namar kata lada ngim pdiang ia ka jingpyniasuk kaba da ka snam ba kordor jong U Jisu, ngin hap baroh sha kata ka jingpynrem bakhraw ynda haba U Trai un wan pat. U Paul u Apostol ba rangbah jong U Trai Jisu u kyntu jur ia ngi u ong :—

"To long phi ia kiba la pyniasuk bad U Blei" (2 Kor 5 : 20).

Kaba kbyndai :— Ba ngin pynkhreh ialade na ka bynta ka jingwan pat U Trai ka long ba ngin iai thang ia la ki jong ki sharak jong ngi man ka sngi. U Trai Jisu u la iathuhlypa ha ka pharshi ki shiphew ngut ki theisotti ba ma u kum u nongleit kurim un wan ha ka por shiteng synñia Shaphang kane u la iathuh kumne :—

"Hynrei mynshiteng synñia la long ka jirgpyrta, Ha khmih, u wan u nongleit kurim ! to mih ban leit tan ia u" (Math 25 : 6).

Ka ktien **'Shiteng Synñia'** hangne kam mut ia ka por khadar baje mynmiet, hynrei ka thew ia ka por ha kaba ki theisotti bastad bad ba bieit ki ba long ki nongbud jong u kim pat don satia ha ka por kaba lapynkhreh ialade. **Ka thew ia ka por ha kaba ka balang ka don hapdeng ka jingioh thiah kaba kynja mynsiem.** Ha kane ka pharshi, U Jisu u la iathuh ba ki san ngut ki theisotti kiba stad, mar iohsngew ia ka jingpyrta ba u nongleit kurim u la wan, ki la mih bak bak ban leit tan ia u lem bad ki sharak ba la thang ha ki kti jong ki. Kita kiwei pat ki san ngut ki theisotti ki ba bieit namar ba kim shym la pynkhreh lypa satia ia ka umphñiang haki khulpi jong ki, ki la leit ban pan kylliang ia ka umphniang na kiba stad. "*Hynrei kita kiba stad ki la iathuh, ki ia ong, Ba ioh kan ym dap ia ngi bad ia phi ruh, to khie leit keiñ sha kita kiba die, bad da thied ia lade*" *(Math 25 : 9).*

Ka por ka mareh stet bad kyrkieh katta katta. Ka la dei ia U nongleit Kurim ban rung noh shapoh ka jingkhawai shongkurim. Mar kumta "*la khang ia ka jingkhang*" *(Math 25 : 10).* Haba kita ki theisoti kiba bieit ki la wan, ki da ong "*Ko Kynrad ! Kynrad ! to plie ia ngi u la iathuh te u la ong, shisha nga ong ha phi, ngam ithuh ia phi*" *(Math 25 : 11-12).*

Kane ka pharshi ki shiphew ngut ki theisotti ka ai ka jingmaham kaba jur ia ngi ba ngi dei ban long kiba la kloi lypa na ka bynta ka jingwan U Trai. Namar kane, ngi dei ban thang ia la ki sharak man ka sngi kum ki san ngut ki theisotti kiba stad. Ka umphñiang U Mynsiem Bakhuid ka dei ban dap barabor ha ki khulpi jong ngi. Nalor kata, ka ding kam ju dei ban lip na ki sharak jong ngi. U Trai Jisu hi u la dep maham lypa ia ngi mynba u dang don ha kane ka pyrthei da kaba u la ong ia kine ki ktien harum :—

"*To long kiba la panpoh ia la ki syngkai, bad ba la thang ia ki sharak jong phi; phi hi ruh kum ki briew kiba ia ap khmih ia u kynrad jong ki, lano un wan phai na ka jingkhawai shong kurim ; ba haba u la wan bad ba u la tied kin plie ia u kumne kumne ruh. Suk kita ki shakri, ia kiba*

haba u wan u kynrad, un shem ka ki dang ia sharai ; shisha nga ong ha phi, ba un panpoh ialade, bad un pynshong bam ia ki, bad un wan kad un shakri ruh ia ki. Bad lada un wan ha ka ba ar jingapmiet, lane ha ka ba lai, kad un shem ruh ia ki kumta, suk keiñ kita ki shakri" (Louk 12 : 35-38).

Kaba shiphew — Ba ngin pynkhreh ialade na ka bynta ka jingwan arsien U Trai ka long ba **ngi dei ban phong lypa naduh kine ki sngi ia ka jainphong ka jingshongkurim.** Ka jingkhawai miet ka jingshongkurim u khun langbrot kan sa long shen ha bneng. Ha kane ka jingkhawai shong kurim kaba ha bneng, U khun langbrot un sa ai ia ka bynta kaba khraw tam jong ka jingiabam iadih sngewbha bad ka balang kaba long ka nongleit kurim jong u. Wat mynta ruh la dep pynkhreh lypa ha bneng ia ki jingbam babang ha ka miej jingkhawai na ka bynta ka balang bakhuid kaba U Trai Jisu u la iateh ktien. Shuwa ba kane kan jia, ka dei ia U Jisu kum u nongleit kurim ba un wan shaw ia la ka nongleit kurim na kane ka pyrthei. Kumta khnang ba ngin ioh leit sha kane ka jingkhawai miet ka jingshong kurim u khun langbrot ngi dei ban pynkhreh noh ialade da kaba phong noh mynta ia ka jaiñphong ka jingshong kurim. U Trai Jisu la ka pharshi ka jingshong kurim u khun u syiem, u la dep maham lypa shaphang ka jingrung shapoh ka jingkhawai miet khlem ka jaiñ ka jingkhawai shong kurim. Ha kane ka pharshi, U Jisu mynba u la wan hapoh ban jngoh ia kiba iashong bam, *"U la iohi hangta ia u briew u bym shym la kup ka jaiñ ka jingkhawai shongkurim: bad u la ong ha u, ko lok, kumno ba me la wan hapoh hangne khlem ka jaiñ ka jingkhawai shong kurim ? u te um nang ong shi kyntien ruh. Ynda kumta uta u syiem u la ong ha kita ki shakri, To khum ia u bad kti kad kjat to rah noh, to bred ruh ia u sha ka badum kaba kham jngai; hangta yn long kaba lynñiar bad kum dait bniat" (Math 22 : 11-13).*

Ko para bangeit, ka por jingkhawai miet ka jingshong kurim u khun langbrot ka long ka por kaba kyntang tam. Ba ngin ioh rung sha kane ka jingkhawai miet,

to ngin phong noh lypa mynta hi ia ka jaiñphong ka jingshong kurim ha ka jingim jong ngi. U Jisu Khrist u la ong shaphang kane :—

"Suk kita ia kiba la khot sha kata ka jingiakhawai miet ka jingshong kurim uta u khun langbrot" (*Jingpyn 19 : 9*).

Kaba khadwei :— Haba ngi pynkhreh na ka bynta ka jingwan pat U Trai, **ngi dei ruh ban pynkhreh lypa ban iob leh burom ia la U Trai baieit jong ngi.** Ngin leit ban iashem bad u da ka jingleh burom ba khraw na ka bynta jong u. **Ka syiem Victoria jong ka ri Bilat** haba kala iohsngew ia ka jingialap uwei u Pastor shaphang ka jingwan arsien U Jisu Khrist, ka la ktah jur ia ka mynsiem ka syiem kat haduh ban pynlong ia ka ban ong : **"Nga kwah ba un wan ha ka por ka jingim jong nga, kumta ba nga lah ban shim ia ka pansngiat jong nga bad ban buh ia ka ha ki kjat jong u".** Ka Ktien U Blei ka la kren shai shaphang kane ruh :—

"Namar kaei long ka jingkyrmen jong ngi, lane ka jingkmen, lane ka pansngiat ka jingleh burom? Ym long ma phi ha khmat U Jisu Khrist uba U Trai jong ngi, ha kata ka jingwan jong u ? (*1 Thess 2 : 19*).

Kaba khadar :— Haba ngi pynkhreh ialade na ka bynta ka jingwan arsien U Trai Jisu, **ngi dei ban long kiba sumar kyndong bad ri khop ia la ka mynsiem, ia la ka jingim bad ia la ka met khlem jingrem haduh kata ka sngi ka jingsiewspah janai ia ngi.** Lymda ngi sumar kyndong ia kine ki lai tylli kiei kiei, ngin long kiba la shah kyntait noh ha kata ka sngi ka jingwan U Trai. Ka Ktien U Blei ka la kyntu shai ha ngi baroh shaphang kane da kine ki ktien kumne :—

"To ai ba yn sumar kyndong ia ka mynsiem, bad ia ka jingim, bad ia ka met jong phi shitylli khlem jingrem ha kata ka jingwan U Jisu Khrist uba U Trai jong ngi" (*1 Thess 5 : 23*).

"Kaba hikai ia ngi, khnang ka haba la len noh ia ka jingbymriewblei bad ia ki jingkwah brai ka pyrthei, ngin ioh im ba khan adkar, bad ba hok bad ba riewblei ha kane ka pyrthei kaba mynta, kiba iakhmih ia kata ka jingkyrmen basuk bad ia ka jingmihpaw ka burom jong U Blei bakhraw bad U Jisu Khrist U nongpynim jong ngi" (*Tit 2 : 12, 13*).

Kaba khadlai :— Ba ngin pynkhreh ialade na ka bynta ka jingwan pat U Trai ka long ba ngi dei ban **long kiba iai iong skhem ha ka nongrim jong ka jingngeit da kaba iaineh tang ha u** wat hapdeng ki jingpynshitom beiñ bad ki jingshah leh beiñ kiba khraw katno katno ruh. U Jisu u la kren jur shaphang ka jingdonkam uba ngeit baroh ban iaineh haduh kaba kut. Dei hangne ba yn sa tynjuh jur ia ka jingngeit jong ngi, khamtam. ha ki ïa kiba khadduh ki ba ngi im mynta. Ka jingialeh jong ka jingngeit kan long kaba jur katta katta ynda haba u seitan un sa sei lut ia ka bor jong u baroh ban pynkyllon noh wat ia kiba la jied ruh. Dei namar kane ka daw ba U Trai jong ngi U Jisu Khrist ha ka jingmaham bakhraw jong u, u la khuslai lypa shaphang kane haba u ong :—

"Hynrei ynda wan u khun u briew, un shem ne em ia ka jingngeit ha ka pyrthei ?" (*Louk 18 : 8*).

Kaba khadsaw :— Ban pynkhreh ialade na ka bynta ka jingwan arsien U Trai Jisu **ka long ba ngin ap barabor da ka jingiaishah.** Ngi dei ban kynmaw ba U Trai Jisu u lah ban kham pyntud ia ka ban wan. U lah ban wan ha ka jingapmiet kaba nyngkong. U lah ban wan ha ka jingapmiet kaba ar, lane ka ba lai bad kumta ter ter Namar kata ka jingiaishah ka long kaba donkam haduh katta katta khnang ba ngin ym hap noh na ka jingiai-ap ia u. Ka Ktien U Blei ka la kren shai shaphang kane kumne :—

"Namar phi donkam ia ka jingiaishah. ba haba phi la ioh leh ia ka mon U Blei, phin ioh pdiang ia kata ka jingkular. Namar sa tang shibit eh, uta uba wan, un wan bad un ym pyntud " (*Heb 10 : 36, 37*).

Kaba Khadsan :— Ba ngin pynkhreh ialade na ka bynta ka jingwan pat U Trai **ka long ba ngin long kiba peit ngor man ka khyllipmat.** Namar ba U Trai Jisu u lah ban wan ha kano kano ka por. kumta ngim dei ban duh noh ia ka jingpeit-ngor ha ka mynsiem ha kawei pa kawei ka khyllipmat ban iohi ia U. Ka don ka jingma kaba khraw shibun eh lada ngi hap kyndit kyndit ha ka jingshoh samthiah. **Ka jingshoh samthiah ka long ka dak jong ka jingsdang ban hap noh na ka jingpeit ngor.** Ka long ka dak jong ka pop kaba pynklet ia ngi shaphang ka jingwan pat U Trai. Ka jingshoh samthiah ka long ka jingiap kaba trei hapoh jong ngi. Kumta Ka Ktien U Blei ka la maham jur ia ngi shaphang kane da kaba ong :—

"Mynta la dap biang ka por ia ngi ban khie joit na ka ba iohthiah ; namar mynta ka jingpynim ka kham hajan ia ngi ia kaba mynba ngi la ngeit" (Rom 13 : 11).

Kaba Khadhynriew :— Haba ngi pynkhreh ialade na ka bynta ka Jingwan arsien U Trai Jisu. **ngi dei ban long kiba im ha la ka sngi ka jingim kaba khuid bad ka ba hok ha khmat U Blei bad u briew.** Ka jaid jingim kaba kum kane kan long ka sartiphiket ia ngi na ka bynta ka jingleit noh sha bneng ynda haba U Trai Jisu un wan ban shaw noh ia la ki riewkhuid jong u na kane ka pyrthei. Ka Ktien U Blei ka iai kyntu ia ngi kumne :—

"Kumno ka dei ia phi ban long ha ka jinglong jingim ba khuid bad ka jinglong riewblei .....Naba kumta ko hep baieit, haba phi ia khmih lynti ia kine kiei kiei ruh, to pyrshang smat ba yn shem ia phi ha ka jingsuk, kiba khlem thoh bria, bad kiba khlem tei pop ha khmat jong u" (2 Pet 3 : 11-14).

"Kumba la pynskhem ia ka jingphla U Khrist ha phi ; katba phi phim shym duna ha kano kano ka jingai ; haba iai khmih lynti ia ka jingpynpaw ia U Jisu Khrist uba U Trai jong ngi ; u ban pynneh skhem ruh ia phi haduh ka ba kut, khnang ban long kiba khlem pop ha ka sngi U Jisu Khrist uba U Trai jong ngi" (1 Kor 1 : 6-8).

Kaba Khadduh :— Ban pynkhreh ialade na ka bynta ka jingwan arsien U Trai Jisu, **ngi dei ban long kiba la kloi**. Namar ba U Trai un wan ha ka bym khmih lynti, ngi donkam ban long ha la ka sngi kiba la kloi. Ha ka ktien phareng **"kiba la kloi,** ka mut **"EVER READY"**. Namar ba u lah ban wan ha kano kano ka por, ngi donkam ban long kiba shu pynkhreh ialade man ka por. Suk namar kata kita kiba la kloi na ka bynta kano kano ka por ha kaba U Trai un wan. U Jisu Khrist u la kyntu jur ia ngi haduh mynta da ka jingmaham lypa jong u haba u ong:—

"Naba kumta, phi ruh to long kiba la kloi, naba ha ka por ba phim mut u wan U khun u briew" (Math 24 : 44).

16. Shiteng synñia ka por ka poi,
Kyndit ka jam, kynsan Turoi,
Jong, u Angel rangbah ka riew;
Ia ki riewiap ba ka kyrsiew.

17. Tang mar iariew ka Turoi jam,
Jumai u khih, jingtep ki ang,
Riewkhuid ki mih ha jain phong lieh ;
Shajrong ki her sha I'u Baieit.

18. Jumai ba jur, u khih sngewtriem,
Khyndew ka ngam "sngap" !"ka jingriew!";
Ki Ing kyllon, jingtei ki twa ;
Lynñiar, kyrpad, Jingiam sawa.

19. Erplen ki hap, la ngam ki jhad,
Draibar la jah, lyngngoh ki stad,
Motor, kali, ka rel kumjuh ;
Tyngkhuh, sangah, ka riew, kyrhuh.

LYNNONG XIII

Ka Turoi Kaba Khadduh

Ynda haba U Trai Jisu un wan pat ha kaba arsien, **un wan mih paw ha ka turoi kaba khadduh ban kyrsiew ia ki nongiap baroh kiba la iap noh ha U Trai sha ka jingim bymjukut.** Ki riewkhuid kiba dang im ruh ynda haba kin iohsngew ia ka jingriew ka turoi kin her sha bneng ryngkat bad kito kiba la mih pat na ki jingtep ban iashem lang ia U Trai ha shiteng suiñ.

Hamar ba U Trai Jisu u la ïeng bha ha shiteng suiñ, ka turoi kan sawa jam na ba kut sha bakut ka sahit bneng. Ka jingriew jong kane ka turoi kan long kaba jam katta katta kat haduh ba ki met iap kin khie im pat. **Ka long ka por jingkyrsiew ba khraw.**

Ka jingriew jong ka turoi kan long kaba phylla bad U Mynsiem U Blei un rung ha ki shyieng ba tyrkhong bad ki met iap ba la kylla pum pum ban pynkhie im pat ia ki. Kane ka jingrung U Mynsiem U Blei kan long syriem kum kata ka por ha kaba u prophet Esekiel u la iohi paw ia ki shyieng ba tyrkhong ba la pyniadait bad pynlong im pat ha ka snam bad ka doh ia kaba u Esekiel u nongiathuhlypa u la dep phla kumne :—

"*Kumne u ong U Trai U Blei : Ko mynsiem to wan mih noh na ki saw lyer bad to pyrsat ha kine kiba iap ba kin dup im*" (*Esek 37 : 9*).

Ka jingriew ka turoi ba khadduh kan pynkylla dur ha kajuh ka por ia ki bangeit baroh sha ka jinglong riewkhuid. Ka jingpynkylla kaba phylla kan jia ha kaba shikhyllipmat keiñ. Shaphang kane ka jingpynkylla dur ia ki riewkhuid ba la iap bad ba dang im, ka Ktien U Blei ka la dep iathuhlypa kumne :—

'*Ha khmih nga iathuh ha phi ia ka jingmaian : Ngin ym iohthiah baroh, hynrei yn pynkylla ia ngi baroh shisyndon, ha kaba shikhyllip mat keiñ, ha ka turoi kaba khadduh. Namar ka turoi kan sawa, ynda kumta ia kiba iap yn pynmihpat ki bympyut, bad ia ngi yn pynkylla*" (*1 Kor 15 : 51-52*).

Ka jingkylli mynta ka mih. **Uei u ban put ia ka turoi ?** Ka ktien U Blei kam shym iathuh shai shaphang kane. **Hynrei ngi ongewthuh shai ba kane ka turoi ka long ka jong U Blei hi.** Namar Ka Ktien U Blei ka la ong kumne :—

"Naba U Trai hi un wan hiar na bneng bad ka jingrisa, da ka ktien sawa u angel rangbah. bad da ka turoi U Blei : bad kita kiba iap ha U Khrist kin iamih pat shuwa" (1 Thess 4 : 16).

La ym shym la thoh shai shaphang u nongput ia ka turoi U Blei, hynrei ngi lah ban shim da ka jingngeit **ba u Angel Rangbah uba pynmih ia ka ktien sawa u don ruh ka turoi U Blei hajan.** Ka Ktien U Blei ka la kren ruh ha ngi ba une u Angel Rangbah u long **u Meikhal** ha uba U Blei u pynkup ia ka bor lahduh baroh kaba um shym la ai ha kiwei pat ki Angel. Ngi kynmaw na ka jingiathuh Ka Ktien U Blei ba une u Meikhal u la wan shisien ban iarap ia u Daniel ha kata ka por jong ka jingsheptieng bad jinglhuslai mynsiem ba khraw.

" *Hynrei, ha khmih, u Meikhal, uwei u rangbah na ki bakhraw, u la wan iarap ia nga* " (*Dan 10 : 13*).

" *Hynrei ngan iathuh ha me iaei ba la thoh ha ka jingthoh jong ka jingshisha : bad ym don ba iaineh bad nga pyrshah ia kine, hynrei tang u Meikhal u syiem jong phi* " (*Dan 10 : 21*).

Ka jingriew jong ka turoi ba khadduh ka don ruh ka jingiathuhkhana kaba ongewtynnad ha shuwa jong ka. Ha ki por jong ka Testament barim, ia ka turoi la ju pyndonkam " *ban khot lang ia uta u paidlang, bad ia ka ban pynmih noh ia kita ki paidlang ba shong dara*" (*Jingkheiñ 10 : 2*).

Haduh mynta ha ki jaka shongdara ki shipai la ju put ia ka turoi ban ai ka dak ba kin long kiba la pynkhreh noh kum kiba la kloi ban tur sha ka thma. Mar ia

riew kane ka turoi, u shipai uba don hapdeng jong ka jingbam bad jingtrei u dei ban sangeh bad ïeng shisyndon ha kajuh ka jaka khlem khih bad ban pynkloi ialade sha ka jingtur. Kan long kumjuh ruh ha kata ka jingriew ka turoi kaba khadduh **Mar ia sawa ka jingriew ka turoi, ki riewkhuid ia kiba la pynmih pat ryngkat bad ki riewkhuid kiba dang im kin sdang kiew sha bneng**. Ka jingriew ka turoi kan sawa ryngkat bad ka jingrisa bajam na U Trai.

Ia kane ka jingsawa jong Ka Ktien U Trai yn iohsngew tang ha ki shkor jong kito kiba don U Mynsiem U Khrist, la kiba la iap ne kiba dang im.

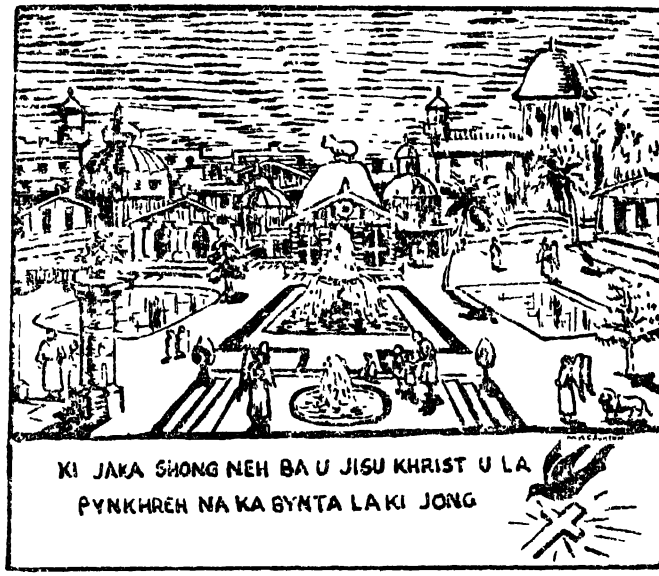
Para bangeit ba ieit baroh, ha kawei ka sngi U Blei un sa kyrsiew ia ngi barob. Lada ngi la iap ne lada ngi dang im **ngin sa iobsngew ia ka jingriew jong ka tang lada ngi la long lypa kiba la pynkhreh bad pynkhuid ialade.**

Para bangeit baieit baroh, ka jingsawa ka jingriew ka turoi kaba khadduh ka long ka jingsawa jong ka jingjop ki riewkhuid. Ka long ka jingsawa jong ka jingjop jong ki halor ka pop, ka jingiap bad ka jingtep hi. Ka long ka jingsawa jong ka jingjop halor ka pyrthei, ha kaba U Trai Jisu u wan ban pynphong da ka jingbymiap. Ka jingriew jong ka turoi kaba khadduh ka long ka sngi jingpynphong pansngiat U Blei ia ki riewkhuid da U Trai jong ngi U Jisu Khrist To ngin ainguh ia U Blei na ka bynta kane ka sngi kaba khraw.

"*Hynrei ka jingnguh ia U Blei uba ai ha ngi ia kane ka jingjop thiaw da U Jisu Khrist uba U Trai jong ngi*" (*1 Kor 15 : 57*).

---

20. Riewkhuid ki phet, pyrthei iehnoh ;
Shajrong ki her, lyndet ki lyoh
I mei, I pa, I bah, I kong ;
Ha jaiñphong phyrnai lieh la rong.

21 Khynnah, Samla, Rangbah, Tymmen ;
Khyllung, iehnoh pyrthei kim shong.
Shu her shajrong Ah ! Blei ! wow ni !
Ki phet sha u baieit la jong.

22. "Wui ! wui;" ka suinbneng ka sawa,
Jingher ki riewkhuid ba phylla ;
Riewiap, riewim ba ki iashem,
Lem bad U Trai ha kut shadem.

23. Riewkhuid bym lah ñiew shuh ki mih ;
Na jingtep rim bym lah kynmaw ;
Napoh duriaw, narud lynti,
Na pubon ruh ba ki la thiah.

24. Paidbah riewkhuid na mynhyndai,
Kyrteng jong ki khyndiat nga tip ;
U Paul, Petros, bad ki Martyr,
U Ioannis Nongpynbaptis.

25. Hapdeng shiteng suiñ bneng u shai,
La kum u bnai, Jisu U paw ;
Ka dei ka por shiteng synñia,
Nongleit kurim ba u wan shaw.

26. Ha ka shadem Jisu jong nga,
Ki ialang lang ki b'la siewspah ;
Kum ki pukni khlem sngewlywait,
Nangta U lam, ki her khlem thait.

27. Sha ki sahit ka suin phyrnai,
Paitbah ba khraw, nang jngai nang jngai ;
Suki, Suki, Nangrit, Nangrit,
Ki jah noh phar, shaei ngam tip.

28. Hapdeng kine ki khyndiat snem,
Mynba Jisu ia nga U shem ;
Jingwan arsien jong U ka kren,
Ia nga raitong ba jot ba rem.

29. Pynkynmaw ia nga man ka por,
Jingithuh paw thiang ba kordor ;
Pyrkhat, puson, ia ka nga bang,
Sharai, duwai, ban tip, ban nang.

30. "Ko Trai Jisu, don ka pansngiat ?
Nga thait ban sah marwei hangne,
Pyrthei ri khlaw ba jaw ummat ;
Wan kloi, nga ieit, ko Trai ia Me".

BIBLIOGRAPHY

Johnson, P. D.	"Second Coming of Jesus Christ and the events following" Trivandrum-3 S. India, The popular Press, September I, 1968.
Larkin, Clarence	" The Second Coming of Christ ' Rev Clarence Larkin Estate, 2802 N. Park Avenue, Philadelphia 32, Pa, U.S.A, Oct 28,1918.
Graham, B	" World Aflame " Bombay I, G. L. S. Press, Bombay 18, 1953.
Roberts, Oral	" The Drama of the End Time " Trivandrum 14, S. India, St. Joseph's Press, 1968.
Shorrosh, Annis	" The Ultimate Reality " Madras 10, S. India, H. B. I. Press, 1971.
Herald of His Coming	Box 3457, Terminal Annex, Los Angeles, Calif, 90051.
The Midnight Cry	391 Cranbrook Road, Ilford. ESSEX, IGI 4UH. ENGLAND.
Ka Jingpyrta Shiteng Synnia	Editor, Lannsona Lane Jaiaw, Shillong - 2, Shillong Printing Works, Chapel Road.

REFERENCE
Not to be Lent out

MEGHALAYA STATE CENTRAL
LIBRARY SHILLONG
Call No. .....
Date. .....

Library books will give you Joy for Long
If handled carefully with clean hands

Ki Kot ba la pynmih da u Nongthoh

KA JINGSHEM MYNSIEM U KHRISTAN	Rs 2.50
KA DING BAMEH	Rs. 2 50
KA JINGSUK KUM KA WAH	Rs. 3 00
Ka JINGWAN ARSIEN U TRAI JISU	Rs 3 00

Lah ban ioh ia kine ki Kot na ung jong u Nongthoh

Address :- **REV. L. DKHAR,**
JAIAW LAITDOM,
SHILLONG – 793002.